

అంకితము.

చం॥ చినతన మాదిగానను విశేష కృపన దృష్టిజూచి భో
జనతనుపోషణాదులను సాదరమొప్పుగ జూచుచుండు నా
జననికి నర్పమాంబకు విశాలయశో లలనాభ్య కింపుమై
ఘనముగ నంకితంబిదియ గౌరవమందునుగాక భూస్థలిన్.

ఇట్లు

హనుమంత పర్వముల జగన్నాథశర్మ

లక్ష్మీనోలవరం

కిరస్తు

కృష్ణ లీల.

— :)0(: —

నాంది-ప్రస్తావన

సురసంసేవ్యమా, గోపికాజనమనో శోభాయమానంబు సా
దరగోపాలక ప్రార్థితార్థమును బృందారణ్య సంచారమున్
ధరపై మోహనమంత్రరాజము, యశోదానందసంధాయమా
మురళీగానరనంబు సభ్యులకు సమ్మోదనంబిడు న్నిచ్చులున్.

(నాంద్యంతమున సూత్యభారాడు ప్రవేశించి)

ఆహా! నేడీ సభాభవన మతిలోకరమణీయమైయున్నదిగదా(అటు
నిటుజూచి) నటీ యొక సారియిటుపచ్చెదవా.

(నటిప్రవేశించుచున్నది)

నటి—ప్రవేశించి నాథాయేమాజ్ఞాపించుచున్నారు.

సూ—కాంతా చూచితివా

గీ॥ భువనవిఖ్యాత పండితుల్ భూరియశులు

నిత్యసంతోష గానసాహిత్య ఘనులు,

నవరసాశ్రితసత్కృష్ట కవనవిదులు

లీల నాసీనులయిరి సోఫాలపై న.

వీరు

గీ॥ నవరసాశ్రితమైయొప్పు నాటకంబు

నాడపలయునటంచు నాకానతిచ్చి

యున్నవారలు యేకృతి యొప్పలాడి

యాడ, వీరిమనంబు లాహ్లాదమందు,

నటి—అంతయాలోచన మేల కృష్ణలీలలేదా

సూ—బాగుగాజ్ఞాపకముచేసితివి. అవును ఆకృష్ణలీల నవరనా శ్రితమై యొప్పుచున్నది.

నటి—నాథా దానిపేరు వినుటయేగాని కృతికర్త యెవ్వరో యెరుంగ వినియుండుట మంచిదిగదా చెప్పడు

కాంతా! చెప్పెద నాలకింపుము.

సీ॥ లలిమహాశ్వేతావి ♦ లాసంబు రచియించి

గణనకెక్కినయట్టి ♦ ఘనుడెవండు

సద్బోధకంబుగా ♦ జారవిలాపంబు

రచియించి సత్కీర్తి ♦ గ్రాలెనెవడు

నయఘక్కిని జయంత ♦ జయపాలనాటకం

బతిమృదుశయ్యగా ♦ సతికె నెవడు

శ్రీయాజ్ఞ వల్క్యబు ♦ పీశుచారిత్రంబు

నేకమూలికగా ర ♦ చించె నెవడు

అతడు హనుమంతనర్పులా ♦ స్వయవిధుండు

శాస్త్రకోవిదుబుచ్చన ♦ శాస్త్రీ కెలమి

సరసమాంబకు తనయుండు ♦ నయవిదుండు

శ్రీజగన్నాథనాముండు ♦ చేసె సతివ.

నటి—ఓహో యీయన నిదివర కెరుంగుదుము గదా.

సూ—ఎరుంగకేమి ఆజారవిలాపము మరువ దగినదా

నటి—నాథా యీకృష్ణలీల నాటకంబులో భాగవతములోని పద్యములున్నవని మాయన్న చెప్పినాడే.

సూ॥ అవును ఉన్నమాటసత్యమే అందుచేతనే యీకవిగూడ

గీ॥ పోతరాజకృతంబయి భూతలమున

దనరుచుండిన భాగవతంబునుండి

సరస మగుపద్యముల నెల్ల సంగ్రహించి

ప్రాసితినీ సద్యశం బెల్ల వానిదె నుడి.

అని వ్యాసికొనియేయున్నాడు.

నటి—నాథా భాగవతము చాల బెద్దగ్రంథము గదా యీ
కవి యెంతవరకు కథావిధానము వ్యాసినాడు.

సూ—ప్రేయసీ వినుము

ఉ. బన్నుగ పోతరాజకృత * భాగవతంబున నున్నపద్యముల్
గొన్నిటి నచ్చటచ్చటను * గూర్చిమహాత్ములకెల్లనాదియా
వెన్నునిసత్య మాచరిత * వేడ్క మనోహర ఘక్కి గూర్చి తా
గ్రన్ననవ్యాసె నో రమణి * కంసపరాభవ మంతమందు గన్.

నటి—సంతోషము ఇంకేమి చేరువలయును.

(తెరలో)

అరే యెవడవురా! దంభప్రలాప! సకలసురాసురమణిగణశోభిత
పాదుండగు కంసునకే పరాభవంబు బల్కుచుంటివి గా ఏమీ సీ కండ
కావరము అరే పాపశైలూషాధమా నిలు! నిలుము ఎందుబోయెదవు
సీ ప్రాణములయందాస వీడుము.

నటి—(భర్తను గొగిలించుకొని భయముతో) అమంగళము
ప్రతిహతమగుగాక నాథా! యేమిది! భయమగుచున్నది పోదము రమ్మ.

సూ—బోటీ భీరురాలవు గాకుము. కంసపాత్రమును ధరించిన
మనసుమిత్తొం తనపాత్రపోషణము చేసికొనుచు నేను బావమరదినగు
టచే నిట్లనుచువచ్చుచున్నాడు ఇంక మనమిటనుండ నవసరములేదు.

నటి—అమ్మా! మాయన్న యెంతటివాడు! తక్కినపాత్రలను
సిద్ధము చేయవలయును గదా పోదము రండు.

(ఇగుచు గు నిష్క్రమింతురు.)

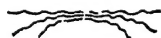

శ్రీరస్తు

శుభమస్తు

శ్రీయాజ్ఞనల్క్య పరబ్రహ్మజ్ఞేనమః

కృష్ణ లీ.ల.

[ప్రథమాంకము.

(కంసుడు కోపావేశముతో ప్రవేశించుచున్నాడు)

కం—(సాటోపముగా నిటనటునడచి కోగ్రహముతో) అరే అరే యెవ
డవురా దంధప్రలాప సకలసురాసురమంత్రమణి శోభితపాదుం
డగు కంసునకే పరాధమబు బయకుచుంటివిగా, ఏమీ నీకండ
కావరము! త్రిభువన జయలక్ష్మీ విరాజమానుండు కంసుండని
యెరుంగవు గాబోలు.

గీ॥ మత్ప్రతాపాగ్ని నెరిగియే మాధవుండు

సంద్యమున దాగి యుండెను, శంకరుండు

గుట్ట నెక్కెను పాదము, లృట్టుచుండి

రమరు లెల్లరు, నెవ డోవు, నహహ! నన్ను.

నాతోధండనమున నిలిచి నాప్రతాపమునోర్పు మానవమాత్రుం
డు గలడె. కంటికిగాన రాకుండ పోయితివిగాని లేకున్న సీపాటికి యమా
లయమున నుండకుందువే. (ముందుజూచి) అరుగోనాసోదరియు నామె
భర్తవనుదేవుడును ప్రయాణనన్నాహముతో వచ్చియున్నారు. నేనీ
కోగ్రహావేశముచే నెరుగనై తిని. ఈవాచాలురమ్మాటలు లక్ష్యవెట్టు

రథమోక్షము.

జాడనా నేను. (అపశకునమునూచించుచు) ఏమి యీదినమున నన్నియు
నపశకునములే యగుచున్నవి. (సాక్షేపముగా) ఈశకునబలము బల
హీనులనుగాని మాబోటివారి నేమిచేయగలదు. (దేవకీ వసుదేవుల వంశ
చూచి)

సోదరీ యిక్కడికి కాలమతిక్రమించె రండు వేగ రథారోహణము
సేయుడు. మిమ్ముల నిల్లుచేర్చివచ్చెద.

(దేవకీవసు దేవులు రథమునెక్కబోవుచుండ నాకంసమున)

ఓరోరీ కంసదానవా!

కం॥ తుష్ట యగుభగిని మెచ్చగ

నిష్టుడనై రథము గడపె, దెరుగవుమీదక

శిష్ట యగుసీతలోదరి

యష్టమగర్భంబు నిన్ను, హరియించు జామీ

కం—(విని) హాహతోస్మి (అని కూలును).

దే—(భయముతో) నాథా! యీయుపద్రవ మేమి.

వ—నాకిది యంతయు నైంద్రజాలమువలె నున్నది.

కం—(లేచి) ఏమిది! యీపలుకులయర్థము నాసోదరియొక్క యష్టమగర్భ
మున జనించిన పురుషుడు ననుజంపుననిగదాకానిమ్ము. నాసోదరి
బ్రతికి యుండినగదా గర్భము ధరించుట యీయశరీరవాణివాక్య
ము లేమగునో యెరింగెద గాకః (అనికత్తిదూసి రథమెక్కబో
వుదేవకీని కొప్పబట్టుకొని కిందకిడ్చి నరకబోవును).

(వసుదేవుడడ్డముగా జని)

బావా! కంసమహారాజా ఏమిది యీ ఘోరము. ఇంచుక తిగు
ము. ఇప్పుడే మమ్మిల్లుజేర్తునంటివి. ఇంతలోనే యింత
యన్యాయమా.

కం॥ (వనుదేవునిగంటివైచి) ఏమీ! నీవు వినలేదా యీమెకు జనించిన
వాడు నన్ను జంపునని యిప్పుడేగదా యశరీరవాణి వల్లినది,
ఈమె బ్రతికియున్నచో నాకు మరణము గలుగదా నాప్రాణము
నిమిత్తమై యీమె సీతాణముననే చంపి వైచెదను.

వ—బావా! చిన్న నాటినుండి యల్లారుముద్దుగా పెంచినచెలియలని నీ
మాతృపువ్యాకృమ లకే చేతులారచంపుటదగునా ఎంతయో
ప్రేముడితో పెంచితినిని చెప్పితివే. ఎన్నెన్నియో కానుకలనిచ్చితి
వే. ఎంతయో సంతోషముతో వివాహము చేసితివే. ఇంతలో
నింతక్రోధము పొందనగునా. బావా యిండుక ఆలోచించి చూ
డుము. నిన్నుగాక మొన్న వివాహము చేసి యత్తవారింటికి బంపు
టకు మారు యమాలయమునకు బంపెదవా ఇంతకూరమెంద
యినగలదా.

ఉ॥ అన్నపు నీవు, చెల్లెలికి నక్కట మాడలు చీర లిచ్చుటో
మన్నన చేయుటో మధుర, మంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నులప్రమాతలే నిజము, మేలని చంపకు మన్న, మానిరా
వన్న సహింపు మన్న తగ, దన్న! వధింపకు, మన్న! వేడెద.

కం॥ ఓహో! నాప్రాణములు పోయినను సరియే, సీభార్య నీకున్న
జాలును గాబోలు చాలు చాలు దూరముగా నుండుము సీ
నీతివాక్యము లింకొకసారి చెప్పెదవుగాని లే.

(దూరముగా గెంటును)

దే—(భయోద్వేగముతో) అన్నా! అన్నా! యేమి యీవిపరీతము నాకి
దియంతయు కలయా నిజమా, నేనేమి తప్పు చేసితినిని నీకింతయూ
గృహముగలిగినది. ఎన్నడయిన సీమాటకెదురు జవాబైన చెప్పి
యెరుంగుదునే. సోదరా! నీకింతయనాదరణ మేల గలిగినది. మొ
న్ననే గదా “నీకు వివాహముచేసి గొప్ప కానుకలతో నిన్నత్తవా

రింటి కంపెద" నని చెప్పితి. ప్రయాణమున కింతసన్నాహము చేసితివి. ఇంతలోనేయింత సీచాత్మురాలినిగా దలచితే పనువు బట్టలనైన విడువనిసోదరిని వధించుట తగునా.

కం—బౌరా యెన్నిమాటలుచేర్చితివి. ఏమియునెరుగనట్లునటించెదవా. నాప్రాణములకై సీప్రాణములు బలియొసంగెద. ఇన్నాళ్లు పెంచినందుల కీమాత్ర ముపకారము చేయ కూడదా. స్త్రీబుద్ధి ప్రళయంకరీ అను నాశ్య మెరుంగ ననుకొంటివా. చాలు చాలు (కత్తి నెత్తును)

వ—బావా! ఆగు మా గుఱుము. నాయీయొక్కమాటమన్నింపుము. సీపు నాకు పదిరాజ్యంబులు కానుకగా నిచ్చినట్లు సంతసించును. ఈ మనోహరాంగిని విడిచిపెట్టుము. ఇదియే నాతుదికోరిక.

కం—ఏమీ! ఎంత నేర్పరివి. నిన్నవివాహమాడిన సీకే యింతప్రేమ యుండగా నాప్రాణములవై నా కెంతమక్కువ యుండను. గాజులు తొడిగికొని యింట మూల గూర్చుండునాడుదానిని బ్రతికించి భూచక్రమంతయు గడగడలాడించు దోర్లండప్రతాపరాజమద మత్తేభకంఠీరవుండనగు నేను ప్రాణముల బాయవలయును గాబోలు. సీవీమెను గూడి కులుకుచుసంతోషమున నుండువు గాబోలు. చాలుచాలు సీపలుకుల నెవ్వరయిన విన్న నవ్వి పోదురు.

దే—సోదరా! నాయందింత కఠినుడ వగు యుడుట తగునా నిన్న రాజ మండలిలో పూజ్యునిగా భావించి కలలోనైన సీయానతి మీర క యింటినిగదా చిన్నతపమాది చేతులారపెంచి పెద్దదనజేసి యిప్పు డింతదిక్కుమాలినదాననుగా చేయుట న్యాయమా నాయందించుక కరుణ వహించి రక్షింపుము నాప్రార్థన మన్నింపుము.

కం—నీవు వేయిమాటలు చెప్పము నామనసు తిరుగదు ఎంత తెలివీ
హీను డయినను చేతులార తిన్న జుపుకొనునా నిన్ను చంపక
నిడువను. (మరల కత్తి నెత్తును.)

వ—(కత్తి పట్టుకొని)

మ! చెలియ ల్కన్నయ ముద్దరా లబల నీ క సేమంబె చింతించు ని
రగల దీని న్బయలాపమాటలకు నై క మర్యాద పోగొట్టి న
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా క కోపంబు పాపంబు నె
చ్చెలి నోహా తేగవేయ బాడి యగునే క చి తించు ఘోషేశ్వరా॥
ఎంత కఠినహృదయు డైనను తిను బెదినలతను తానేచేతులార
పీకివైచునే మరియు.

మత్తకోకిల.

వావి జెల్లెలు గాని కూతురువంటి దుత్తమరాలు సొ
భావనీయచరిత్ర భీరువు బాల నూత్నవివాహ సు
క్రీవీలాసిని దీని గంపితచిత్త నీ కిదె మొక్కెడం
గావవే వరుణామయాత్మక క స మాన వల్లభా॥

కం—ఈమాటలకేమి లెమ్ము కత్తి విడువ్రము నాయున్యమమును మర
లించుటకు దేవేంద్రాదుల కయిన తరచు గాదు.

వ—బావా నీకత్తి నే నెరుంగ ననియూ తలంచితివి ఇంచుక తాళి నా
మనవి వినుము నామాటలను మన్నింపుము నీయానతి మీరి
జీవింప గల వారెవ్వరై నంగలరా నిన్ను బ్రతిమాలుకొనుచుంటిని
నామనవి చిత్తగింపుము. ఏదియో యొక వాక్యమును విన్నంత
మాత్రమున స్త్రీహత్యకొడంబడుట పాపహేతువు గాదా. (ఆలు
చూలులేదు కొడుకుపేరు సోమలింగ మనినయట్లు నిన్న వివాహ
మయినకాంతయొక్క అష్టమగర్భమునిన్ను జంపునన్న పలుకు
లు విశ్వాసింపనగునా. ఎప్పుడయినను నట్టివింత గంటిమా. ఎన్న

డయుచున్నట్లు జరిగునా. ఎవ్వరయిన నమ్ముదురా. అదియునుం
గాక ఒకరివ్యాణములతోడి సగబంధమింకొకరికి నెట్లు వచ్చును.

సీ॥ మేనితోడనుబుట్టు ' మృత్యువుజనులకు
నెల్లి నేడైననూ ' రేండ్లకయిన
దెల్లంబు మృత్యువు ' దేహంబు పంచత
చండగర్భానుగు ' డై శరీరి
మారు దేహముఁజొచ్చి ' మఱియొంటిదేహంబుఁ
బామును తనపూర్వ ' భాగ మెత్తి
వేయొంటివైఁ బెట్టి ' వెనుక భాగం బెత్తి
గమచింపిత్పొడబూ ' క యును బోలె

గీ॥ వెంట వచ్చుకొర్క ' విగరంబు మును మేలు
కన్నవేళి నుడు ' గొన్నివిన్న
తలపఁబడినకార్య ' తంబ్రంబు గలలోనఁ
బాడినోడిగానఁ ' బడినయల్లు
అదియుగాక

కం॥ కిర్కములు మేలు నిచ్చెను
కిర్కంబుల యెచ్చి కిర్కం దనకున్
గర్కములు బ్రహ్మ కయినను
గర్కగుప్తై పరిల దడవఁగా నేమిటికిన్.
ఓకంసరాజేంద్రా సీవెయంగని ధర్మంబులు గలవే అయినను విను
ము స్త్రీహత్య మహాకాతకిము గదా.

కం॥ కౌపున పరులకు హింసలు
గావింపగ వలదు తనకుఁ గళ్యాణముగా
భావించి పరుల నొంచినఁ
బోవునె తత్ఫలము పిదపఁబొందక యుష్మే.

కృష్ణ లీల.

కం—దూరకున్నకొలది నోరికివచ్చినట్లు ప్రేలుచుంటివి. నీబూటకపుమాటలు నమ్మి విడిచెద ననుకొంటివి గాఁబోలు. నాచేత కడ్డము రాకుము వచ్చినచో నీవునహిత ముండవు. పొమ్ము సీసాణములను రక్షించు కొనుము.

వ—ఇంతి దారుణకర్మమును కిన్నులార గాంచుటకంటె పాణములుండి ఫలమేమి. ఎన్నడయిన నిట్టిదుష్కర్మము జరుగునని దిలంచితమా ముందెన్నడో చెలియలి యప్తమగర్భంబున శిశువు జనించి చంపునని భయపడుచుంటివా. ఇంతిభీరువు నెందైనగంటివా. సీధైర్య మంతయు నేమయ్యె. నీయాజ్ఞ చెప్పిన దేవదానవు లెల్లరును శిరసా వహించి అంజలి యొగ్గుచుండ ముందెన్నడో బుట్టుబుడతడు నిన్ను జయించునని నమ్మితివా. తోడబుట్టినదానియందైన నించుక కరుణ జూపకుండట న్యాయమా. ఇంతికనహృదయుడవయి తివేల. అయ్యయ్యో యింతిపాపమున కొడిగట్టవచ్చునా. కావున నింకనయిన నాలోచింపుము.

కం—ఏమీ గ్రుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినట్లు నాముందు బుట్టి నాకు హితోపదేశము జేయుచుంటివా. ఇంకను నేనాలోచింపవలయునా. చాలుచాలు తొలగుము లేనిచో నిరుప్పర నీక్షణముననే యమాలయమన కంపెదను.

(అనిక్రింద త్రోయను. వసుదేవుడు లేచి దులుళికొనుచు)

వ—(తనలో) అక్కటా! యెన్ని చెప్పినను ఈమూర్ఖుడు వినునట్లులేదు. తా బట్టినకుండేటికి మూడేకాళ్లనునట్లు చరించుచున్నాడు ఈ రాక్షసాధముని హృదయము రాతితో చేసినది గాఁబోలు. ఏయు పాయముచే నయిన నీగండము గడచిన బాగుండును. (అలోచించి)
 ఆ స్ఫురించినది

ప్రథమాంకము.

సీ॥ ఆపన్నురాలైన ! యంగన రక్షించి

సుతుల నిచ్చెద నన్న ! శుభము నేడు

మీ దేవ్య డేరుగును । మెలత పాణముతోడ

నిలచిన మరునాడు । నేరరాడె

సుతులు పుట్టియేని । సుతులకు మృత్యువు

వాలాయుమై వెంట । వచ్చేనేని

బ్రహ్మచేతను వీడు । పాశేమయను లేక

యుండునే సదుపాయ మొకటి లేదె।

గీ॥ పొంత మ్రాకుల గాల్పగ । పోయి వహ్ని

యెగసి దవ్వలవాని ద । హించుభంగి

కర్ణవశమున భవమృతి । కారణంబు

దూరగతి బొందు నిదియేల । తొలుపుపడగ ॥

కావున

కం॥ గొడుగుల నిచ్చెదనని సతి

విడిపించుట సీతి వీడు, విడచిన మీదం

గొడుగులు పుట్టిన కార్యము

తడబడదే నాటికొక్క దైవము లేదే॥

(ప్రకాశముగా) బావా కంసమహారాజా నా యీతుదిమనవి

నాలకించి నీ యిష్టానుసారము ప్రవర్తించుము. నిష్కారముగ

స్త్రీహత్య కొడిగట్టకుము ఇటు వినుము.

కం—సీమనవులు గినవులు నావద్ద పనికిరావు. ఎంత చెప్పినను నీమెను

చంపవలదని యే గదా ! చాలు చాలు పాణము లన్న సందర

కును నొక్కటియే. అది గాక ఔత్రధర్మ మేమంటివేని

వినుము,

అ॥౩॥ తల్లి దండ్రి నైన * దమ్ముల నన్నల
 న్ముల నైన బంధు * జనుల నైన
 రాజ్య కాంక్ష చేసి * రాజులు చంపుదు
 రవని దురుచు జీవి * తార్థు లగుచు॥

సీ వెన్ని చెప్పినను ఈ ధర్మ మిచట జరిగి తీరవలయును.

వ—(కస్తీశ్శో) నేచెప్పెడి పలుకులనైన వినకుండ నింతకఠినముగా
 మాట్లాడిన నేమన గలవాడను. నా పలుకుల నించుక విని
 యాలోచించవలదా! తగువాత విచారించిన ఫలితమేమి.

కం—అట్లయినచో సీ చెప్ప హోవునది వేగ మెఱింగింపుము. ఇంతలో
 నేమి మునిగిపోవునది గలదు.

వ—బావా వినుము నీవు సర్వం సహ మండల నాయకుండవు సీ
 కింత యపకృతి నాచరించుటకు దేవేంద్రాదు లయినను భీతి
 జెంచుచుదురు. అట్టి నిన్ను సీ చెలియలి యష్టమగర్భము జం
 పునంటి విశ్వసించితివా బావా! సరే అట్లే యగునని యనుకొం
 దము.

కం—ఏమీ అట్లేయగునా చూడుము (కత్తి నెత్తును).

వ—(కత్తి పట్టకొని) ఇంతలోనే యింత తొందరయేల కడవరకు
 వినుము. ముం దెప్పుడో గర్భముధరించి బిడ్డను గనినప్పుడు
 గదా! నీకు వానివలన భయము జనించుట. ఇంతట కార్య
 ములు జరుగుట మున్నెన్నడయిన కని విని యెరుంగు దుమా!
 పోనిమ్ము అందుల కొక చిన్న యుసాయము నెరింగించెద వినుము.

కం॥లలనకు బుట్టిన * కొమరుని

వలనం దెగెదనుచు గగన * వాణి బలికె నం

చలిగెదవేని * మృగాక్షికి

గల కొడుకుల జంపనిత్తు * గృమముగ నీకు॥

గావున సీత్రహత్యామహాపాతకముకూడ నేల బొండవలయు
ఇట్లు జరిపెదేని పోదరిని రక్షించినాడవని కీర్తి నొందెదవు.
నీ యపకారమును బాసెదవు రెండుకార్యములును నెరవేరును
కావున సీతీతి నొనర్చి రక్షింపుము. ఇదే ముమ్మాటికిని కోరిక.

కం—(తల పంకించుచు తనలో) అగును ఈమెయష్టమగర్భమున
పుట్టి పెరిగి పెద్దవాడయినగదా నన్నజంపుట. పుట్టుకతోడనే
చంపిన నేమి యపకారము వాటిల్లును. ఒకరిదోషమునకు నిం
కొకరిని జంపుట యేల. ఈ వద్దతియే బాగుగా నున్నది. (అని
దేవకిని విడచి (ప్రకాశముగా) నీవిప్పుడు వలికిన పలుకులు
తప్పక జరిగించెదవా.

వ—ఇంకను జరిగించెదవా యనుచుంటివేమి సీమాట కెదురాడి
బ్రతుక దరమా! ఇప్పు డీప్రాణములను రక్షించితివేని ఆ
జన్మాంతము సీదానులమై యుండకుందుమా తప్పక పుట్టిన
కొమరుని తక్షణమే సీ కప్పించు చుండెదను రక్షింపుము.

క—జరుపనిచో నన్నెరుగునువా ఒక్కయేటను నిరువురశిరంబు
లెగురును

వ—ఆమాత్రము నేనెరుగనా (తనలో) యిప్పటి కీ గండము గడిచిన
నంతియే చాలును. ముందునంగతికి దైవమే గలదు.

కం—నరియే యిప్పటికి విడచి పెట్టితిని పొండు.

(అని నిష్క్రమింతురు)

వ—అమ్మమ్మా! ఇప్పటి కీవిపత్సముద్రము దాటితిమి.

దే—నాథా మరల నేమి బుద్ధిపుట్టునో గృహమునకు బోదమురండు.
(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

కృష్ణ లీల.

ద్వితీయాంకము

రంగము వీధి

- చెరియొకడైన నుండి అక్రూరుడు, విజయుడు ప్యవేశించుచున్నారు.
- వి—ఓహో యెవరు వారు అక్రూరుడా సంతోషము.
- అ—విజయా యీ మధ్య నీవు పట్టణంబున లే నట్లున్నది. ఎచ్చటకు బోయితివి. విశేషము లేమి?
- వి—విశేషము లే మున్ను. పొట్టకొరకు దేశాటన చేయక తప్పదు గదా! ఇక్కడి విశేషము లేమియో యెరిగింపుము వినియెడను.
- అ—వెనుకటి సంగతి నీ వెరింగినదే గదా అనంతరము కొంతకాలము నకు దేవకీదేవి గర్భమును ధరించె.
- వి—కొంపమునిగినది. మరల నేమి యల్లరి జరిగినది
- అ—వినుము అప్పుడ వసుదేవుండు
- అ॥ వె॥ సుదతి మున్ను గన్న * సుతు కీర్తి మంతుని
పుట్ట దడవు కంస * భూవరునకు
దెచ్చి యిచ్చె చాల * ధృతిగల్గి వసుదేవు
డాన పడక గిత్త * మందు నిలిచి॥
- క॥ పలికిన పలుకులు దిరుగక
సాలయక వంచనము లేక * సుతుల రిపునకున్

గలగక నిచ్చిన ధీరుం

డిల వసుదేవుండు గాక • యితరులు గలరే॥

వి—అప్పు డా దుర్మార్గు డా బాలుని జంపెనా యేమి ?

అ—విన బోవుచు తొందర యేల ! అప్పుడు కంసున కెంత
ధర్మబుద్ధి గలిగినవో చూడుము.

వి—ఏమన్నాడు. దుర్మార్గునకు సద్బుద్ధి గలుగునా.

అ—ఇంచుక పుణ్యలేశమువలన గలిగినది. అప్పుడు వసుదేవునితో
నిట్లు వచించె.

ఆ॥ వె॥ కొడుకు నీవు మరల • గొనిపోమ్ము వసుదేవ

వెరపు లేదు నాకు • వీని వలన

నల్ల వీనికి భవ • దప్తమ పుత్తుండు

మృత్యు వంట వధింతు • మీద నతని॥

వి—తరువాత నేమి జరిగినది.

అ—ఏమి జరిగినదా జరగ వలసినదే జరిగినది వినుము.

సీ॥ ఒకనాడు నారదుం • డొయ్యన గంసుని

యింటికి జనుడెంచి • యేకతమున

మందలోపల నున్న • నందాదులును వారి

భార్యలు పుత్రులు • బాంధవులును

దేవకి మొదలగు • తెరవలు వసుదేవు

డాదిగా గల సర్వ • యాదవులును

సురలు గాని నిజంబు • నరులు గారని చెప్పి

కంసుడ నీవు ర • క్కసుడ వనియు

గీ॥ దేవమయుడు చక్రి • దేవకి దేవి

పుత్రుడై జనింది • భూతలంబు

చెరువ బుట్టినట్టి • చెనటి దైత్యుల నల్ల

జంపు ననుచు జెప్పి • చనియె దివికి॥

వి—అమ్మా కలహపియు డంత పనిచేసినాడు. పుట్టెను పుట్టిన బుద్ధి
పుడకలతోగాని మానునా! తరువాత

అ—అమాట విని కంఠుడు

మ॥ కలగం బారి మరంది చెల్లెలి నుద • గృక్రోధుడై పట్టి బ
ద్ధుల గావించి హరిం దలంచి వెన దో • డ్దో వారు గన్నట్టి పు
త్తుల జంపె న్లగు నుగ్రసేను యదు ద • ద్దోజాంధకాధీశు ని
ర్ములు బట్టెం గడు వ్రాలియేలె జల మాంర న్నూర సేనంబులన్.

వి—హరిహరి యెంతమాట వినవలసి వచ్చినది.

అ—అనంతరంబు వినుము. ఆర్ద్రురకొడుకుల నధించి కంఠుఁడు ఏడవ
గర్భమునకై నిరీక్షించుచుండ నాశిశువు మాత్రయు సురక్షిం
బయ్యె నట్లంటేని భగవంతు డగులక్ష్మీనాథుఁడు యోగమా
యనుం బిలిచి నీ వాపిండమును రోహిణీగర్భంబున బ్రేవేశపె
ట్టవలయు నని యానతిచ్చిన శుభావసాద మని యయ్యోగ
నిద్ర యియ్యకొని చని.

గీ॥ దేవకీదేవికడుపులో క దేజరిల్లు

దీప్తగర్భంబు మెల్లన క దిగిది యోగ

నిద్ర రోహిణికడుపున క నిలిపి చనియె

కడుపు దిగె నంచు పౌరులు క గలగబడగ॥

వి—సేబాను మందిపని జరిగినది. ఈవ్యాయము కంఠుడు దెల్లమొ
గము వైచెను గాటోలు.

అ—విను మాగర్భ మెట్లో గట్టెక్కినను ఇప్పు డనిమిదవసారి గర్భము
ధరించి యున్నది. ఈగండ మెట్లు గడచునో తెలియదు.

వి—ఇదియు భగవదనుగ్రహంబున తప్పక రక్షింపబడగలదు ఈదుర్తా

గ్గున కంతకాలము రాబట్టి యే యిట్టిదుష్కర్తి పుట్టింపి.

ల—దేవకీదేవి యాయుష్షమగర్భము ధరించినప్పటినుండియు నాతయు

శ్రాంతతేజస్సుతో ప్రకాశించుచున్నది బాధనమున నుండియు

సీ॥ విచతులమోములు శ వెలవెల బారంగ

విమలాన్యమోము శ వెల్వెలుక వారె

మలయువైకుంఠీర్తి మాసి శ నల్లన గాగ

నాతిచూచుకములు శ నల్ల నయ్యె

దుష్టాలయంబుల శ ధూసురేఖలు పుట్ట

లేమయారున రోమ శ రేఖ మెరసె

సరిమాననముల నా-హారవాంఛలు దప్ప

వనజాక్షి కాహార-వాంఛ దప్పె.

గీ॥ శ్రమము సంధిలై రిపులకు-శ్రమము గదుర

జడత వాటిలై శత్రులు-జడనుబడగ

మన్ను దుచి యయ్యె బగతురు-మన్నుచొరగ

వెలదియునర బులో హరి-వృద్ధి బొంద॥

వ—విజయ! యిది యిట్లుండ నాకంసునిహృదయంబున దినదినంబును

భయము ప్రవర్ధమాన మగుచున్నది. ఆ కారణంబున నాతడు

ల॥వి॥ పాపరానిదొడ్డ - పనిపుట్టె నీకన్బా

లిందుముఖి చక్రి - యెపుడు పుట్టు

పుట్టినపుడె పట్టి-పురుటి-టిలో డెగ

జాతు ననుచు నెదురు-చూచు చుండె॥

వి—జూనిచేటుకాల మౌనన్న మునునది ఎల్లకాల మొకటేరీతి నుండు

నా ప్రాద్దు పోవుచున్నది పోదము రమ్మ.

[ఇరువురు నిష్క్రమింతురు.]

రంగము కారాగృహము.

(దేవకీవను దేవులు బంధనములతో నుండును.)

ఇందుగఁడు బ్రహ్మ శశరుడు ప్రవేశము.

ఇం—(విష్ణు తేజస్సును జూచి) ఆహ యీ తేజస్సు జూడ సహస్రసివా కరు లుదయించిన ట్లున్నది ఇంత కాలమునకు మాకష్టములు బాపుటకై భగవంతున కనుగ్రహము గలిగినది గాబోలు చేతులు జోడించి (ప్రకాశముగా) దేవాది దేవా లోకరక్షకా నీకంటె మాకు దిక్కెవ్వరు గలరు సమస్తలోకములు నీకంట హతకునిబారి బడి యనే కిష్టము లందుచుండ చూచుచు నూ రకుండుట న్యాయమా సాధువుగవుల భయము బాపి సంత సింప జేయవలదా ఎంతకాల మని భించి యూడగలము నీ వ్రపేక్ష వహించినచో మాకి కొకదారి గలదా నీమాయ నెరుంగుటకు శక్తు లెవ్వరు?

సీ॥ సత్యవ్రతుని సత్య • సంప్రాప్తసాధను

కాలత్రయమునందు • గలుగువాని

భూతంబు లైదును • బుట్టుచోటగువాని

నైదుభూతంబు లా • దమరువాని

నైదుభూతంబులు • నడిగినప్పిమ్మట

బరగువాని సత్య • భావణంబు

సమదర్శనంబును • జరిపెడివానిని

ని న్నాశ్రయింతుము • నీయధీన

సీ॥ మాయచేత నరుక • మాలినవారలు

వక్కుగతుల నిన్ను • చేరుకొందు

రెరుగ నేర్చువిబుధు • లేకదిత్తంబున

నిఖిలమూర్తు లెల్ల • నీవలంబులు॥

మరియునో దేవా

ఓం! నీవారై నీదెసదను

భావంబులు నిలిపి • ఘనులు భయవిరహితులై

యేవిఘ్నంబులు పొందక

నీ వరయగ మేలిచోట • నగమదు రీతా

[బ్రహ్మ— తండ్రీ! జగన్నాయకా సమస్తభువనక్షేమంకరుండ వయ్యు
నితనిద్దయ వహించి లోకంబుల నితకలత వెట్టుట న్యాయ
మా ఎల్లప్పుడు ను నిన్న భజించుచు నిన్నే మానసంబున
నెంచుచు నీనామస్మరణమే శరణ్య నుని యోచుమునీదుర్గల
నందర నీకంఠుడు బాధించుచున్నాచో గనుగొనట లేదా నీవే
యింతనిద్దయ వహించిన లోకంబులు వృద్ధిబొందు పెట్లు.

గీ॥ ముచివారి కెల్ల • మంగళప్రద మయ్యు

కల్లరులకు మేలు • గానియట్టి

తనువు లేన్ని యైన • దాల్చి లోకమునకు

సేను మెల్లప్రొద్దు • సేయు దీవు॥

నారాయణా ! ఇట్లెల్లకాలము గంటికి రెప్పవలె నీవు గాచుచుం
టివి. గాని లేకున్నచో నీ ప్రపంచక మంతయు నామమాత్రా
పశిష్ట మయి యుండదా.

శం—రామా భక్తపరంధామా

మ! గురుపాత్రసమవై, జలగ్రహమవై • కోలంబమై శ్రీనృకే

సరివై భిక్షువడవై హయాననుడవై • మౌనదేవతాభరతవై

ధరణీనాథుడవై దయాగుణగణో • దారుండవై లోకముల్

పరిరక్షించిననీకు మ్రొక్కెద • మిలాభారంబు వారింపవే॥

నీవు లేకున్నచో లోకంబులే లేనట్లున్నవి. నీగురు కృపాతిశయం

బుచే జనాభి నెల్ల నోదార్చి దుఃఖములు వాసి సంతసింప

జేయుము. నీకరుణావిశేష మున్నచో లోకంబు లీ క్రూరరాక్ష
సుల బారినుండి తొలగి సుఖంపఁగలవు.

కం॥ ధరణీభారము వాయును

పురుషోత్తమ యభవ నీదు • పుట్టువున భవ

చ్చరణాంబుజముల పాపున

ధరణి యు నాకసము గాంచె • దము నీకరుణా.

ఇం—ఆపద్యంధూ ! కృపాసింధూ ! నీవు జనించి మమ్మొకదరి జేర్చ
కున్నచో మామాయాధిపత్యంబుల బాసి వనములవెంట
దిరుగవలసి యుండును. మాశక్తి సామర్థ్యము లన్నియు నీరాక్ష
సాధములమాయావాగురలం బడి తేజోవిహీనము లగుచున్నవి.
ఇంతనుపేక్షింప వీలులేదు.

బ్రహ్మ—లీలామానుషవిగ్రహః; ఇదంత యు సీయింద్రజాలము గాక
వేరేమున్నది.

ఉ॥ పుట్టువు లేదనీ కభవ • పుట్టుటే క్రీడ య కాక పుట్టుటే
యెట్టనుడున్ భవాదిదళ • లెల్లను జీవములం దవిన్య దా
జుట్టుచు నుండు గాని నిను • జుట్టునది బలెబొంత నుండియున్
జుట్టగ లేమిఁ దక్కియలఁ • జొక్కనియొక్కటి చాదు వీళ్వరా
కావున ప్రజ్ఞాపకారాధా మవతరించి లోకంబుల జక్కపెట్టుము.
కం—నారాయణా.

కం॥ ఎఱిగినవారల మనుచును

గొఱమాలినయెఱుక లెఱిగి • గొండఱు నీపే

రెఱిగియు దలప గన్గొను

పఱతు రథోగతులవాడఁ • బద్ధదళాక్షా.

ఇంతను నామస్య మేల చేసెదవు లోకంబులు గడు బెగ్గిలి యన్నవి
అపత్కాలంబున రక్షింప కుండ నుపేక్షించుట తగ్గునా,

కం॥ ముచ్చిలి యన్నది లోకము

నిచ్చలు కంసాదిఖలులు • నిర్దయు లేక

మచ్చికఁ గావఁగ వలయును

విచ్చేయుము తల్లికడుపు • వెడలి ముకుందా!

ఇం—(దేవకీదేవి న ద్వేషించి) అమ్మా దేవకీ! నీపూర్వపుణ్యమున భగ
వంతుడు నీగర్భమున నావిర్భవించుచున్నాడు ఇంక నీఃష్టము
లన్ని యు గట్టెక్కును.

మన్తకోకిల.

తల్లి నీయువరంబులొన ప్ర • భానపూరుషు డన్నవా

డల్లి పుట్టెడి గంనుచే భయ • మింత లేదు నిజము మా

కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెను • నింక నీకడు పెప్పుడు

చల్లగా వలె యాదవావళి • సంతసంబును బొందగన్॥

బృ—శంకరా ! ఇంద్రా అటు చూడుడు దేవకీకి నొప్పులు ప్రారంభ
మయినవి. అదిగో భగవంతు డుదయించుచున్నాడు.

కం॥ పంకజముఖ నీశ్వాడను

సంకటపడ ఖలుల మాన • సంబుల నెల్లన్

సంకటము దోఁచె మెల్లన

సంకటములు లేమి దొచె • సత్పురుషులకున్.

ఇంక మన ఋట నుండుట పాడి గాదు. కావలివారు మేల్కన

కుండ మనము బోదమా రండు.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

తెరపడి తిరిగిలేచును.

(శ్రీకృష్ణుడు దేవకియొడిలో నుండును)

వ—(నిద్ర మేల్కొని యిటునటు జూచి తనలో) ఏమిది! ఈకారాగార
మంత యు నింతకాంతిమంతము గా గాననచ్చుచున్నది. ఈ

యద్భుతకాంతు లేమి. కన్వులకు గూడ మిరుమిట్లు గొల్పుచు
న్నది, ఇంతవంత యెన్నడయిన గంటిమే. (దేవకివంకఁ జూచి)
ఈమెయొశియం దింతప్రకాశమాసుం డగు బిడ్డ డెవ్వడు. ఇదం
తయు నిజమా లేక నేను కల గనుచుంటినా. కన్నులు తుడిచి
కొని పరికించి చూచి నిశ్చయము; నిశ్చయము భగవంతుడే
నాకుమారుడై యుదయించినాడు. ధన్యుడను ధన్యుడను. అప్పు
డశరీరవాణి పల్కినపల్కు లబద్ధములు గావు. తప్పక యీ
కుమారుడే కంసాంతకుడగును ఇదిగో నీలమేఘశ్యామలవర్ణము.
అవిగో శంక చక్రగదాద్యాయుధములు. ఆహా ! నాజన్మ సాప
ల్యము నొందినది. ఇంక నన్ను బోలు మానవమాత్రులం షోరు
డెవ్వ డుండును, నాకీ కారాగారమే మాణిక్యవిరాజితసాధంబై
గప్పట్టుచున్నది, నా పురాకృతపుణ్యపరిపాకమే యంతకును
గారణము. నాకింక లోపమెద్దియును లేదు.

కం॥ ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను

జ్ఞానానందస్వరూపు • సంతతు నపరా

ధీనుని మాయా • దూరుని

సూనునిగా గంటి నిట్టి • చోద్యము గలదే.

దేవా! నీమహిమ లెన్న నెవరితరము. నావంటిమూఢమానవున
కేమి తెలియగలదు.

కం॥ అచ్చుగ నీ మాయను మును

జెచ్చెర త్రిగుణాత్మకము గ • జేసినజగము

నొచ్చినక్రియ జొరకుండువు

చొచ్చుట యెఱుఁగు లేదు లేడు • చొర కుండుటయుకే.

కం॥ సర్వము నీలో నిదిగా

సర్వాత్ముడ వాచివస్తు • సంపన్నుడవై

సర్వమయుడ వగు నీకును

సర్వేశ్వర లేవులోను • సాధులు వెలియన్.

నిన్ను దలంచినకొలది మనం బుత్సహించుచున్నది.

సీ॥ గుణము వికారంబుఁ • గోరికయను లేని

నీవల్ల జగములు • నెరి జనించుఁ

బ్రబ్బు లేదగునంచుఁ • బలుకుట దప్పుగా

చీశుండవై బ్రహ్మ • మీవయైన

నిను గొల్పుగుణములు • నీయానతులు సేయ

భటులుశౌర్యంబులు • పతికివచ్చు

పగిది నీగుణముల • బాగులు నీవని

తోచును సీమాయ • తోడ గూడ

గీ॥ నీవు రక్షధవళ • నీలవర్ణంబుల

జగము నేయ గావ • సమయ జూడ

దనరు దట్లు నేడు • దైత్యుల దండింప

పుణివి గావ నవతరించి • తీశ.

దే—(సంతోషముతో తనలో) నాబాలురయారముఁ జూడఁ జూడ భగవదంశసంభూతుఁ డిత డని తప్పక గోచరించును. లేనిచో సీభుజకీర్తు లెట్లు వచ్చును. ఈశంఖచక్రము లెట్లు నిర్మితము లగును. నాపుణ్యఫలముచే నారాయణుండు నాగర్భమున నవతరించి నాడు. (బాలుని ముద్దు పెట్టుకొనుచు) తండ్రీ! నీవు విష్ణ్వంశసంభూతుండవు గాని మానవమాత్ముండవు గావు. నీ చైదము లెరుంగ శక్యమే.

ఉ॥ విశ్వము లీల ద్విస్తమ న శ విద్యకుఁ జుట్టము వైననీకు నా శాశ్వత మైనకాల మిది శ సర్వము వేడబ ఘండు రట్టి వి

శ్వేత్వః; మేలుకుప్ప నిను శ నెప్పడు గోరి భజించువాడె పో
శాశ్వత లక్ష్మి మృత్యుజయ శ సౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా.
మరియు

విలయకాలమందు శ విశ్వంబు నీవెద్ద

కడుపులోన దాచు శ కడిమిమేటి

నటుడ వీవు నేడు శ నాగర్భజుడ వౌట

పరమపురుష వేడ శ బంబు గాడె.

తండ్రి! నీపుట్టువు మున్నే యశరీరవాఃశి యెరింగించె.

తరల

నలినలోచన! నీవు నిక్కము శ నానుఁ బుట్టెకవంచు నీ
ఖలుఁడు కంఠుఁడు పెద్దకాలము శ కారయింట నడంచె దు
ర్మలినచిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము శమమ్ము గావుము భీతుల
న్నులును లేక ఫలించె నోచిన శ నోము లెల్లను నీవయ్యె.

వ—తండ్రి

శా॥ మింట న్నోసి సమోత తాలిమిని లోశ మేంకింప ము న్నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచు కంఠుఁడు దొడిగ్ శ హింసించె నీయన్నలన్
గంటం గూరుకు తేడు నీయుదయ మీకారాజను లెప్పఁ గా
బంటింప డెదు రేగుదెంచు వడి నీవై నేను సన్నధుడై.

కావున నెట్లు రక్షింతువూ యెరుంగ కున్నవాడ. ఇప్పుడాల
స్థముఁ జేయ కార్యము గాదు పృసన్నుండవగము.

కృ—పెద్దయైగనుఁజట్టును. (దేవకీవసుదేవుల జూచి) అమ్మా! నేను
నారాయణుండ నగుట నిక్కువంబు. తొల్లి నీవు పృశ్ని యను
మహాపతివ్రతవు. ఈతండు సుతపుం డగుప్రజాపతి. అనేక
సహస్రదివ్య వర్షంబులు మీరలిరువురు సానిమిత్త మయి
తంఁబు సేయ నే నపుడు ప్రత్యక్షమై పరంబు గోరు మన

శృంగారము.

శక్తినిర్వర్తింపగలవాడను అన్నిటికిని భగవంతుడే గలడు (అని బాలుని స్పృశించుట సభినయించి) ఆహా భగవన్నాయ బంధనము లన్నియు నిట్లుండి యున్న వేమి భగవంతునకు నాయం దున్నయనుగ్రహమే యింతకును కారణము బాలు నెత్తికొని (ఆశ్చర్యముతో) యిది యేమివిత యీకారాగారకవాటము లిట్లు దెరచి యున్నవి (అని ముందునకు వచ్చి) యీభటులందరు ను జీవచ్ఛవములవలె బడి మైమరచి యున్నారు ఇచ్చటనుండి దాటి పోవుటకు నిదే మంచినమయము భగవానుని యనుగ్రహ మున్నచో నేమియడ్డంకులురాగలవు? (ముందునకునడచును) (వెనుక తెర పడును.)

(ముందుచూచి అక్కటా! యెట్లెట్లో గండము లన్నియు గడచి వచ్చితిఁ గాని యీమార్గరాత్రంబున నీయమునానదిని గడచి యవ్వలకు జేరుట యెట్లు (విచారముతో) భగవదధీనము గాని కార్యము లుండునా (విచారముతో) తల్లీ! యమునా! భగవంతునియాదేశమున వచ్చుచుంటి నన్నవ్వలిదిరి జేర్చుము. సదీమధ్యముల త్రోవ గన్నట్టును ధన్యస్థి (ముందునకు నడచుట సభినయించి) అదిగో వేపలైఁబల్లదిగో. నందునిగ్రహము వేగ నీబాలుని యశోదశయ్యపై నునిచి యెవ్వరు ను మేల్కనకుండ నాబాలికను ఎత్తుకొని వచ్చెదను తల్లీ! యమునా! సదీమ తల్లీ! యీమార్గ మిట్లే యుంచుము మరల నే నిప్పుడే వచ్చెద.

(నిష్క్రమించును.)

[వసుదేవుడు మరల బాలికతో ప్రవేశించి తనలా']

ఎట్టులో యంతవరకు కార్య మవిఘ్నము గా నాగినది. కావున మరలి యీబాలికను గైకొని వేగ నాకారాగారంబున కరిగి ప్రేమకీచంత నీబాలిక నిడి యేమి యు నెరుంగనట్లు నటించెదఁ

(అని చుండుచునునడచి) ఈ కారాగారమున నింకను నెవ్వరును మేల్కొన లేక (అనిచరచర లోనికి నడచును). తలుపు లన్నియు నెప్పటియట్లు బంధింపఁబడును. (సంతోషముతో) ఈసంగతి యెఱ్వరికిని తెలియదు; నాబిడ్డ కింకేమి యు భయము లేదు దేవకి నిద్రించుచున్నది ఈ బాలిక సీమెపార్శ్వమున పరుండఁబెట్టెదను (అట్లుచేయును.) ఇంక నీసంకెలలను తగిలించుకొందుఁ గాక (అట్లు చేసి యెప్పటికిని నుండును.) (బాలిక పెద్దగా రోదనము సేయును)

(నిదురించుచున్న కావలిభటులు లేతురు)

తా|| కే—కన్నులు నులుముకొనుచు లేచి పిల్ల పుట్టింది గామోసు ఊరికే వసదాగినపిట్టలా అరుత్తుంది దిక్కుమాలన్నాళ్లని కాయ లేక కళ్లకి మోతున్నాయి తెల్లవార్నియ్యగూడదూ యింతలో నేఘ్నులె గోత్రతాలా బేగి సెప్పక పోతే ఆయన సంపేత్తాడు (తక్కిన వాండ్రను లేపుటనభినయించి) ఓరే! జంఘూబూ, ఒరే! శార్దూలమొఖమా ఒరే దంతకా! లేవరేంరా కొంప ములిగిం ద్రోయ్ (అని ఒకనిమీద బడికొట్టును.)

జం—లేచి అయ్య బాబో దెయ్యం గొట్టింది అని గంతులువేయును
య—నీయిల్లు వల్ల కాదు గాను దెయ్యం గాదు దేవతా గాదురా నే న్రా దేవకమ్మ నీళ్లాకింది గామోలా! పిల్లేడు పినమట్టం లే దంట్లో

జం—నాకు కలే రాందే యినమట్టానికి.

తా—ఓరి! దున్నమోతా కల్లో యినమడుంద్రా అని నెత్తి గట్టిగా బట్టుకొని యాను యీపాలి యినమడుతూదో లేదో.

జం—అవు నోయ్ యెంత శేషముందేటి రాజగారితో సెప్పకపోతే సంపేత్తాడునుమా పద పద,

తా—ఒరే! యీల్లిదర్బరూ బోరెపోతుల్లాగ బడి దొల్లుతూంటే మన మెల్లి సెప్పడమేం ఆళ్లని లేపి పంపిద్దాం లేవు.

జం—ఒద్దురా ఒద్దురా యిలాంటివి సెపితే రాజుగారు బవుమతీ యి త్తారురా యి తళమపడి ఆబవుమతీ యీళ్లకి మోగొట్టడవేం మనవే తెచ్చుకుందాం నడు.

(తక్కినవాండ్లిరువురులేచి) గాడిదకొడకల్లారా. బవుమతీ అం తా మీరే దొబ్బుదాం అనుకున్నారా) ముందు మేవే యెల్లి సెవతాం (అనియిరువురును పరిగెత్తుదురు.)

జం—ఒరేయ్! మనం గూడా యీళ్ళకన్న ముందు పరుగెట్టుకెలదాం రా రా (తక్కినయిరువురుపరుగెత్తుదురు)
తెరలో!

నీకుంపతెగ ముందెలుతూంటే పడగొడతావురా.

మరల తెరలో!

అయ్యబాబోయి కాలిగొట్టేసినాడో సచ్చిసోతానోయ్ నిష్క్రమితురు.

రంగము కారాగృహసమీపము.

ఖడ్గహస్తా కంసుడును మంత్రులు మొదలగు పరివారమును ప్రవేశించుచున్నారు.

కం—ఏమిరా తామ్రకేశా ఎంతనేపయినదిరా మీరు చూచి.

తా—చిత్తం చిత్తం యిప్పుడేనంకి బాబూ సూడ్డంతోనే పరుగేసు కొచ్చాం మారాజా.

శం—నీవు చూచితివిరా నిజము చెప్పు,

జం—లేదండి లేదండి యీడు సెప్పాడు బాబూ.

కం—వెధవా చూడకుండ చెప్పటకువచ్చితివిరా? (తన్నును)

తా—సామీ పిల్లేడువు యిననుడి యీళ్లను లేసినానుండి ఆకాడినుం

ద్వితీయాశ్వాసము.

చి సామోరు దగ్గిరికి వైచ్చాచుండి అదిగోవండి యేడ్చు వివమ
దత్తుంది సూడండి. (పిల్లయేడ్చువినబడును)

(ఏడ్చు విని కంసుడు కావ్యాకారముతో) ఇన్నాళ్లకు నామనశ్శల్యము పో
వునుగాక; (అని మఱి మనకు నడచి దేవతయొడిలో నేడ్చుచున్న
పాపను లాగ బోవును.)

దే—అన్నా యెంతపాపమున కొడి గట్టుచుంటివి నాయొక్క వాక్య
మాలించి నన్ను మన్నింపుము నాయందు గలప్రేమ యంత
యు నేమాయెను.

కం—నీబూటకపుశేడ్పులకు నేను కరుణించువాడను గాను ఆబాలు
నిటు దెమ్ము నాఖడ్గమున కాహారము చేసెనను.

దే—అన్నా కంసచుహారాజా.

ఉ॥ అన్న శమింపు మన్న తగ + దల్లుడు గా డిది మేనగోడలా
మన్నన సేయు మన్న విసు + మానిని జంపుట రాచపాడి గా
దన్న సుతీర్తివై మనగ + దన్న మహాత్ములు ప్రాప్తశ్రోత్ర బో
వన్న భవత్సహజాదరి గ + దన్న నినున్ శరణంబు వేడిదగ్.

కం—గుర్నార్థురాలా నీయన్న ప్రాణములకంటె నీశిశువుప్రాణము లె
క్కువ యని దలంచితివి గాబోలు నిన్నన నేల యంతకాల
మూరకొనుట నాదే పొరపాటు ఇచ్చెదవా లేదా యని లాగి
పట్టుకొనును.

దే—అన్నా అన్నా యిండుక ముందు వెనుక లాలోచింపుము కార్య
ము మీరినయనంతరము విచారించిన ఫలితము లేను నీవు పె
ట్టినభిక్షగా దలంచి చిరకాలము నిన్నే దలంచుచుండెదను.

కం॥ కట్టా యాహ్వరకొడుగుల

బట్టిన ధించితివి యాడు + బడు చిది కోడల్

జెట్టన జంపగ వలెనే

కట్టపీఠి గదన్న యన్న • కరుణింపగదే.

అన్నా పుత్రుం డయినచో నీకు సంతోషముగానే యిచ్చి యుండును
గాని యీపసికూనవలన నేమి య యము రాగలదు.

కం॥ పుత్రుండు నీబ్రదుకునకును

శత్రుం డని వింటి గాన • నమయింపఁదగున్

పుత్రులకు నోచ నయితిని

పుత్రీదానంబు జేసి • పుణ్య ము గనవే.

అన్నా యీయాడుపడుచు నైనను నాకు విడిచి పెట్టగూడదా.

కం—పాపచిత్తా దుష్టా యెన్ని సాయలు చెప్పినను నాయంతమునే గోరు
చుంటివి ఈపసికూనకొరకై బ్రాతృమరణము నాసించుచుంటి
వి గాబోలు అప్టచుగగ్గ మేదియైన నేమి హరించు నని జెప్పె
గదాయది బాలిక యైనను చంపక విడువను.

దే—సోదరా యీపసికూనను దయచేసి పుణ్యము గట్టుకొమ్ము.

బాలికను పుచ్చుకొన బోవును.

వ—బావా యీబాలికచే నీ కేమి కీడు గలుగగలదు ఇదివర కార్వర
జంపితివి గదా ఈయాడుపిల్ల నైనను విడిచి పెట్టుము.

(అని అడ్డ మేగును.)

కం—(ఇరువురను చెరియొకప్రక్కకు గెంటి వైచి) దుర్గాధ్వరాలా
మిమ్ముల నాడు రక్షించినందునకా యింత పొగరుమోతుతనము
బలిసినది ఒక్కబాలిక పాణంబులకై రారాజుమరణంబున కిచ్చు
గించితిరే ఇంతకుటిలబుడ్ధు లని దెలిసి యున్నచో నానాడ మి
మ్ముల జముని కతిధులు గాజేసి యుండును ఇంతకు సంతసింపక
యీరీతి యల్లరి చేయుదురా మిమ్ముల గూడ నీశిశువుతో జం
పివై చెదను (క త్తిజళిపించును).

దేవకీవసు దేవులు హా యని భూమిపై బడుదురు.

కం—(తక్కినవారలను జూచి) చూచితిరా యీ చోద్యము యీపసిపా
పప్రాణములకై నాచావున కిచ్చగించుచున్నారు అని కత్తి నెత్తి
బాలిక నీష్ఠి క్రింద బడవేయ నాబాలిక క్రింద బడక యాకన
మున కెగసి కాళికామూర్తి యై కనుబడును (నిర్విణ్ణుడై ఖడ్గ
మును క్రింద బారవైచి తనలో) ఆహా యేమి యీయాశ్చర్య
ము బాలిక యనుకొంటిని గాని భద్రకాళి యైన దేవి తా
నొకటి దలప దైన మింకొకటి దలచెనన్నట్లు జరిగినది అదిగో
యేమి యో పలుకుచున్నది (ఆకనమునంక జూచుచున్నాడు అం
దరును చూతురు.)

ఆకనమునుండి

ఓరోరి దుర్మాగ్ధా కంసదాసవా బాలఘాతకా సీ కూరకృత్యములకు
ఫలం బనుభవించెదవు లెమ్ము.

ఉ॥ తెంపరినై పోరిం బారిని • దేవకీబిడ్డల చిన్నికుఱ్ఱలకా
జ పితి వింక నైన నుప • శౌరితి నహింపక రాలమీద న
న్నొంపితి విస్మిరో యిది యు • బీరమె నానరిన స్వనించి నీవ్
ఓరోరికంసహత కావినుము.

జంపెడివీరు డొక్క దెన సత్కృతి • నొందెడు వాడు దుర్మతి.

(అంతర్ధాన మగును.)

కం—(హతోస్థి యని క్రింద పడి లేచి) అక్కటా! యీభద్రకాళీవా
క్యము లమోఘము లనియే తోచుచున్నది విధివిధాన మలం
ఘ్యము గదా అక్కటా! నే నెంతిపాపకార్యమున కొడి గట్టితిని
సాయట్టికులఘాతకుడు ప్రపంచమున గలడా? కటకటా దేవకీవ
సు దేవుల నొరబాధించితిని ఈపాపఫల మంత కట్టి కుడువ కుర్చ

దునా ఆదరముతో కన్నుల నీరు నించుచు దేవకీవసుదేవులసం
కెల్లు తీసి వైచి యిరువురవైపు తిరిగి సోదరీ బావా.

ఉ॥ పాపుడ బాలఘాతకుడ • బంధువిరక్తుడ దుష్టచిత్తుడ
గోపనుడ జరన్గతుడ • క్యూగుడ బ్రాహ్మణహంతభంగిమీ
పాపల జుపితి బయలి • పల్కుల నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృ • పాపరులై కనరే శమింపరే
సాధులారా విధివిధాన మట్లు జరిగినది గాని నే జేసిన దేమి యునులేదు
వినుడు.

కం॥ పగతుర జెరచితి ననుచును
పగతురచే జెడితి ననుచు • బాలుడుదలచు
పగచెలుములు లే వాత్సకు
బగచెలుములకీలు కర్క • బంధము సుడి.

వ.—(తనలో) ఇప్పు డెన్నిధర్మములు వాక్కుచ్చుచున్నాను ఇప్పుడు
వీని కనుకూలంబు గా నే ప్రసర్తింపవలయు.

కం—అయ్యలారా!

ఒక్కెడ ప్రాణు లందరు ని శ్ర జోచితకృత్యము లోలి త్రిప్రగా
నొక్కెడ మేనునం బొడమి శ్ర యొక్కొకత్రోవల రాకపోకలం
జక్కుల బొందు చుదురు శ్ర చేరరు సంస్కృతితోడ బాయలే
రెక్కడిహంత మీశిశువు శ్ర లెక్కడిహన్యులు దూర నేటికి.
సోదరీ నే చేసినకృత్యముల మరచి నను తీమింపుము.

దే—సోదరా కాలవై పరీత్యమునకు మన మేమి చేయగలము.

కం—బావా వసుదేవా ఊరడిల్లుము.

వ—విచార మేల.

కా॥ బావా నీవచనంబు నిక్కము సుమీ శ్ర ప్రాణు ల్లక్షణులై
నీ వే నంచును లోభమోహముదభీ శ్ర నిర్భిత్యతామోదశో

కావేశంబుల నొండొరుం బొడతు లే క కాకారుడై సర్వరూ
పావిష్టం డగునీశ్వరుం దెలియ లే క రిన్యోన్యవిభ్రాతులై .
ఇంతకు నీయొనర్చిన దేమి గలను భగవద్విలాస మనంతము గదా!
కం—బావా యింక మీయిరువురును మీయిష్టానుసారంబు గా నుఖం
బుండును సౌధంబున కరుగును.

[దేవకీవసుదేవులు నిష్క్రమింతురు,]

మహామాత్య మంత్రులారా వింటిరి గదా యీభద్రకాళివాక్య
ములు. ముం దెట్లు జరుగబోవునో తెలియుట లేదు ఇంతవివ
రీతము జరుగు నని ల నైన నెకంగ నయితిని. నిష్కారణము
గా దేవకీవసుదేవుల బాధించితి.

మహా—దేవా యేల విచారిం చెదగు స్వప్రాణరక్షణార్థము ఎన్నికూ
రకార్యము లొనరించినను దోషము లేదా.

కం—మంత్రులారా యిట్టిభయవాక్యములు వినుచు నిర్విచారము గా
నుండుట యెట్లు.

మ—రాజేంద్రా యీమాత్రమునకే విచారింపవలయునా! యెచ్చ
టనో బాలమై పెరుగుచున్నా డని గదా భద్రకాళివచించి
నది గావున

కం॥ అట్లయిన దడవ నేటికి

పట్టణముల మందలందు క పల్లెల నెల్ల

బుట్టెడిపెరిగెడి శిశువుల

బట్టి పథిచెదము నుమ్ము క బంపు మధీశా.

2 మం—ఈయపాయము మిక్కిలి శ్రేయస్కర మయినది. ఎప్పుడు
ను శత్రువును మిగిల్చి యంచుట తగదు. మిగిల్చినచో రజ్జువే
పామి కరచుచుండును. రణశేషము ఋణశేషము శత్రు
శేషము నుంచగూడ దని పెద్దలు వచించుచుండురు. కావున

మ॥ భవదీయోజ్జ్వల బాహుచాపవిలస ర ద్బాణావళీభగ్నులై
 వివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ యే ర దేశంబులం డాగిరో
 శివునిం జొచ్చిరో బ్రహ్మ జెందిరో హరికే ర సేవిందిరో మానవు
 త్తి వసాంతంబుల నిల్చిరో మనము శో ర ధింపం దగున్ వల్లభా.
 మహా— నిశ్చయము దేవత లతికుత్సితములు అనేకమాయోపాయము

లెరింపవారలు ఇప్పు డెంత మనకు పనికి యున్నను
 కం॥ నొచ్చిరి శాత్రవు ర లనుచును
 విచ్చలవిడి దిరుగ వలదు ర వివిధాకృతులన్
 ముచ్చిలి వత్తురు ర వారలు
 సచ్చినయందాక మరువ ర జన దధిపునకున్.

అందునకు ఆమాయకా డగుచక్రి నంతంబు నొందించువరకు మనము
 గుండెలపై చేతులు వై చుకొని హాయిగా నిదురించుటకు వీలు
 లేదు.

మ॥ అమరశ్రేణికి నెల్ల చక్రి ముఖం ర డాచక్రి ధర్మంబునం
 దమరు ల్లోవులు భూమిదేవతలు ధీ ర త్నామ్నాయకారుణ్య స
 త్యములున్ యాగతపోదమంబులును ర శ్రద్ధాశ్రావణము నిష్ఠాదే
 హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం ర డంతంబు నుం బొందెడిన్.

కం—నుంతిసత్తమా సీ వనినది నిశ్చయము. నాచే నోడింపబడిన
 యమరు లందరును చక్రిసాహాయ్యంబున న న్మెట్లయిన నంత
 మొందింప ప్రయత్నించుచున్నట్లు వెనుక నారదుం డెరింగిం
 చెను. కావున నాచక్రిసహితముగా దేవతల నంత మొందింప
 వలయు లేనిచో నెప్పటి కైన నపకారము చేయక మానరు
 గావున నో మంత్రులారా

సీ॥ బ్రాహ్మణసేవయు ర భగవదారాధన

నెంచువారలను బా ర ధించవలయు

ఆశ్రమధర్మంబు శ్రీ లక్ష్మగంటునట్టుగా

ధర్మంబు గా జేసి శ్రీ దపరవలయు

నరతపోధనులను శ్రీ బలుబాముల న్నెట్టి

బ్రాహ్మణత్వ బును శ్రీ బాపవలయు

పుణ్యతీర్థంబులు శ్రీ పుణ్యాశ్రమంబులు

చెరిపి ధర్మంబుగా శ్రీ చేయవలయు

గీ॥ దేవతల నెల్ల పట్టి బా శ్రీ ధిపవలయు

అష్టదిక్పతులను వారి శ్రీ యనుచులను

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశుల శ్రీ పంతుమునను

నొంచి కారాగృహంబున శ్రీ నుంచవలయు.

2 మం—ఇంతకన్న మహాభాగ్య మేమి కావలయును.

ఉ॥ చంపుదుమే నిలింపులను శ్రీ జంకెల రంకెల తాపసాపళిం

బంపుదుమే కృతాంతకునిపాలికి శ్రీ కేళులతోడ గోవులం

ద్రుంపుదుమే ధరామరల శ్రీ దోలుదుమే నిగమంబుల నిద్విదా

రింపుదుమే నసుధర హ శ్రీ రింపుదుమే జననాథ పంపుమా.

కం—ఓమంత్రులారా నాయాజ్ఞ గా మనచమూనాయకు లందర

తోడను నివ్వర్తమానం బెరిగించి దేశంబు లన్నియు గాలించి

వెలకుమని యెరిగింపుడు. పూతానాదిరాక్షసులకు గూడ దెలు

పుడు. ఏయుచాయముచేతనయిన నాహరినిఁ మందించి సంతో

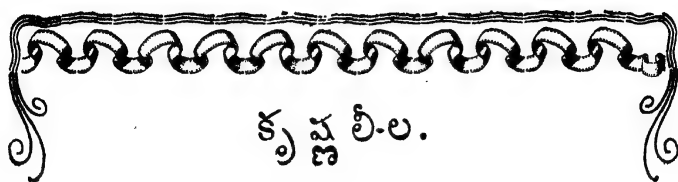
షపరుపుడు.

మం—చిత్తము చిత్తము అట్లే యొనరింతుము.

కం—కాల మతికృమించినది పోదము రండు.

అందరు నిష్క్రమింతురు.

తెరపడును.

కృష్ణ లీ-ల.

—❦—

తృతీయాంకము

రంగము నందునిమందిరము

తొట్టెలో కృష్ణుడు నిదురించుచుండును.

రాధ, యశోద రోహిణి కమల మొదలగువారలు కూర్చుందురు'

క—ఏమమ్మా యశోదా ! నీపుణ్యమే పుణ్యము నీభాగ్యమే భాగ్యం
పూర్వజన్మమున నెంతతప మాచరించితివ్రా గాని లేకున్న
నింతసుందరాంగుడు పుట్టినా.

రా—ఏమే యీయందమునకే యెంతకులుకుచున్నావే అందమన్న
అందమా బొగ్గులలో రామచిలుక.

య—పోనీలెద్దా మాకంద మేల ఇంతబ్రతికి బట్ట గట్టి బాగుంకిన
నంతియే చాలును.

రో—రాధ మనబాలకృష్ణుని మేనత్త గదా. ఎంతయందవిహీను
డయిన నేమి. ఇల్లునకు అత్తకు తప్పనా.

రా—ఊరకె అందును గాని గోపాలకృష్ణుని విడచి యొక్కక్షణ
మయిన నుండగలనా.

య—ఇంత కురూపు డయినపుత్రుని గనినందులకు హేళన చేయుచుం
టివా పోనిమ్ము కాకిబిడ్డ కాకిముద్దు.

రా—వదినా హాస్యమున కన్నమాటల మీద కోపము రావలయునా
య—నాకేమి కోపము వచ్చినది. ఎట్లున్నను ఎవరివిద్ధ వారికి ముద్దు
అని నే నన్నాను ఇంతేగదా.

క—ఎందుకమ్మా మీరు గుడ్డు లాడెదరు, ఉన్నయంద మొక్కడి
కయినను బోవునా రాధ కల్లుడు గనుక వేళాకోళములాడుచుం
డును ఆమాత్ర మనువారు మాత్ర మెవరుగలరు.

రా—కమలా మనవా రదిగో పాలకావిశ్లేతో మందలనుండి యింటికి
వచ్చుచున్నారు. పోదము వచ్చెదవా.

క—అలాగే నడు యశోదా ఆనక మరల వచ్చెద మమ్మా. మగవా
రిండ్లకు వచ్చుచున్నారు. పోయి వచ్చెదము.

య—అప్పుడే వెళ్లెనరటే పోనిండు మధ్యాహ్నము తప్పక వచ్చెదరా

రా—వదినా మాకు మాత్ర మేమి పని గలదు. ఆలాగే వచ్చెదము లే

య—రాధా కమలా మధ్యాహ్నము మనచిన్నికృష్ణునకు జన్మదినోత్స
వము చేయవలయు మీరు రాకున్న చో నాకు సంతోషము
గలుగదు తప్పకుండా రావలెను నుండీ.

[రాధా కమలాలు నిష్క్రమింతురు]

[దూరముగా పూతనవ్రవేళించును.]

పూ—(తనలో) అక్కటా ఎన్ని దేశములు దిరిగితిని. యెన్నిగృహములు
వెదకితిని. ఎచ్చటను ఆకంసునివిరోధి యగు బాలకుడు గాన
నగుటలేదు. ఈపల్లెయం దెచ్చటనో యున్నట్లు సమాచార
మించుక దెలిసినది. ఇండాక గొల్లపడుచులు కొందరు మనయ
కోడ చిన్నమగవాని గనె నటచూచి వత్తచుమ్మ సుదతులార
యని చెప్పుకొనుచుండిరి. ఆబాలుడే యీబాలుడై యుండు
సేమో చూచి వచ్చుట మంచిది [అలోచించి] ఈరూపముతో
నటకు బోవుట మంచిపని గాదు, మందరివేషముతో నేగి

యనురాంతకుడే యయినచో అంతకునిసన్నిధికి బంపి వచ్చెదను.
[తెరలోని కరిగి నుండరివేషముతో ప్రవేశించును.] అదిగో
యశోదాగృహము. దగ్గర కేగి చూచెదను గాక. [ముందునకు
నడచుచున్నది.]

రో—అక్కా చూచితివా ఆవచ్చుచున్న కాంతను ఏమి దాని
యెయ్యారము. ఎంత చక్కదనము.

మత్తకోకిల

[క్రాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులు ౩ గండువైందనిచంగురుం
బోలుమోమును గల్గులేదను ౩ బుద్ధిదూఱనికొను హే
రాశమైపిఱుండు పల్లవరాగ ౩ పాదకరంబులున్
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పగ ౩ సర్వమోహనమూర్తితోన్
య—చూచి ఔనే యెవ్వరో యిటే వచ్చుచున్నది.

పూ—నాచమత్కార ముతయు చూపవలయు. ఒయ్యారము గా
నడచి ఏమమ్మా యశోదమ్మపు సీవేనా.

రో—అవును యీమెయే యశోద.

పూ—వీరబ్రాహ్మణి నొకసారి చూడ నిచ్చెదరా

య—చూడనీయక యేమమ్మా అదిగో తొట్టెలో నిద్రించు
చున్నాడు.

పూ—ఏడీ యేడీ అని తొట్టె దగ్గరకు బోవును.

య—కూర్చుండవమ్మా నిద్రించుచున్నాడు లేచిన తరువాతచూతువు
గానిలేవమ్మా ఇంతతొందర బడదవేల.

పూ—ప్రొద్దెక్కి పోవుచున్నది నే బోవలెను, [దగ్గరగాబోవును]

రో—చాలు లే చెప్పుమా ఉంటే వినబడదా యేమి నిద్రపోతుంటే
లేచేదాకా ఉండలేవా పనియున్నచో మరల రమ్మ.

పూ—[కృష్ణునిచూచి తనలో ఈతడు తప్పక యనురాంతకుడే. వేగ
నాపని నెరవేర్చుకొని పోవలయును. తొట్టెదగ్గర గా నేగును.

య—[అడ్డముగానేగి గట్టిగా] సీకు చెముడా యేమి యిప్పుడే యేడ్చి
యేడ్చి నిద్ర పోతుంటే అప్పుడే లేవెదవు.

పూ—ఏమమ్మా! మీచోద్యాలు సీవే పిల్లలను కనిపెంచుచుంటివి
గాబోలు. యీపిల్లవాని బంగార మంతా నాకంటుకుపో
తుందా యేమి. యింకెవ్వరును పిల్లలను గనుటలేదా పెంచుట
లేదా చూడడాని కని వస్తే యింతచుల్లరి చేస్తున్నారు (అని
తొట్టెలో చేతులు పెట్టి) గోపాలకృష్ణా గోపాలకృష్ణా రా
నాయనా! నిన్ను చూడవలయునని యెంతయో సంతోషముతో
నేను రాగా మీవారలు కోపించుచున్నారు లే నాయనా.

రో—నీకేమి మతి పోయినదా యేమి. ఎంతగొడ్డొల్లయినను నిద్ర
చుపిల్లవానిని లేపుదురా చాలు చాలు విడిచి పెట్టుము.

పూ—యేమిటమ్మా యింతరవ్వచేసెదరు. లేవదీసి (మెత్తుకొనును)

య—యెక్కడో మొండిదానివలె నున్నావు. అడదానికి యింతపొగరు
మోతుతన ముండగూడదు.

పూ—(వినిపించుకొనకయే) నాయనా నాతండ్రి యేడవకు నాయనా
సీకు ఆకిలి వేయుచున్నదా బాబూ [పడిలో గూర్చుండి బెట్టు
కొని] కొంచెము పాలు తాగు నాయనా

కం॥ నాచనుబా లొక గ్రుక్కెడు

నోచిన్నికుమార త్యావు १ మొయ్యన బిడపన్

సీచెలువ మెరుగ వచ్చును

నాచెలువము సఫల మగును १ నళినదళితా.

య—ఛీ ఛీ సీ కీ స్వత్రాత్రమేల. ఎన్ని చెప్పినను విచుపించుకొనవు
మా అబ్బాయికి నీవు పాలు యివ్వనక్కరలేదు. చాలు చాలు

నడు. అని బాలుని లాగుకొన బోవును. (పూతన బాలుని విడిచి వెట్టకుండును).

రో—యింత మొండికక్కిసివేమి మర్యాదగలదానవని రానిచ్చితిమి.

నీపాలు త్రాగక పోయినచో మాబాలుని కాకలి తీరకపోదు. పాలూ వద్దు పంచలూ వద్దు యీపాటి వచ్చినదారి నేగుము. పూ పాలు దాగక బోవుతూంటే అల్లరి చేస్తారేమి [కృష్ణునకు చన్నిచ్చుచు] భయము లేదు లే నాయనా యేడవకు కొంచెం పాలు త్రాగి పరుగుదువు గాని లే (పాలు కుడుపుట నభినయించును.)

కృ—యేడ్పు మాని పాలు ద్రావుట నభినయించును.

య—రోహిణీ రోహిణీ పిల్లవాని నివతలకు దీనుకొనిరమ్ము యీ మొండిరాక్షసి మెల్లిగా యిచ్చునట్లు లేదు లేనిచో వీధిలోని కేగి మగవారి నయినను బిలుపుము. తొండ ముదిరి యూనర విల్లి యగునున్నది.

పూ—(తనలో) ఓహో యింక నాలస్యము చేయకూడదు. ఇంక మగవార లేకుండెదిన నల్లరి యగును. యీలోపుననే నాపని నరవేర్చుకొనవలయును. కృపా కృష్ణా తాగు నాయనా కడుపు నిండ పాలు త్రాగి కడలకుండ పరుగుదువుగాని (పాలుకుడుపుట నభినయించి) అబ్బబ్బ రక్తము గూడ పీల్చుచున్నాడేమి. అయ్యయ్యో బాధగా నున్నది. చాలు చాలు వదలిపెట్టు అయ్యో బాబోయ్ చంపకుము పేగులు తోడుకొని పోవుచున్నవి.

(కృష్ణుడు నవ్వుచు వదలిపెట్టక త్రాగుట నభినయించును)

య—రోహిణీ యిది యేమే యిట్లు గోలపెట్టుచున్నది

పూ—రక్షింపుము రక్షింపుము. నాచన్ను వదలి పెట్టుము. నీవంసరి బాలురవంటివి డవు గావు ప్రాణములు పోవుచున్నవి బుద్ధి

గడ్డి దిని వచ్చితిని. విడిచి వెట్టు మని గంటబోప బాలుడు
విడువక న్ననములు గట్టిగా లాగును) అయ్యోఅయ్యో నీవని
యెరుంగ నయితిని బా-బో-య్ పెద్దకేక వయిచి పెద్దకొండ
వలె రాక్షసరూపముతో నేల బడును. (కృష్ణుడు నవ్వుచు
దానిపై బడి గంటులు వేయించును.)

యశోదారోహిణిలు పెద్దకేకలు వేయుచు 'రాక్షసి రాక్షసి యని
వీధిలో గోల చేయుదురు. నందాదులు ప్రవేశింతురు.

య—[నందుని చూచి] [కృష్ణుని చూపి] నాయనా గోపాలకృష్ణా
రాక్షసి రాక్షసి యిలా రా బాబూ చూచుచూ నూరకుండెద
రేమి (న దుడగి కృష్ణు దీసికొని వచ్చును.) (యశోద కృష్ణుని
నత్తుకొని) తండ్రి యేమిరా బాబూ జసికికొనలేదు గదా
నాయనా.

నం—(రాక్షసినిచూచి) ఈరాక్షసి కుట్టవాని నావహించుటకై వచ్చినది
గాబోలు. చంపుండి చంపుండి. [గొల్లవాండ్రందరును కర్రల
తోను కత్తులతోనుకొట్టుదురు.]

గొ—పట్టండిరా పట్టండి. చచ్చింది యీడ్చేద్దొరండి.

(అందరును దాని నీడ్చుచు బోవుదురు.)

య—రోహిణీ పిల్లనాడు జడునుకున్నట్లున్నాడు యేమిచేయుదునే
అమ్మా (కన్నులనీరు నించును.)

రో—అక్కా యెందుకే విచారించెదవు జడునుకుంటే రక్ష రక్ష గట్టి
ద్దొలే. కాసింత పేడ దిగదుడిచి పారేస్తా నుండు. (పేడపట్టుకొని
పారబేయును.)

(కృష్ణుడు కొంచె మేడ్చు మోనియుండును.)

(దూరముగా కకటానురుడు పగవేళింది) పూతనను జంపినమాయకు
పిందున్నాడట. వాని నెట్లయిన జంపి కంఠునికి నంతోపనగా

గలిగించెదగాక (ముందువకువచ్చి) అదిగో ఆయుర్యాలతోపై
యం దంతర్ధానుడనై యుండి బాలుని పరుండబెట్టినప్పుడు నల్లని
నలిపినట్లు నులిమివై చెదగాక. అని పోవును.

య—యేమే రోహిణీ యెంతలాంచినను యేడ్పు మానకున్నాడేమే.

రో—తొట్టెలో పరుండబెట్టి యూచెద నిటుతెమ్ము. (కృష్ణుని
తొట్టెలో పరుండబెట్టి యూపును. యేడ్పుమానిపరుండును.)

కృ—(తనలో) శకటానురుం డీయ్యూలతోటి నాశ్రయించి
యున్నాడు నేనేడ్చుచున్నట్లు నటించి వీరిని తన్ని చంపెదగాక
అని యేడ్చుచు కాళ్లతో శకటానురుని గట్టిగా తన్నును.
(శకటానురుడు ఆర్చుచు మడియును).

య—అమ్మయ్యో యి (కృష్ణునివైపు దిరిగి) రోహిణీ! రోహిణీ
మరల రాక్షసు డేతెంచినాడు. మరల నింకొకడు కొండవలె
కిందబడినాడు. ఇది యేమిమాయయో గాని మనభరతిము
పట్టుచున్నది.

రో—యిది యంతయు రాక్షసులమాయగాని వేరొండు గాదు.

య—కృష్ణు నెత్తుకొని నానాయనకు బాలగృహంబులు సోకె నేమో
గృహవైద్యులను బిలుపుము.

రో—అలాగే పిలిపింతము. ముందు వాకలికి పోవుదము రమ్ము (ఇరు
వురు కృష్ణు నెత్తుకొని ముందుకు నడుతురు.)

అప్పుడు పెద్దసుడిగాలి వీచి కృష్ణు నాకసమునకు ఎత్తుకొని పోవును.

య—(పడ్చుచు) అయ్యో అయ్యో నాయనా నాకృష్ణా
యెచ్చటకు బోవుచుంటివి. సీప్రాణమునకు యీసుడిగాలి
యెచ్చటనుండి వచ్చినదిరా తండ్రీ.

శం॥ సుడిగాలి వచ్చి నిన్ను

సుడిగాని కొనిబోవ మింట • సుడిసుడి గొనుచున్

బెడ గడరెడినాముద్దుల

కొడుకా యెట్లుంటి వీవు * ఘోరం బకటా॥

నాముద్దులతండ్రి నేనెన్నిజన్మము లెత్తి యైన నీచంటికుమారుని గాంతు
గలనా కటకటా నావంటినిర్భాగ్యురాలు ఈభూమినిలేదు, నాయ
నా యెచ్చట బడెదవూ గదా! తండ్రి రమ్ము.

రో—అక్కా యేల విచారించెదవు మనకృష్ణున కేమియు భయము
లేదు. యిది నిశ్చయ మయిననుశిగాలి గాదు రాక్షస మాయ,
అదిగో చూడుము రాక్షసుడు ఎత్తుకొని పోవుచుండ వానికంఠ
మును బిగియ బట్టి మనబాలకృష్ణుడు క్రింద కీడ్చుచున్నాడు.

య—ఏడీ! నాముద్దుకృష్ణు డేడీ.

రో—అడుగో చూడుము రాక్షసుడు క్రిందను మనకృష్ణుడువై ననుగూలు
చున్నారు. (రాక్షసుడును కృష్ణుడును క్రింద బడుదురు.) రాక్ష
సుడు కొండవలె బడి చచ్చినాడు. అడుగో గోపాలకృష్ణుడు గంతు
లు వైచుచున్నాడు. అక్కా! మనకు దైవసహాయము గలదు.

కం॥ రక్షణము లేక సాధుడు

రక్షితుఁ డగు సమతఁ జేసి * రాయిడులందున్

రక్షణములు వెయి గలిగిన

శిక్షితు డగు ఖలుడు పాప * చిత్తుం డగుటన్ ।

శ్రీకృష్ణు నెత్తికొని వచ్చి యశోద కిచ్చును.

య—నా వరాలతండ్రి నాముద్దులమూటా నాకునూరా మేము పూర్వ
భవంబున నెంతపుణ్యము చేసి యుంటిమా గాని లేకున్న నాబా
లకృష్ణుడు నాకుదక్కునా. రోషిణీ మనపూర్వపుణ్యఫలం బెంతని
వర్ణింతును.

మ॥ గతజన్మంబుల నెందు బుట్టితిమె యా * గత్యేహలేమేమి చే
సితిమా యెవ్వరి కేమి పెట్టితిమె యే * చింతారతిం బొద్దు పు

చ్చితిమో సత్యము లేమి పల్కితిమోయే సద్దేశ్యదేశంబు దొర్చి
క్కితిమో యిప్పుడు చూడఁ గంటిమిచటన్ శృంగారభక్తు న్నిర్భయుగా
ఇంక మనమిటునుండి తోపుటము రమ్ము.

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు.)

రంగము గ్రామములోని రచ్చనావడి.

నందుడు కొందరుగొల్లలు పగవేళింతురు.

నం—మిత్రులారా! మనగ్రామంబునకు కొన్ని దినంబులనుండి రాక్ష
మాయలు గలుగుచున్నవి.

1 గొ—నిజము నిజము రాక్షసమాయలతో మన మెన్నాళ్లు బాధపడగ
లము యేదియోదారి చూచుకొనవలసినదే.

2 గొ—అయ్యలారా! మనపల్లెయం దపశకునములు చాల గనపడుచు
న్నవి. యింక నిచ్చట నెల్లండవచ్చును. చూచితిరిగదా.

ఉ॥ ఇక్కడ నుందు రే మనుజు శ్రీమనకృష్ణున కెగ్గుసేయగా
రక్కసురాలు చన్నొనగ శ్రీరాలపయి న్నుడిగాలి వీచెఁ బై
క్రిక్కిరి యం దరు ల్వడియెఁ శ్రీకేశవునర్చన దప్పెఁ జాలు నే
డక్కడి కై నఁ బోవలయు శనిం కిట గోపకులార వింటిరే॥

నం—మిత్రులారా! నిశ్చయముగా మన మిచ్చటనుండి పోవలయును
రాక్షసులు మనయందు కక్ష వహించి యున్నారు. ఏదియైన
మంచి నెలపు కని యెరింగింపుడు.

1 గొ—వాకు తోచినవిధం బెరింగించెద వినుడు. మన కన్ని సదుపాయ
ములకు ననుకూలపద్ధతము కావలయును గావున వినుడు.

కం॥ కనక గల దిరపు శ్రీ పసులకు

లనద్రదినదీమహీజ శ్రీ లలికావళిఁ బెం

పెసగును గాపురమునకును

బొసఁగెను బృందావనంబు శ్రీ బొడఁ దచ్చటికిన్॥

2 గొ—ముఖ్యముగా మనగోగణంబునకు మేర గావలయును గావున
బృందావనమే మంచి దని తోచుచున్నది.

3 గొ—మనవల్లెకంటె బృందావనమే హాయిగా నుండును. మనమును
పశువులును సుఖముగా బ్రతుకవచ్చును.

సం—సంతోషము మిత్రచూ మంచిస్థలనిదేశము జేసితివి. అందరకును
నీయుదేశ మిష్టమేనా.

4 గొ—ఇష్టపడక యీరాక్షసులతో నెవడు వేగగలడు.

1 గొ—కొంతమంది బయలుదేరినచో నందరును తమంతటతామే బయ
లుదేరుదురు.

(అందరును సంతోషముతో) బృందావనమున కరుగుటకు మాకందరకును
సమ్మతమే.

2 గొ—అయినచో నెప్పుడు బయలుదేరుటకు నిశ్చయించితిరి.

1 గొ—మంచిముహూర్తము చూచి గాని బయలుదేర గూడదు.

సం—గొల్లలారా! మనకు చిరకాలమునుండి పురోహితు లయినట్టియు
సమస్తశాస్త్రములను జదివినట్టియు జ్యోత్యు డని పేరుగాంచిన
గర్గమహాముని నడిగి మన కుపయుక్తమగునట్లుగా ప్రయాణము
హూర్తము నిర్ణయించి వీరకందరకును దెలిపెదను. గావున
మీరు ప్రయాణసన్నాహములతో నుండుడు.

గొల్లలు—యితకన్న మనకు గావలసిన దేమి. త్వరలో జాగు సేయక
ముహూర్తము బెట్టించవలయును. ఇంకపోదమురండు.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

రంగము యశోదగృహము.

గొల్లపడుచులు ప్రవేశించుచున్నారు.

గొల్లది—బోటులారా! బాలకృష్ణనియల్లరి పనులు చూచిన కోపము
ను సంతోషమును గూడ గలుగును. ఈతనిచర్యలన్నియు మహా
ద్భుతములు. మొన్న పిల్లలతోనాడుచు:

సీ॥ గోవల్లభుండ నేను శ్రీ గోవులు మీరని

వడి రంకె వై చుచు శ్రీ వంగియాడు

రాజు నే భటులు మీ శ్రీ రలు రండు రండని

ప్రాభవంబునఁ బెక్కు శ్రీ పనులు పనుచు

నేతస్కరుండ మీ శ్రీ రింటివార ని నిద్ర

పుచ్చి సొమ్ములు గొని శ్రీ పోయి డాగు

నే సూత్రధారి మీ శ్రీ రెంతయు బహురూపు

లని చెలంగుచు నాట శ్రీ లాడఁబెట్టు

గీ॥ మూల లురుకును డాగిలి శ్రీ మూతలాడు

నుయ్యలల నూగు జేబంతు శ్రీ లొనర వై చు

జారచోరుల జాడలఁ జాల శ్రీ నిగుడు

శౌరి బాబురతో నాడు శ్రీ సమయమందు॥

2 గొ—అవునమ్మా అతనికృత్యము లమానుషములు.

3 గొ—ఇంతదుండగీ డీలోకమున లేడు.

4 గొ—మీరందరు వచ్చినపనులు మరచి కృష్ణునితో నైక్య మగుచు
న్నారు. ఎన్నాళ్లీగుండగవుపనులు సహించి యుండగలము మీ
కిష్టము లేకపోయిన మానుకొండు నేను మాత్రము సహించి
యుండలేను ఆయశోదమ్మతో నొకసారి చెప్పి కొట్టించిన గాని
భయ ముండదు.

1 గొ—వానికీడల దెలిపితిని గాని మాకుమాత్రము కష్టముగా లేదా
(ముందుకు జూచి) అదిగో యశోద యీవంక కే వచ్చుచున్నది.
చెప్పదము రండు (కొంచెము ముందున కేగుదురు.)

యశోద ప్రవేశించును.

య—(వారలను చూచి) పడుచులారా! మరల నేమి వచ్చినది. యింత
మందియు నొక్కమారే దిగినారు.

4 గొ—తల్లీ యశోదమ్మా మే మిచ్చట కాపురము చేయడము మీ కిష్టము లేదా యేమి. యెన్నాళ్లీ బాధలు పడగలము.

య—ఏమి బాధలు పడుచున్నారే మరల నేరాక్షను డయిన వచ్చినాడా యేమి?

3 గొ—రాక్షసులు రాసక్కర లేదమ్మా మీకృష్ణునిముందు నిలువజాలకున్నాము. ఇన్నికొంటిపను లెప్పుడు నేర్చినాడమ్మా.

2 గొ—పుట్టుకతోడనే నేర్చినాడు.

1 గొ—ఇక నెక్కడి కయినను బోవుటయే మంచిది.

య—పడుచులారా! మీ కంతకష్ట మేమి పచ్చినది.

4 గొ—కష్ట మేమి యని మెల్లిగా నడుగుచున్నావా. నీకుమారుని ముందు నిలువ లేకుండా నున్నాము.

3 గొ—మేము చెప్పుమాట లబద్ధము లని దలంపకుము. వినుము. నిన్న మాపిల్లలు అన్నములో పాలు పోయ్యమని యేడ్చుచుండి నే లేకుండా చూచి యెక్కడనుంచి వచ్చినాడో గాని.

కం॥ పడతీ సీబిడ్డడు మా

కడవలలో నున్నమంచి १ కాగినపాల

పడుచులకు పోసి చిక్కిన

కడవల బో నడచె నాజ్ఞ १ కలదో లేదో॥

ఈలాగైన నెంతకాలము బ్రతుకగలము.

2 గొ—యశోదమ్మా నిన్న లేగలతో నీకుమారు డాడుచుండ

కం॥ బాలురకు పాలు లేవని

బాలింతలు మొరలు పెట్టి १ పని పక నగి సీ

బాలు డాలము జేయుచు

నాలకు గ్రేపులవిడిచె १ సంభోజాక్షి॥

4 గా—తల్లీ వినుము మీబాలకృష్ణుడు మాయంటికి వచ్చి మేము లేకుండ జూచి కడవలలోని పాలు త్రాగి శుము వచ్చుట యెరింగి యొకమూల దాగి మేము వెతుకుచుండ పిల్ల లాదెన జూపినంత వారిని గొట్టుచు పరిగెత్తి పోయినా డమ్మా. చూపులకు పిల్లవాడు గాని చేష్టలు చూడుము మాయంట

కం॥ వెన్న దినగ బాడగని మా

పిన్నది యడ్డంబువచ్చి శ పిరిదికి దివియన్

జన్నడిసి వట్టి జీరెను

జన్నికుమారుండె యతడు శ శీతాంశుముఖి॥

1 గా—లమ్మా యశోదా!

మత్తకోకిల.

పుట్టి పుట్టెడు నేడు దొంగిలఁ శ బోయి మోయిలు సొచ్చి తా

నుట్టికిందను రోలు పీటలు శ నొక్కప్రక్క విడి యెక్కి చే

పెట్టఁ జాలక కుండకిందను శ వెద్దతూ టానరించి మీ

పట్టి మీగడ పాలు చేరలఁ శ బట్టి త్రావె శ తలోదరి॥

ఇట్టి పనులు నీకుమారునకు తగు నటమ్మా

య—పడుచులారా! మీరంద రిట్లాలోచించుకొని వచ్చినట్లున్నది. గాని

నాబాలకృష్ణు డెన్నడును యట్టిపను లొనరించువాడు గాడు మా

యింట వెన్న లేదా వెరుగు లేదా పాలు లేవా.

గా—మేము చెప్పిన నీ కాశ్చర్యము గానే యుండును. ఎవ్వరి నయిన

నడిగి తెలిసికొనుము. నిన్న

ఆ॥ వె॥ నమ్మి నిమర ప్రావ శ నాపట్టిచుంచు మా

లేగళోకతండ శ ప్రేమగట్టి

వీధులందుఁ దోలఁ పెలఁది నీకొమారుండె

రాచవిడ్డ పయిన శ రప్ప మేలె॥

ఇట్టిదుడుకుపనులు నేయచుండ నెట్లోర్వగల మమ్మా యేమయినా
యన్నచో నీకు కోపము వచ్చును.

3గా—నిన్న నీకుమారుడు సరోజనియింటి కరిగి ఆమె లేకుండ చూచి
కడవలో వెన్న యంతయున్నదని కొంచెము దాని కోడలిమూతికి
రాసి దానియత్తతో నీకోడలు వెన్న యంతయు దిన్నదని
చెప్పి కొట్టించినాడు. ఇంతటికొంటెపనులు చేయుచుండ
నేమి యు నెరుగని వెట్టిప్లలు డని వచించెదవు. అదిగాక నీవిం
త వినుము.

కం॥ చేబంతి తప్పి ర పడెనని

ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి ర భవనము వెనుక

మాబిడ్డ జలక ర మాడంగ

నీబిడ్డడు వలువ దెచ్చె ర నెలతుక తగునే.

య—(నవ్వుచు) బాల్యచేష్టల కింత కినియుదు రటే.

2గా—ఆవునమ్మా నీకు నవ్వులాటక్కిందనే యుండును. వినుము.

కం॥ తెవ యొకతె నిదురింపగ

నెరి గట్టినవలువ నీడ్చి ర నే డొక తేలుం

గరిపించె నీ కుమారుడు

వెరచుచు నది పరువ నగుట ర విహితమె సాధ్య.

1గా—ఎన్నని చెప్పుచుము యింతచిన్నవాని కిట్టిగుణము లెట్లు వచ్చి
నవ్వు తెలియదు. ఏపని జూచినను ఆశ్చర్యముగానే యుండును
చెప్పటకు గూడ సిగ్గుచున్నది.

గీ॥ తరుణి యొకతె వెరుగున దరుచుచు దుది వంగి

వెన్న నీయ నొదిగి ర వెనుక గదిసి

మగున నీనుతుండు ర మగపాడుములు నేయ

సాగినాడు తగదె ర చక్కజేయ.

ఇ వన్ని యు సబధములే యందువు గాబోలు.

1గా—అమ్మా నీకుమారు డెప్పుడు వచ్చునో యని భయపడుచునే యందుము.

కం॥ వారింటఁ జొచ్చి కడనల

తోరం బగునెయ్యి ద్రావి శ్ర తుది నాకడవల్

వీరింట నీ సుతుం డిడ

వారికి వీరికి నిద్రొడ్డవా శ్ర దయ్యె సతీ.

ఇట్టిపనులు చెప్పదలచుకొన్న వేలకువేలు గలవు.

గా—అమ్మా యశోదమ్మా

కం॥ కడు లచ్చి గలిగె నేనియుఁ

గుడుతురు గట్టుదురు గాక శ్ర కొడుకుల నగుచున్

బడుగులవాడలవైఁ బడ

విడతుగొకో కాంత లెందు శ్ర విమలేంచుముఖి.

తల్లీ యింక నిచ్చట సున్న చో మాయిండ్లకిడ పాలు పెరుగులు నిలువ నీయడు. మమ్ముల తిన్నగా బ్రతుకనీయడు. ఒకనాడా రెండు రోజులా యీబాధలు పడియుండుట ఎంతకాల మోర్వగలము. ఇక నీగ్రామంబును వీడి యెట్లకై న నేగి జీవనంబుగడవెదము. యితేగాని యిక్క డుండలేము తల్లీ.

య—ఏమే మీరందరు నిట్లు చెప్పెదరు. మాబాలకృష్ణు డెప్పుడును యింటికడ సయిన సల్లరి చెసి యెరుగడు. ఒక్కమారయినను నన్ను విడచి యిట్టటు బోడు. బారుగిండ్ల కేగుట యెప్పుడును లేదు. యితసుకుమారాకారుని మాకృష్ణుని యంతగా రవ్వ పెట్టుట మీరు న్యాయమా.

అ॥వె॥ అన్య మెఱుగఁడు తనియంత శ్ర నాడుచుండు

మంచివాఁ డిత డెగ్గులు శ్ర మానరమ్మ

రామలార త్రిలోకాభి ॥ రామలార

తెల్లులార గుణవతీమ ॥ తెల్లులార.

(అప్పు డొకగొల్లపడుచు తొందర గా ప్యవేశించి) నేనెన్నిమారులు చెప్పినను మావా డిల్లు విడిచి పెట్ట డని యే చెప్పుచుందువు గదా చూడు మిపుడే మావెరు గంతయు దాగి కడవలు బృద్ధలు గొట్ట గా అనేకతంటాలు పడి దెబ్బలు దిని గిట్టులచే నొచ్చి నీకు చూపించవలయు నని మీకృష్ణుని బట్టుకొని గదిలో బెట్టి తాళము వేసి వచ్చితిని రమ్మ చూతువుగాని ఇప్పుడు గాని నీకు తెలియదు.

య—(నెద్ద గా నవ్వుచు)చూచితిరా పడుచులార యీమె జెప్పవాక్యముల నెవ్వరు విశ్వసించుదు యిప్పుడే గదా అన్నము బెట్టి రామునితో గలసి యాడుకొ మ్మని చెప్పి పచ్చితిని యింకను వీధిలోని కయిన బోలేదు యింతలోనే యిన్నిమాయమాటలు చెప్పుచున్నది.

5 గొ—చాలు లేవమ్మా నామాట లబద్ధ మందువారమ్మ చూపెదను
య—చూప నక్కర లేదు. నీమాట లబద్ధ మని నేను వేరే చెప్పవలయునా! యింటిలో నాడుకొనుచుండ గనే యిన్ని గల్పించితివి.

5 గొ—(తనలో) యీమె యిట్లు వచించుచున్నది (ప్రకాశము) సరే నామాట లన్నియు బూటకములో నిజమె తెలియగలదు ఆడుకొనుచున్న చో నొక్కసారి మీబాలు నిటకు బిలువుము.

య—సరే పిలిచెదను కృష్ణా గోపాలకృష్ణా నాముద్దులకుఁజ్ఞా ఒక్కసారి యిటు రమ్మ.

కృ—(గంతులు వేయుచు) ఎందుకే అమ్మా అన్నయ్యతో ఆడుకొంటుంటే పిలుస్తున్నావు (వచ్చును.)

గొల్ల లందరు ఆశ్చర్యముతో చూతురు.

య—పడుచులారా మీయనుమానము తీరినదా.

ర గొ—కృష్ణా యిప్పుడు మాయంటివద్ద అల్లరి చేయుచుంటివి గాదా
యిక్కడ కప్పుడే యెల్లు వచ్చితివి.

కృ—నేనా నేనా చాల్లే ఎవరినో చూచి నన్ననుకొన్నావు గాబోలు
యీపర్యాయ మను యీకట్టి దీసుక పెడతా.

(అందరును నవ్వుదురు)

ర గొ—(తక్కినవారితో) నిజముగా నే నిప్పుడు కృష్ణుని గదిలో పెట్టి
తాళము వయిచి వచ్చితిని మరల నిక్కడి కెట్లు వచ్చినాడో
తెలియదు యి దంతయు మాయ గా గనపడుచున్నది.

తక్కినగొల్లలు అయినచో మన మందర మట కేగి చూతము రండు.
ఎప్పుడును కృష్ణునిచర్య లిట్లే యుండును. (అందరును నిష్క్రమింతురు.)

య—కృష్ణా నీ వీగొల్లవారి యిండ్ల కరిగి యల్లరి చేయుచుంటి వని
ప్రతిరోజును గోల పెట్టుచున్నారు నాతో చెప్పకుండ ఎం
దుల కరుగుచుంటివి

కృ—నే నెప్పుడు వెళ్లెను నామీద కోపముచే వార లందురు.

(తెరలో)

కృష్ణా కృష్ణా ఆడుకొండము రమ్మ

కృ—అదిగో అన్నయ్యా వాళ్లు సిలుస్తున్నారు నే నాడుకోడానికి వెళ్లి
పోతా.

య—నాయనా ఒక్కము దిచ్చి మరీ పొమ్మ ఆటలలో జాగ్రత్త
సుమా.

కృష్ణుడు గంతులు వేయుచు లోనికిపోవును.

య—(తనలో) మాకృష్ణునిచరిత్ర మెప్పుడు చూచినను నాశ్చర్యము
గానే యుండును ఎప్పుడు ను ఇంటియం దున్నట్లే యుండును.

తృతీయాంకము.

యెన్నడును వీధిలోకి పోవుజాడ గన్పట్టకు. ఈగొల్లవడుచుట
వాక్యము లబద్ధము లని యెంచిన వారట్టిమాటలు పలుకువారు
కారు. యాయాశ్చర్య మేమియు నెరుంగ రాకున్నది.

అంత బలభద్రుడును గోపబాలకుడును కృష్ణు డేడ్చుచుండ నీడ్చికొని
వత్తురు.

బ—అమ్మా అమ్మా చూశావు మనకృష్ణు డేలాంటిపనులు చేస్తు
న్నాడో.

య—ఏమితప్పవని చేస్తున్నాడురా నాయనా.

కృ—యేమీ లేదే యిదాక మీగడ వీళ్ళకి పెట్టాను గానని నన్నీడ్చు
కొస్తున్నారే వదలరే నేనాడుకోవాలి ఊ ఊ.

గొ—యేం జేస్తున్నాడో నేజెప్పనా.

కృ—(అపవారించి) చెప్పారంటే ఆనక నీపని చెప్తా (చేయిచూపును.)

బ—ఆడుకుంటూ ఆడుకుంటూ మన్ను దీనుకు తింటున్నాడే.

య—ఆ మన్నే తినడం.

కృ—అన్నయ్య అబద్ధం ఆడుతున్నాడు. నేమన్నెందుకు తింటానే.

బ—నేనబద్ధం ఆడానంటే అన్న నమ్ముతుందా.

య—కృష్ణా నీపను లెప్పుడు చూచినా యిలాగే యున్నవి. ఎప్పటికప్పు
డేమో కల్లబొల్లిమాట లాకి తప్పించుకొందువు. మీఅన్నయ్య
నీమీద అబద్ధము చెప్పటకు కారణ మేమి.

కృ—యిదాక అప్పచ్చి పెట్టాను కానని కోపము.

య—యెంతగడుసునాడవు రా నాయనా నీవలె అన్నయ్యెన్నడూ అబ
ద్ధమాడువాడు గాడు. నీచైదము లెప్పుడూ యింతే నిన్ను
నమ్మగూడదు. అంత తినాలని వుంటే యేమయినా పెట్టమని
అడగరాదూ. యీలాంటి పనులు నీవుచేస్తూ వై గా అన్నయ్య
మీద గూడా దొర్లిస్తూన్నావు. నీకు బొత్తిగా భయము లేదు.

౧౦| భువ్నటి శరీరంబు

మన్నియనుము లేల నీవు క మన్నింపవు నీ

యన్న యు సఖులు ను జెప్పెద

రన్నా మన్నేల మణి ప క దార్థము లేదే.

కృ—అయ్యో నేను తిన లేదని యెన్ని చెప్పినను నమ్మవు గదా.

వాళ్లు నామీద కోపముచే నేదియో యొకటి చెప్పటాంటే

అదే నిజమని చెప్పి నన్ను దండించుచుండువు. మన్ను తింటే

నోరు మట్టివాసన వేస్తుందా వెయ్యదా చెప్ప.

య—మట్టివాసన పోవునా.

గో—వాసన పోయి దేమో చప్పరించి చప్పరించి మింగేశాడు.

కృ—అయితే చూడు (అని నోరుజూపును.)

శా| అయ్యో మన్ను దివంగ నే శిశువునో క యాకొంటినో వెట్టినో

నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మది క న్నన్నీవు గొట్టంగ వీ

రి మ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా క దేనిం మదీయాస్యగం

ధ మ్మార్గము సేసి నావచనము క ల్పింప దండింపవే.

య—(చూచి తనలో) ఆహా యేమిది వీనినోటియందు సమస్త భువన

ములును గోచరం బగుచున్నవి. అరుగో బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్

వ్వరులు అరుగో సప్తమహాముఖులు అవిగో పరవ్రతములు

ఇవిగో నదులు ఇవి యవి యవనేల సమస్త ప్రపంచములు నీ

నోటియందే యిమిడి యున్నవి. నమ్మజాల నమ్మజాల.

కలయో వైష్ణవమాయ యో యితరసం కల్పార్థమో సత్యమో

తలవ న్నేరక యున్నదాననో యష క దాదేవిగానో పర

స్థలమో బాలకుఁ డంత యీతవిముఖ క స్థంబై యజాండంబు ప్ర

భవలయై యుండుట కేమి హేతువు మహా క శ్చర్యంబు చింతిపగన్

అహ యీతడు నాబాలు డని యెంచుచుంటిని గాని యితడు నిజముగా
బాలుడు గాడు బాలుడైన నెట్టితనినోట విశ్వంబంతయు నిండి
యుండును. నిశ్చయముగా నితడు మహావిష్ణువుగాని వేరొండు
గాడు నాపూర్వపుణ్యలేశంబున నాకు దర్శన మిచ్చెను.

గీ॥ ఏమహాత్ములన శ నీవిశ్వరూపంబు
గానఁబడిన బుద్ధి శ కంపమొందె
నామహాత్ము విష్ణు శ సఖిలోకాధారు
నార్తు లెల్ల బాయ శ నాశ్రయింతు.

సీ॥ శంపాలతికతోడి శ జలదంబుకై వడి
మెరుగుటాల్లియతోడి శ మేనివాని
కమనీయమృదులాన్న శ కబళవేత్రవిషాణ
వేణుచిహ్నంబుల శ వెలయువాని
గుంజావినిర్మిత శ కుండలంబులవాని
శిఖింఛవేష్టిత శ శిరమువాని
వసపుష్పమాలికా శ వ్రాత గంధమువాని
సళినకోమలచర శ ణములవానిఁ

గీ॥ గరుణ గడలుకొనిన శ గడ కంటివాని గో
పాలబాలుభంగి శ బరగువాని
సగుమొగంబువాని శ నను గన్నతండ్రిని
నిను భజింతు మొక్కి శ నీరజాక్ష

దేవాధిదేవా, లోకరక్షకా, నీచైదము లెరుంగ శక్యము లగునా.

ఆ॥వె॥ అత్కవలన గలిగి శ యమరు దేహదులు
ఆత్మకంటె వేరు శ లవి యటంచు
దలఁచువాఁడు మూఢ శ తముఁ డుగావున నీశ
విశ్వమెల్ల నీన శ వేరు లేదు. .

కృ—(తనలో) ఓహో యీమె నావిశ్వరూపప్రదర్శనముచే ప్రపంచమునే మరచి యున్నది. ఇట్లుంచిన ముందుగలుగబోవు కృత్యముల కాటంకము గల్గును. కావున నీమెను వైష్ణవమాయా మోహితురాలం జేసి యెప్పటియట్ల యుంచెదను. అని వైష్ణవమాయను ప్రయోగించును.

య—నాయనా కృష్ణా యేడవకుము. నీవు మన్ను దినలేను లే.

రా—కృష్ణా ఆడుకోవటానికి వస్తావా.

కృ—నేను రాను పొండు వస్తే యీలాంటివే చెప్పతూ ఉంటారు అమ్మతో

రా—గోపాలా మనము పోదం రా తరువాత వాడే వస్తాడు.

ఇరువురూ పోదురు.

య—కృష్ణ నెత్తికొని నాయనా నీవు వెళ్ల నద్దు లే వ్రాయి. చల్ల చేసి నీకు వెన్న పెట్టెద. నిచట కూర్చుండము. (కూర్చుండజేసి చల్ల దరచుట నభినయించును.) వెనుకకు జూచి కృష్ణా జాగ్రత్తగా కూర్చుని యుండుము. పాలు పొంగి పోవుచున్నవి. దింపి వచ్చెదను. (అనివడిగా పోవును.)

కృ—(రాయి దీసికొని కుంకిను బృద్ధలు గొట్టి) ఇదే సమయము మా అమ్మవచ్చులోపల నీవెన్న దినియెదగాక (తినుట నభినయించును.) అదిగో మాలమ్మ వచ్చుచున్నది. యిదిచూచినచో గొట్టును. (యింకొక దెనకు పోవును.)

య—(ప్రవేశించి) బృద్ధ లయినకడవలను జూచి యీకడవలను బృద్ధలు గొట్టి వెన్న దిని నే వచ్చి యేమందునోయని పారిపోయినాడు. గాబోలు యెట కేగెనో వెతకెద గాక (యింకొక తట్టునకు బోవును.)

కృ—(ప్రవేశించి) అదిగో ఆవుట్టిమీద వెన్న నెట్లయిన నందుకొనవలయును. (ఒకరో లక్కడకుదోసికొని వచ్చి దానిపై నెక్కి వెన్న తీయుచుండును.

య—(ప్రవేశించి చూచి) ఉట్టిమీద వెన్న నందుకొనుచున్నాడు. ఏమి వీనిసాహసము ఎప్పుడును తనకు దగనిపనియే చేయుచుండును.

సీ॥ బాలుఁ డీతం డని శ భావితం నంటినా

యేవెద్దలును నేర శ రీక్రమంబు

వెర వెరుంగుటకు నై శ వెరపింతు నందునా

కలిగి లే కొక్కఁడు శ గాని లేఁడు

వెరపుఁగో నాబుద్ధి శ వినిపింతు నందునా

తాను దానై బుద్ధి శ దప్పకుండు

నొం డెరుంగక యింట శ నుండెడి నందునా

చొచ్చి చూడని దొక శ చోటులేదు.

ఆ॥ వె॥ తన్ను నెవ్వరై న శ దలపోయఁ బారెడు

నోజ లేదు భీతి శ యొక పెరుంగఁ

డెలమి నూరకుండ శ డెక నక్కెముల నాడు

పట్టి శాస్తి చేయు శ భంగి యెట్లు॥

(అలోచించుటనభినయించి) యెల్లప్పుడునిట్లే ముద్దుగా నూరకున్నచోలం తకంతకు ననేకతుంటిరీతనములు గలుగును. పిల్లవాండ్రను కొంచెము భయము గలుగునట్లు రెండు వాయించుట మంచిది. దాని వలన ముందు బాగు పడుదురు. అని కట్టి తాటించుచు యేమిరా సీ కెన్నిమారులు చెప్పినను భయము లేదా ఆగు మాగుము నీకు దెబ్బలతో గాని బుద్ధి రాదు. (దగ్గర కరుగును.)

కృ—(చూచి) అదిగో కొట్టుటకు వచ్చుచున్నది. (రోలురికి పారిపోవును.)

య—(వెంట బరువెత్తును. ఇరువురు లోనికి పోదురు.)

కృష్ణలీల.

కృ—(మరల పగవేళించి) మాయమ్మ యిక్కడక్కడా లేదు గదా. (యిటునటు జూచి) నామరుగు పట్టుకో లేక పోయింది.

తెరలో.

ఆగు మాగుము యెచ్చటకు పరుగెత్తెదవు.

కృ—అదిగో యిలాగే వస్తుంది. యీస్త—భముచాటున డాగెద(దాగును)

య—వచ్చి ఏడీ యిప్పుడిచట నున్నాడే ఇంతలో నెచ్చటకు పోయినావు రా. నీకు బాత్రిగా భయము లేదు. (వెదకుటనభినయించును.)

కృ—ఇదిగో యీప్పుక్కే వస్తుంది చూస్తుండేమో.

య—(స్తంభము దగ్గర కేగి యిటు నటు చూచును.) బౌరా యింకెక్కడికి పోగలవు. (పట్టుకొన బోవును.)

కృ—స్తంభము చుట్టు నొకరివెనుక నొకరు తిరుగుదురు.

య—కృష్ణుని పట్టుకొని అమ్మయ్యా యెంతంతాలు పెట్టినావు రా. ఏమి చేసెదనో చూడు (లాగును)

కృ—(యీడిగిలబడుచు) అమ్మా అమ్మా పదిలి పెట్టు. యింకెప్పుడూ యీలాటిపని చేయనే. (కన్నులు నులుముకొనుచు) ఊ ఊ నేరాను. యీవాళ కూరుకో యింకెప్పుడూ చెయ్యను. (ఏడ్చును)

య—(తనలో) యీకుమారుని గొట్టుటకు చేతు లెట్లు వచ్చును. (ప్రకాశము) సీకల్లబాల్లియేడ్చుల కేమిలే. యిదిగో యిటుచూడు.

కం॥ వీరెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు

గారా యెన్నడును వెన్న శి గాన రట కదా

చోరత్వం బించుక యును

నేర రట ధరిత్రి నిట్టి శి నియతులుగలరే॥

అమ్మా నీవు చులకనగా దొరకితివా ఇటువంటియర్లరిపను లన్నియు శేయుచు నేనేమి పాప మెరుగనని చెప్పుచుండువా అబ్బా నీపని లెరుగ ననుకుంటివా

కృత్యములు

కం॥ ఎక్కడ నయినను దిరిగడ

వైక్కయెడం గుణము గలిగి క యుండవు నియమం

బెక్కడిది నీకు మరచినఁ

బక్కగ బోయెదవు వెక్కు క బాడలఁ బుత్రా॥

నిన్నురకే విడచి పెట్టిన మంచివాడవు గావు

కృ—అమ్మా ఊ ఊ యీమాటు చేస్తే పట్టుకుని కొట్టవే యింకే

ప్పుడూ అల్లరి చెయ్యనే. వదిలి పెట్టవే అన్నయ్యతో ఆడుకుంటూ

య—అబ్బా నిన్ను మాత్రము వదిలిపెట్టకు వదిలిపెట్టా నంటే చేసీ

వన్నీ అల్లరిపనులే నిన్ను నమ్మగూడదు యీరోటికి గట్టి పైచె

దను నే వెన్నగాచి వచ్చినదాక నుండుము అప్పుడు విప్పెదను.

కృ—నాకొద్దే అమ్మా నాకొద్దే అనియేప్పును.

య—(రోటను గట్టి పోవును)

కృ—(రో లీడ్చుకొనుచు) రెండుమద్దివృక్షములమధ్యను ప్రవేశించును.

కృష్ణుడు ముందుచకుబోగా రోలడ్డము పడును ఉంకించి ముందు

నకు లాగును వృక్షములు రెండు ను నేల గూలును లోపల

నుండి యిరువురు సిద్ధులు వచ్చి కృష్ణునకు నమస్కరించి) దేవా

నీవు శ్రీమన్నారాయణుండవు గాని బాలుండవు గావు.

సీ॥ ఎల్లభూతంబుల • కిందియాహంకృతి

ప్రాణంబులకు నధి • పతివి నీవ

ప్రకృతి యు ప్రకృతిసం • భవమహత్తు నకును

వెలయునన్నిటికిని • విభుడ వీవ

ప్రకృతగుణవికా • రములఁ బొందక పూర్వ

సిద్ధుడ వగునిన్నుఁ • జింత నేయ

గుణహితుం డోవునే • గుణహీన నీయంద

కలగుణంబుల నీవ • కప్పబడుము

గీ॥ మొదల నెవ్వనియవతార • ములు శరీరు
 లందు సరిదొడ్డు లేనివీ • ర్యములఁ దనువు
 లడర జన్మించి వారల • యందు జిక్క
 వట్టి పరమేశ మొక్కెద • మయ్య నీకు.

మాధవా నీమహిమ తెరుంగ నెవ్వరితరము. సమస్త భువనములు రక్షింప
 జనించితివి కాదే మున్ను మేము నారదునిశాపవశమున నీమద్దివృ
 త్తములుగా జనించితిమి. మేము కుభేరతనయులమగు నలకూబర
 మణిగ్రీవులము.

కృ—(ఆదరముతో) నలకూబరమణిగ్రీవులారా!

కం॥ కారుణ్యచూననుం డగు
 నారదువచనమునఁ జేసి నను బొడగనుటకొ
 మీరు పృబుద్ధుల రైతిరి
 చేరె న్నామీదఁ దలపుఁ న్ సిద్ధము మీకున్

స॥ మ॥ దేవా! ఆపన్నరక్షకా.

ఉ॥ శ్రీరమణీమణిహృదయ న్ నీమవిహార భవత్కథామృతా
 లోలన భక్తపాల సుర న్ లోకవిరోధిమదాంతశీల గో
 పాల సువర్ణచేల ముని న్ పంక్తిమనోవనజాతలోల శ్లా
 పాల సురారికాల నిజ న్ భక్తవిచారణశీల మాధవా॥

మాకు సెలవుదయ చేయుము.

కృ—మీసెలవులకు మీరేగ్గుడు. (వారిరువురును పోదురు.)

కొందరు గొల్లలు ప్రవేశించుచున్నారు.

1 గొ—గుండెలు చేతితో బట్టుకుని అయ్య బాబోయి యెక్కడో పిడు
 గడిం దరోయ్ (యింకొకనిమీద బడును.)

2 గొ—అవునోయి కొండెతిగి బడిపోయినట్టే అయిందిరో ఒరే మనమీద
 బడదు గదా. (ఇంకొకనిని కాగిలించును.)

3 గొ—ఒరేయ్ నాకు వణుకొత్తుంది. (వైకి చూచి) పడుతుంది పడు తుందిగో బాబూ (వాండ్రమీద పడును) (ఒకనిమీద నొకడు పడుచు లేచుచు గోల చేయుచు గంతులు వేయుదురు.)

4 గొ—ఒరే యేదిరా అల్లరిపిడు గయితే వర్సం లేకుండా యేలా పడుద్దిరా

1 గొ—యింకా నాగుండె లేలా కొట్టుకుంటున్నాయో సూడు. (యింకో కనిజూపును.) చూడవేరా చూడు.

4 గొ—యేషినట్టే వుంది. యీయెడవబయం సాలు సాలు అదిగో గోపి గా డేదో సెపుతున్నా డినంపి.

2 గొ—యేంది బాబూ సెప్ప సెప్ప (వానిమీద పడును)

గో—నీముండా మొయ్య నామీద బడతా వేందిరా అయితే మీయి ట్టం వైచ్చిన ట్టేడవంపి నేసెప్పను పోండి

3 గొ—సెప్పరా గోపిగా యీపట్టు నీమీ దెవ డడ్డా యేసుకుంటే లే

గో—అదిగో సూడండి ఆకుట్టయ్య జేసినా డిదంతా రోలొకటి నడుంకే సుకుని ఆ రెండు సెట్లకీ మద్దినీ దూరి యేమని చెప్పనురా బాబూ డా అని ముందు కుటాయించాడురా ఆపశంగా రెండు చెట్లూ గ బేల్చి బడ్డాయి నే నీసెట్టు కాడనుంచి తొంగి చూసున్నాను నా పానా లప్పుడే పోనా యసుకున్నా.

4 గొ—ఏడీ కుట్టయ్యేడీ ఆ సెట్లకిందొడిపోనా డేమో లెగదీద్దాం నడండి రా.

కృ—నేనీపాటి కింటికి బోయెదగాక వీరలకు గానరాకుండ బోయెద (పోవును.)

1,2,3 గొ—ఏడీ రా యెక్కడున్నాడో సూబెట్టు సూబెట్టు. (ముందుకు బోయి) యేంరా గోపిగా యెక్కడో.

గో॥త॥ యిష్ట డిక్కడ నున్నాడే యింతలో నెచ్చటికీ బోనాడు నాకూగ
నమట్టంలే యింతలో యెక్కడికి బోనాడో

1 గొ—ఎన్నబద్దాలు గలిపింసి సెప్పావురా ఒరేవీడే యీఅబద్దా లన్నీ
సెప్పాడు అంతా వుట్టిదేనర్రా తన్నండి మాదచ్చోదుని అబద్దా
తెప్పడూ సెప్పకుండా (అందరును తలయొకదెబ్బ వేయుదురు
వాడు తప్పించుకొనుచు పారిపోవును, వానిపెంట దరుముచు అం
దరును పరుగెత్తుదురు).

తెరపడును.

కృష్ణ లీల.

చతుర్థాంకము.

రంగము బృందావనములో నొకభాగము.

కృష్ణుడు గోపాలురతో ప్రవేశించును.

1గొ—కిట్టయ్యా కిట్టయ్యా, మనగొల్లపల్లెకంటె యిక్కడ మా బాగా వుంది సుమా.

2గొ — బుందావనం అంటే యేంటనుకున్నావు మరి.

కృ—మిత్రులారా మనకిక్కడ అడుకొనుటకు కావలసినన్ని చోట్లు స్పవి. చెడుగుడి కోతికొమ్మచ్చి పచ్చాకాటలు అన్నిఅడుకో వచ్చును.

3గొ—అవును కుట్టయ్యా మాబలే గా వుంది.

4గొ — మనపెద్దో ల్లిందుకోసమే యిక్కడి కొచ్చారు.

కృ—మిత్రులారా మీరందరు ను చదికావిల్లు తెచ్చుకున్నారా లేదా.

గొల్లలు—కుట్టయ్యా అందరం తెచ్చుకున్నాము.

కృ—నుభ్యాహ్నమయినది దూడలు చాలా దూరము పోయినవి. మళ్లించుకొని రండు. చల్లియన్నములు దినవచ్చును.

గొ—అవును బేగి ఆకలి గూడ అవుతుంది. కిట్టయ్యాయ్ అదిగో మీ యన్నయ్య గూడ చదికావి డేసుకొచ్చాడు. మీలన్నయ్యకు సీమిద యెంతి పేనునుకున్నావు.

(బలరాముడు కావడితో వ్రవేళింపును.)

కృ—అన్నయ్యా నీ వీనాడు రావేమో అనుకొన్నాను.

రా—తమ్ముడా నిన్ను విడచి యుండగలనా.

కృ—అన్నయ్యా అటు చూడు ఆదూడ మంచిబాగుగా ఉన్నది.

బ—తమ్ముడా అది నిజమగు కేళి గాదు. అదేవో రాక్షసమాయ యగును.

కృ—నరే చూతును గాక కేళిపుడగ్గర గా జని ఓహో వత్సాసురుల వారా తమరు. మీకిదే బహుమానము గొనుడు. అని పలికి వెనుకటిరెండుపాదములును బట్టుకొని గిరగిర తీర్చి అక్కడి వృక్షమున వైచి కొట్టును. రాక్షసుడు ఘోరముగా బడి చచ్చును.

1 గొల్లలు—అయ్య బాబోయి అది నిజంగా దూడే అనుకున్నాం యెలాగ గనిపెట్టావో కిట్టియ్యా మామంచిపని సేశావు.

2 గొ—దీనితప్ప దీయ్యా ఎంతరు పరిచిందిరా. బొంబి మంది కుట్టియ్య లేక మోతే మనపని యేమగును.

3 గొ—యీవాటికి దానికుడిదొక్కలో కొట్టుకంటూ యుండువు.

2 గొ—నీవు మాత్రం మిగుల్దాం అనుకున్నావు గావాల అందర్ని ఒక సెట్టకుండా మానక పోవును.

బ||రా—తమ్ముడా యీ కాసారమున నించుక నీరంబులు ద్రావి వత్తము రమ్ము అందరును కొంతముందుకు జరిగి నీరు ద్రాగుట నభినయింతురు.

బ||రా—తమ్ముడా కృష్ణా చూచితివా ఆచెట్టుక్రింద దపము చేయు చున్న కొంగ ఇంతి పెద్దది గా నున్నదేమి.

1 గొ—ఎక్కడయినా యెప్పుడైన యింతసోదైవ కొంగవి సూళా నా యెంతమెదుంది రా బాబూ.

2 గొ—దీనిదుంప దెగా దాని ముక్కెంతపోడుగ్గా వుందో సూడ్రా.
 కృ—అన్నా యిది నిజయునుకొంగ గాదు దీనిమాయతనము నిప్పుడే
 మీకెరుక పోచెనను చూచుచుండుడు. అని ముందునకు నడచి
 ఓహో స్వామివారు ధ్యానము చేయుచున్నాడు గాబోలు
 శిష్యుడను న న్నొకసారి వీక్షింపుడు నే నెవ్వడ నో యెరుంగు
 దురా. నే నాలకాపరిని కృష్ణుడను అని దగ్గరగా నరుగును.

కొంగ కృష్ణుని గుటుక్కున మింగి వయిచును.

బిరా—ఏమీ యీరాక్షసుని క్రూర్యము మాతమ్ముని మింగి నైచి
 నాడు.

1 గొ—రామయ్యోయి కిట్టయ్యేడి కిట్టయ్యేడి.

2 గొ—యీపాడుకొంగ యెక్కడనుంచి దాపరించింది నాయనా.

బిరా—గోపాలశలారా భయము లేదు మాతమ్ముని నేను తీసికొని
 వచ్చెద నుండుడు (బలభద్రుడు కఱ్ఱతో కొంగనెత్తి వై గొట్టు
 ను. కొంగ కృష్ణుని గ్రక్కి ముక్కుతో పొడిచి చంపబోవ
 కృష్ణుడు రెండుగా బట్టి చీల్చి పారవైచును.)

గోపాలకులు పరుగెత్తుకొని వచ్చి కృష్ణుని కాగిలించుకొని అమ్మయ్యా.
 యిప్పటికి బ్రతికాం కిట్టయ్యా నిజం గా ఆకొంగ మింగేసిం
 దనుకున్నాం.

కృ—గోపాలశలారా చూడుడు మనక్రేపులు చాల దూరముగా
 బోయి యున్నవి వేగ మశ్శించుకరండు చల్లులారగింతము.
 గోపాలకు లొకరు ఆలాగే చేస్తాం (అని కర్రలు దీసికొని బయలుదేరి
 పోవుదురు.)

(అఘానురుడు ప్రవేశించి) (తనలో) నాయన్న యగుబకాసురుని వధిం
 చినవా డీకృష్ణుడే గదా వీని నెట్లయిన తొద ముట్టిప వలయు.
 అది గాక కలనమహారాజు గూడ యీకృష్ణు నెట్లయిన జంపవ

లయు నని యాజ్ఞాపించి యున్నాడు అదిగో గోపాలకు లందరు
ను గోసంఘమును చోలుకొని నచ్చుచున్నారు గావున నేను
వీరలమార్గంబున కడ్డమై సర్వాకృతిని ధరించి యుండి మ్రింగె
దగాక ఆనంతరము కృష్ణుడు రాక మానడు అప్పు డాతనిగూడ
గుటుక్కున మ్రింగి నాయన్నను జంపినపగ దీర్చికొనియెదగాక
(అనిపోవును.)

తెరలో

చూడండిరా చూడండిరా యెంతుందో.

మ॥ ఒకవన్యజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంః ద్రోతేధమై దావపా
వకకీలాపరుషప్రచండతరని • శ్వాసంబుతో ఘోరవ
హ్నికరాశాతతజహ్వతోడ మనలన్ • హింసింప నీక్షించుచున్
వికటంబై పడి సాగియున్నది పురోవీధి గనుంగొంటి రే.

మరల తెరలో

మనకృష్ణు డుండగా మనల నీపామే జేత్తుందిరా రండేసి తలోదెబ్బ
వేయండిరా చస్తుంది కొట్టానీ పొడవండి.

కృ—(ఆలకించి) (తనలో) ఆహా యెంతవిషత్తు సంభవించినది.

ఉ॥ అర్భకు లెల్ల పాము దివి • జాంతమఁ డొట నెఱు గ రక్కటా
నిర్భయు లై యెదుర్కొనిరి • నే గల నంచు విమూఢు లౌచు నా
విర్భవదాగ్రహత్వమున • వెన్దగులం దమలేగపిండుతో
దుర్భరఘోరసత్వమున • తుండ బిలాంతమఁ జొచ్చి రందఱున్.
అక్కటక్కటా రేమీమియు నెరుంగని యీబాలు రందరును యీ
ఘోరరాక్షసునివాత బడిరి. కటకటా వీరల నందర విడచి యింటి
కేగుట యెట్లు యింటికేగినవెంటనే

చ॥ పడుచులు లేగలుం గలసి కైవైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కొడుకుల దేల రారనుచు కిగోపిక లెల్లరు బల్కు నేక్కియన్

నొడివెడ నేడు పన్నగము శ్రీనోరికి వీరికి నొక్కలంకె గా
నొడబడ నేల జేసె విధి శ్రీ యోడక సేయుగదయ్య కార్యమున్.

మరల తైరలో

ఓకుట్టయ్యోయి, ఓకుట్టయ్యోయి

కృ—కట్టా యెట్లయిన వీరల రక్షింపకుండ నేనింటి కేగను. (లోనికి
బోవును.)

బ—అదిగో మాకృష్ణుడు గూడ పోవుచున్నాడు. అదిగో గుహముఖముం
బోలునాసర్పముఖమున బ్రవేశించుచున్నాడు. అయ్యోఅయ్యో
మాకృష్ణునిగూడ మింగివైచు చున్నదే. (సంతోషముతో) అది
గో అందరిని గ్రక్కివైచినది పాము మృతినందనది. అదిగో కృష్ణు
డిచే వచ్చుచున్నాడు.

కృ—(ప్రవేశించి) అన్నా యీసర్పరూపు డఘాసురుడు సుమా.

బ—అట్లనా కృష్ణా చల్లులారగింతమా!

కృ—అవును కాలాతీత మగుచున్నది. గోపాలకులవైపు తిరిగి

శా॥ ఎండం మృగితి రాకటం బడితిరిం శ్రీ కేలా విడంబింపఁ గా

రం డోబాలకులార కూడు గుడుచన్ శ్రీ రమ్యస్థలం బిక్కడీ

దండ న్లేగలు సీరుడ్రావి యిరవం శ్రీ దం బచ్చిక లేయుచున్

దండంబై విహరించుచుండగ నమం శ్రీ దవీతి భక్షింతమే॥

1 గా—(గోపాలకులు ప్రవేశించి) కుట్టయ్యా సీపుణ్ణమా అని యీయే
లకు బతికాం. బేగితిని కూకుడుందాం ఆకలిగూడా అవుతుంది
ఇప్పుండి కావి ల్లిప్పుండిరా. ఒరే బసవన్నా నాకూడు గిన్నియిలాగ
పడేరా.

2 గా—గిన్నట్టుకు రాకురా గిరాటెయ్యేసి. ఆడిపాగరు వైదులుతాది.

1 గా—ఒరే గిరాటేశావంటె మాముసలమ్మ నిన్ను నన్ను గూడా
సంపేత్తుంది.

బ—ఇదిగోరా నీగిన్ని కానుకో వదిలిపెడుతుండా (బెదిరించును.)

1 గొ—అమ్మయ్యో ఆలాంటిపని సెయ్యబోక నేనొత్తునా నుండు.
(పరుగెత్తి వెళ్లి తెచ్చుకొనును)

3 గొ—వాడిపోగరు మాబాగా గుదిర్చావురా బసవా.

4 గొ—ఏళాకోళాలు చూని బేగి కూళ్ళుదినండిరా ఆడుకుందాము.
(అందరును గిన్నెలు ముందుబెట్టుకొని) కుట్టయ్యా కూళ్ళుదిన
యేదయినా ఆడుకుందామా.

కృ—ఆలాగే ఆడుకోవచ్చును (రామునివంకదిరిగి) అన్నా! మనమిరువు
రము ఇక్కడ తిండము రమ్మ. (కృష్ణబలరాములు తినుటనభి
నయింతురు.

1 గొ—ఒరే సూరన్నా మావాళ్ళియాల ఊరగాయ యెయ్యటం మరిచి
పోయిట్టున్నాడు. నీదగ్గిరుంటే కాత్తిడ్డూ యియాలకి.

సూ—అయ్యబాబో నాకేసాలదు. యింకో రెండుముక్కలున్నా యెగ
రెయ్యగలను. (అనిగిన్నె తీయును.)

2 గొ—మనలోమనం చద్దకోక మోతే యెలాగరా. ఆడుట్టికూడు యే
లాతింటాడో యెవళ్ళదగ్గరేనా వుంటే కాస్తెట్టండిరా.

3 గొ—అందరిదగ్గరా ఒక్కొక్క ముక్కేవుందిరా రెండుముక్కలుంటే
ఒకటిపెట్టొచ్చుగాని ఒకటేవుంటే యెవడిస్తాడో.

బ—ఒరేయి సూడండిరా యీసూరన్నదగ్గర రెండుముక్కలున్నా
యిరా.

4 గొ—మనమాట్లిని అన్నంలో కప్పెడుతుండాడు సూడండిరా.

2 గొ—ఉంటే ఒకముక్కెట్టరా.

సూ—నిన్ను సంపుకుతిన్నట్టు లేవురా. పూరగాయముక్కకే అబద్ధం ఆ
దుతానురా ఒట్టు,

4 గొ—నేనిప్పుడు సూపెడతాను రండిరా.

(సూరన్న చుట్టు అందరు జేరి యెఠకండిరా యెఠకండి అందురు.)

సూ—నాగిన్ని ముట్టుకున్నారంటే సూసుకొండి. లేవని జెపుదూంటే
యినమట్టంలే.

2 గొ—(బసవన్నతో) అయినా యేం నేర్తాడో సూద్దాం నువ్వెళ్ళి
గిన్నట్టుకోరా.

బ—సూరన్నా ఆడి కోముక్కుంటే పెట్టగూడదంటా.

సూ—మూతవకాయంటి మంచావకాయ యెక్కడా లేదు యీడు
దిన్నాడంటే రోజూ దెమ్మంటాడు.

బ—యీయాలకి ఆకూటిలో దాచినముక్కెట్టరా (అనిగిన్నెపట్టు
కొనును.)

సూ—నాగిన్నె నిన్నెవ్వడు ముట్టుకో మన్నాడు (గెంటును.)

బ—నీకూడేం బట్టుకొని పోయినానా యేం చేసి (మరలగెంటును)

సూ—నాగిన్నందుకొని వైగా నన్ను గెంటుతావురా (వీపువైచరుచును)

బ—యెంత దెబ్బ గొట్టేవురా మూ తిరిగి బోద్ది సూడు (అనికలియబ
డును) యిరువురు మల్లయుద్ధము సేయుదురు.

2 గొ—ఒరే యిదే చమయంరా.

3 గొ—యిదిగోరా అన్నంకప్పెట్టాడు తీసి యిచ్చును.

2 గొ—యీరెండోముక్క యీలా బారయిరా మనం గూడా రుచి
చూద్దాం.

3 గొ—మరి ఆడికో.

2 గొ—ఆడిచూట సూసుకుందాం లెద్దూ అని తీసికొని చప్పరించి
అవునురోయి మాబాగా వుంది ఆడితో నే తీశా నని మాత్రం
సెప్పకు.

3 గొ—నాసామ్మేం బోయింది.

4 గొ—ఆ శ్లలా దెబ్బలాడుతూంటే యిడిపించ రేంరా.

(అందరు లేచి వారలను విడువించును.)

సూ—నన్నట్టుకోకండి యిదిసి పెట్టండి ముక్కుమీద గుడ్డుతాడా
యిదిముండా మొయ్యూ.

బ—అ దీదీసి పెట్టమంటే యిదవరేంరా యింకోమాటు కావాలిగా
మోను రానీండిరా.

సూ—కొడుగు గాని లే యింటికాడికెల్లా నీవని పెప్పాల

బ—యిక్క దీంత సెప్పవు యిక సెవతావు జాగ ర్త సామీద కొచ్చా
వంటే పక్కలిరగ దన్నెత్త

సూ—తండు గొస్తే మోతిన్నతో సెప్పారటేసరి

2 గొ—ఉరుకొండిరా కూర్లు దినండి.

బ—నాగిన్నేదిరా.

4 గొ—యిదిగో అని యిచ్చును...

బ—(గిన్నె చూచుకొని) నాపచ్చ దేదిరా యెవ డా తీసికోడు సెప్పండి.

2 గొ—అదావకాయముక్క నీపచ్చడి గూడా దెబ్బలాడుకుని పారి
పోయినాయిరా ఎతుక్కుండి.

సూ—నారెండావకాయముక్కలూ దొబ్బేసినారు.

బ—అలాకావలసిందే.

సూ—నీకూ అంతే తే

1 గొ—మీ రిద్దరూ దెబ్బలాడుతుంటే యెవడో తీసుకు తిన్నాడు
గావాల.

బ—అందరిగిన్నెలూ చూచి ఇదిగో (వెనుకకు గెంటి) యాడు తీసుకు
దిన్నాడు. నీ బాబుగారు దనుకున్నావా యేం.

3 గొ—అదావకాయముక్క అది కిమ్మనడానికి నీ బాబుగారి దనుకు
న్నావా ఆకావకాయ ఆడు దింటే నీపచ్చడి వేదిన్నాను. గెంటూ
వంటే మాటదక్కదు. కూడుదిన్నాక సమాదానం చెప్పడా
నెల్లు.

సూ—ఆవకాయ పోతే పోయింది గాని యీడనబం యీడికయింది.

బ—నాపచ్చ డిచ్చి మరీ కడులు. (జాట్టు బట్టుకొనును.)

4—సూసారా యీడిని.

2గొ—యీ డందరిమీదికి సిద్దం తలోకటి యేసుకొండి (అందరూ తెలయొక దెబ్బ బసవన్నను గొట్టుదురు)

సూ—గంతులు వేయుచు నన్ను గొట్టినందుకు మాబాగా అయింది. ఇంతే యీడికి సిచ్చ.

బ—కిట్టయ్యాయి యీళ్లు బాదేత్తున్నారు చూసేవా

కృ—ఎ నిని వైదిలివెట్టండి. (వదిలివేయుదురు.)

కృ—బసవన్నా యెందుకు గొట్టినారు నిన్ను.

బ—ఆడిదగ్గిరావకాయముక్కలుంటే ఆడికొకము క్కెయ్యమని ఆడి గిన్నట్టుకున్నాను. ఆపాలంగా నాపచ్చ పింకోడు దొబ్బేశాడు.

4గొ—ఆడిగి న్నట్టుకుని ఆడిని గొట్టావా లేదా.

కృ—ఇద్దరిదీ తప్పే. యిద్దరూ గూడా తినండి. నేనూరిగాయి యిస్తాను (యిచ్చును.)

అప్పుడు యిద్దరూ భుజింతురు.

గో—కుట్టయ్యో కుట్టయ్యో మనమండ లేమయి పోనాయో గదా (గిటు నటు చూచుచుందురు.)

కృ—గోపాలకులారా!

మ॥ విను డో బాలకులారా క్రీస్తు లటవీ * నీధిక్ హహదూరము జనియెన్ గోమలఘాసఖాదనరతోత్సాహంబు తో నెందు వ్రా యెనో యేమయ్యెనో క్రూరజంశవులచే నేయాపదం బొందెనో గని తెత్తు గుఘ్రండు చల్లి కొరతెల్లగుండ మీరందఱున్.

(అని అడవిలోనికి పోవును.)

మ॥ ఒక్కడై యంటివి బాలవత్సములతో శ నొప్పారి నీవంతటన్
సకలోపాశ్రితులై చతుర్భుజులు నై శ సంప్రీతితో గొల్వఁగా
బ్రకటశ్రీగలవాడ వైతి విపుడున్ శ బ్రహ్మాండము ల్లాపి యొ
ల్లక యిట్లాక్కడ వైతి నీవివిధ లీ శ లత్వంబు గంటిం గదే.

తండ్రినారాయణ నాయొక్క కోరిక మన్నింపుము.

శా॥ దేవా నీచరణప్రసాదకణలబ్ధిం గాక లేకున్న నొం
డేవెటం జను నీమహామహిమ నూహింపం గ నెవ్వారికిన్
నీవారై చనువారి లో నొకడనై నిన్గొల్పుభాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం డెం దైన నోయాశ్వరా.
దేవా యెంతకోనియాశినను నీగుణము లనంతములు. గదా.

ఆ॥వె॥ ఆశ్రయింపుజనుల శ కానందసందోహ
మీఁ దలంచి వివిధ శ హేలతోడ
నప్రపంచకుండ శ వయ్యుఁ బ్రపంచంబు
వెలయఁ జేయు దీవు శ విశ్వమూర్తి.

కం॥ సర్వము సీవ శ యెరుంగుచు
సర్వవిలోకనుడవీవ శ జగదధిపతివి
సర్వాపరాధు నను నో
సర్వేశ యనుగ్రహింపు శ చనియెడ నింకన్.

కృష్ణ—విధాతా చనుము నోపాలకులారా అదిగో ఆయమునాతీరమాన
కరిగి యాటలాడుకొందఱు రండు.

అందరు పోవుదురు.

తెరపడును.

రంగము.

యశోద విచారముతో నుడును.

య—అక్కటా యీదిసంబున నేలకో నామానన మాందోళనాయ
తై నై యున్నది విచారమునకు హేతువు గానరాదు. ఉదయ

చతుర్థాంశము.

మొనసే గోపాలురతో గలసి యడవికిగిరిగోపాలుండింతవరకు
 రాలేదు. ఎన్నడును నింతయాలస్యము చేయువాడు గాదు
 ఏమి కీడు మూడినదోగదా. హృదయమా నాముద్దులకుర్రును
 జూపి రక్షింపుము. కటా అన్నియు దుర్నిమిత్తములే గానవ
 చ్చుచున్నవి. ఏమి కానున్నదో గదా. అదిగో గోపకుమారు
 లిరవు రీవరక కే పరుగెత్తివచ్చుచున్నారు వారిని గనుగొనియెద.

గోపాలకు లిరువురు ఒగర్చుచు పరుగెత్తుకొని పచ్చి నిలుతురు.

య—(వారలను జూచి) గోపాలులారా యింతయాయాసము గా
 వచ్చితి రేమి?

గో—ఏడ్చుచు నూరకుందురు.

య—ఏమర్యా మీ రేడ్చుచున్నారు కారణ మేమి మాకృష్ణు డేదీ.

1 గో—యశోదమ్నా (యని గట్టిగా నేడ్చును)

య—(కన్నీళ్లతో) మాకుష్టవాని కేమి కష్టము గలిగినది చెప్పు
 నాయనా.

2 గో—(కన్నీళ్ళు తుడుచుకొని) అమ్మా. యేమని చెప్పగలను మే
 మంతా అన్నము దిని యమునానదిపైడ్డున ఆడుకుంటున్నాం
 ఆడుకుంటూ ఆడుకుంటూ వుండగా మాకందరికి దాహం
 అయింది ఆపశంగా ఆనదిపైడ్డు కెళ్లి నీళ్ళు దాశేశాం ఆక్కడ
 నుంచి మేము వైళ్ళు దెలియకుండా పడిపోయినాం కుట్టమూర్త
 య్యో యేంజేసాడో మమ్మల్ని అందరిని బతికించాడు.

య—(ఆతురతతో) తరువాత నేమి జరిగినది.

2 గో—యేం జరిగిందా కుట్టయ్యా యీవాటి కిటి కెళ్లిపోదాంరమ్మ
 న్నాం. మా మాటికటా యేంటి యామడుగులో పోమున్నది
 దానిని లేవగొట్టి పైక్తా నని చెప్పాడు మే కుందరము పైడ్డు

యెల్లొద్దు కుట్టయ్యో యని యెన్ని కేకలేత్తూన్నా మాట విను
పించుకొనకుండా.

మ॥ కటిచేలాబు బిగించి పిఠమునఁ జక్కఁగొప్ప బుధించి దో
స్తటసంస్థాలన మాచరించి చరణద్వంద్వంబు గీలించి త
త్కుటశాఖాగ్రముమీద నుండి యురికెన్ గోపాలసింహంబు ది
క్తుము లోగ్నయ హృదంబులో గుభగుభఁధ్వానంబనూనంబుగన్

య—ఆహా కుమారా యెంతపని చేసితివి. తరువాత నేమిజరిగినది.

1 గా—కొంతసేపటిదాకా మరల తేలే లేదు. అప్పుడు పెద్దవా మొకటి
బయలికొచ్చి

శా॥ బాలుం డొక్కఁడు వీఁడు నామడుగు వి శ భ్రాంతోఁచ్చలత్కిర్ణక
ల్లోలంబై కలఁగ న్జరించె నిటనే శ లోనుండ జూడండు మ
త్కిలాభీలవిశాలదుస్సహవిషా క్షి జ్వాలలక భస్మమై
కూలం జేసెద నేఁడు లోకులకు శ నాకోపంబు దీపింపఁ గన్॥

అని మనకృష్ణుని చుట్టేనుకు కూర్చున్నది.

య—కటకటా యెంతటియవస్థ సంభవించెను. హా తనయా

కం॥ కట్టా క్రూరభుజంగము

కట్టలుక నిన్నుఁ గరువఁ గంపించితివో

తిట్టితివో పాపపువిధిఁ

బట్టి మముం దలఁచి కాఁకఁ బలవించితివో॥

గోపాలులారా! యింక నేనిట నిలువఁజాల మాకృష్ణు డున్నయెడకు గొని
పోండు. ఆలస్యము చేయకుడు దారి చూపుడు.

గో—ఇటు ఇటు (అందరు పోదురు.)

[తెరయెత్తగా కాళిందీమడువున సర్పమస్తకమున కాలూని కృష్ణుడు గ
నఁబడును. యశోద గోపాలురు ప్రవేశింతురు.]

గో—అమ్మా ఇటు ఇదిగో చూడుము అడుగో మనకృష్ణుడు ఆమడువులో
నిశ్చేష్టుడై యున్నాడు. చూడుము. ఆహంకు చూపుదు.

య—(చూచి దుఃఖముతో) నాతండ్రి నాముద్దులయ్యా నాగోపాలకృ
ష్ణ అబేసు అట్లుంటివి, తండ్రి నాప్రార్థనము నిన్నిట్టిచ్చుకొని
వచ్చినదా!

సీ॥ ఎదురు వచ్చినఁ జాల శ నెదురుగాఁ జనుడెంతు
వెదురు వచ్చిన నేడ శ దేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ శ జూచుచుందువు నీవు
చూచినఁ గను విచ్చి శ చూడవేల
డాసిన నర లేక శ డాయంగ వత్తువు
డాసిన నేటికి శ డాయ విచట
జీరిన నో యనిఁ శ చెలరేగి పలుకుదు
విది యేమి చీరిన శ నెరుగ కుంట

ఆ॥వె॥ తలపు సేయునంత శ దలపోయు చుందువు
తలపు సేయనేడు శ దలప వకట
నే యశోద నయ్య శ నీకూర్కిదల్లిని
జూడ వేమి మాట శ లాడ వేమి.

అక్కటా వాపపువిధి యెంతదలపెట్టినదిరా తండ్రి.

కం॥పన్నగము మమ్ము గరువక
ని న్నేటికి గరచె కుట్టి శ నెమ్మి గలిగి నీ
పున్నను మము రక్షింతువు
నిమ్మొ రక్షింప నేము శ నేరము తండ్రి.

ఆమడువులోని కెందుకు దిగితివి రా తండ్రి నీమిత్రు లైనగోపాలురు
నీకై యెదురు చూచుచుండిరి.

దీని చూడ వదేమి గారవపు శి చూపుల మమ్ము సఖి తోడ నూ
టాడ వదేమి మర్కముగ శి నందెలు పాదములందు మోయ నే
డాడ వదేమి సర్వము శి లవల మోలను గోపికావళిన్.

గూడవదేమి నవ్వులకు శి గోపకుమారవ రేణ్య చెప్పుమా.

తనయా సీముద్దుపలుకు లాలకింపకుండ నే జీవించుట యెట్లు.

న న్నమ్మా యిని బిలచి యేమయినం బెట్టుమా యని పెట్ట
కున్న నల్లరి సేయు వా రెవ్వరు రా యింక తండ్రి.

సీ॥ శృంగారంధ్రంబులు శి సఫలత బొందం గ

నెలమి భాషించువా శి రెవ్వరింక

కరచరణాదుల శి కలిమి ధన్యత నొయ

నగిరి వై బ్రాకువా శి రెవ్వరింక

నయనయుగ్మములు శి న్నతిఁ గృతార్థములు గా

నవ్వులు చూపువా శి రెవ్వరింక

జిహ్వలు గారవ శి శ్రీజేర బాటల

యెడఁ బలికించువా శి రెవ్వరింక

తండ్రి సీవు సర్వ శి దష్టుండవై యున్న

నిచట మాకుఁ బ్రభువు శి రెవ్వరింక

మరిగి పాయలేము శి మాకు నీతోడిద

లోక మీవు లేని శి లోకమేల.

బలరాముడు వెనుక బయలుదేరి పచ్చి అమ్మోవిచారము వీడుము.

మనకృష్ణుని కేమియు భయములేదు. అత డాదినారాయణుండు

గాని మనుష్యమాత్ముండు గాడు. అదే చూడుము.

నీ వెఱి మర లేని మేటిబల శి వీరుండు కృష్ణుకుమారుఁ డొక్కచో

జరిచి ఖగేంద్రుఁడమున్న శి జక్కవ దాడలు వట్టి కన్నులన్

జోటజోట దుర్వపాసలము ॥ జోబ్బిలుచుండ గ నెత్తి లీలతోఁ
జిటజిట దిగిపి నైచెఁ బరి ॥ శేషితదర్పముఁ కూరవర్పముగా.

య—చూచి ఆహా ధన్యురాల ధన్యురాల.

ఉ॥ ఎట్టితపంబు చేసెనొకొ ॥ యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్కెనొకొ ॥ యీశణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు ॥ నెన్నడు చేరువ గాని నీవు నే
డిట్టివినోదలీల దల ॥ కెక్కి నటించెద వీధిచోద్యులై
(అప్పుడు నీటనుండి నాగాంగనలు ప్యవేశించి) తండ్రి దేవాదిదేవా
లక్షీకళత్యా పురాణపురుషా (నమస్కృతు లొనర్చి)

క॥ క్రూరాత్ముల దండింప గ

ధారుణీపై నవతరించి • తనరెడినీ కీ

క్రూరాత్ముని దంపించుట

క్రూరత్వము గాదు సాధు • గుణము గుణాభ్యా.

అయినను మామనవి నాలకింపుము.

శా॥ బాలుం డీతఁడు వంచివాఁడనఁచుఁ జెప్పనాము క్రూరుండు దు
శ్శీలుం డాట యు నైన నేము నుభగ • శ్రీఁ గాసి నైధవ్య దు
ష్టాలకారము బొంద నోడద మనా • ధాలాపమాలింపవే
చాలుక నీవదతాడనంబు పతిభి • తుం బెట్టి రక్షింపవే.

గీ॥ మమ్ము జెండ్లి నేయు • మాప్రాణవల్లభు

ప్రాణ మిచ్చి కావు • భక్తనరద

నీవునేయు పెండ్లి • నిత్యంబు భద్రంబు

పిన్ననాటిపెండ్లి • పెండ్లి కాదు.

అప్పుడు కాళింగుడు మనుష్యకూపముతో వచ్చి కృష్ణునకు సమస్కరించి

క॥ నాపుణ్య మేమి చెప్పను

నీసాదరజంబు గంటి • నే నసకాదులే

నీచాదరజము గోరుదు

రేఫవము దున్నవైన * నిట మేలు హరీ.

కృ—ఓయీ నీభార్యలదీనాలాపములచే రక్షించితిని గాని ముందు

క॥ గోవర్గముతో మానుజులు

త్యావుదు రీమడుపునీరు * తగ దిం దుండన్

నీవు ను నీ బాంధవులును

నీవనితలు సుతులు జనుడు * నే డంబుధికిన్.

నాగులు పోవుదురు.

కృ—యశోదకడకు నచ్చి అమ్మా పోదము రండు.

య—రా నాయనా నన్ను గన్నతండ్రి (యని కాగలించుకొని శిరము
మూర్ఛింతును)

బ—పోదము రండు.

అందరు నిష్క్రమింతురు.

తెరపడును.

కృష్ణ లీల.

—❧—

పంచమాంకము.

రంగము బృందావనము.

విరహముతో రాధ పగవేశించును.

రా—అక్కటా యీవిరహతాప మెట్లు భరింతును. అదిగో అప్పుడు పుట్టి
మునిగినట్లు

సీ॥ విటసేనపై దండు శ వేడలెడివలలేని

గొల్లెనపై హేమ శ కుంభ మనఁగఁ

గాముకృత్యతివల్లి శ కలు ద్రుప నెత్తిన

శంబరాంతకుచేతి శ చక్ర మనగ

మారుండు చాంధుల శ మా నాటవులు గాల్పఁ

గూర్చిననిప్పుల శ కుప్ప యనగ

విరహాణీమృగముల శ వేటాడ మదనుండు

దెచ్చినమోహన శ దీప మనగ

గీ॥ వింతనునుపు గల్గి శ వృత్తమై యరుణమై

కాంతితోఁ జకోర శ గణము లుబ్బ

పొడుపుగొండచక్కి శ బొడిచె రాకాచంద్ర

మండలంబు గగన శ మండలమున॥

హస్తాక్షయమితి మంత్రం. ఈమారుండు కృష్ణుడై మేనమామతో
గోలపి నమ్మ హింసించుచున్నాడు. ఓకాకావయోనిధి రమ్మద
ర్శనంబీడ్చి రక్షింపుము.

సీ॥ నీయధరామృత శ నిర్వరంబులు నేడు

చేరి వాతెరవై శ జలుకకున్న

నీవిశాలాంచిత శ నిర్మలవక్షంబు

కుచకుట్టలంబుల శ గూర్చకున్న

నీరమ్యతరహస్త శ నీరజాతంబులు

చికురబంధంబుల శ జేర్చ కున్న

నీకృపాలోకన శ నివహంబు మెల్లన

నెమ్మొగంబులమీద శ నెరపకున్న

గీ॥ నీనవీనమానశ నీయ సల్లాపంబు

కర్ణరంధ్రదిశల శ గప్ప కున్న

నెట్లుబ్రతుకువార శ మెందు శ జేరెడివార

మధిప వినగఁ దగఁదె శయాడుకుయులు॥

హస్తాక్ష యీబృందావన మంతయు దిరిగి తిరిగి వచ్చుచుంటిని. యింత
కు న్నాపై దయ చూపకుండుట న్యాయమా. చిన్నతనమునుండి
యు నాయందెంతో యనురాగమును జూపుచుంటివి గదా.

అయిన నీమల్లియల నడిగి చూచెడి. (మల్లిపొదలదగ్గర కిరిగి)

ఉ॥ సల్లనివాడు పద్మనయ • సంబులవాడు కృపారంబు వైఁ

జల్లెడువాడు మాళివరి • సర్పితపింఛమువాడు నవ్వురా

జల్లెడుమోమువాఁ డొకఁడు • చెల్వలమానధనంబు దెచ్చె నో

మల్లియలార మీపొదల • మాటున లేడుగదమ్మ జెప్పరే॥

మీరలిప్పుడు మాటాడురోజలా కొద్దికాలమునో మీపొగ రణగును
అందు అయిన వీవంక కీగి పెరికెద గాక. (లోనికిపోవును)

(ఇదికొకవంకనుండి చంపక పశ్యజేశించును.)

చం॥

సీ॥ మానినీ మన్నధు • సూధప్రః గానరే
 సలలితోదారవ • త్సకములార
 సలలితోదారవ • త్సకవైరిఃగానరే
 సుందరోన్నతల తా • ద్దనములార
 సుందరోన్నతలతా • ద్దనభంజః గానరే
 ఘనతరలనదశో • కంబులార
 ఘనతరలనదశో • కస్ఫూర్తిః గానరే
 నవ్యరుచిరకాంచ • నగబులార
 గీ॥ నవ్యరుచిరకాంచ • న కిరీటుః గానరే
 గహనపదవిఃగురువ • కంబులార
 గహనపదవిఃగురువ • కనివాసిః గానరే
 గణికలార చారు • గణికలార॥

ఏమిది యెవ్వరును మాఁగింపరు అందరకు ను విరోధి నయినా హా
 కృష్ణా నీవే నాప్రాణము. నీవే నాజీవితము నీవే నాదైవము
 యింత యేల నీవే నాస్వస్థము. నిన్ను విడచి యొక్కనిముస
 నయిన గడువ జాల రమ్మ ప్రియవై కరుణింపుము. కాగలి
 యిమ్ము. ఈతాప మింక భరింపజాల.

సీ॥ ఈపంచబాణాన్ని శ నేమిట నార్తుము
 నీమంజువాగ్వృష్టి శ నగడదేని
 నీమన్మథాంబోధి శ నేత్రోవఁగడతుము
 నీదృష్టి నావయై శ నిలునదేని
 నీచిత్తజద్వాంత శ మేజాడఁ జెరుతుము
 నీహృదయచంద్రిక శ నిగుడ దేని

నీదర్శకజ్వర శ్రీ మేధంగి సడతము

నీనవాధరసుధ శ్రీ నింపవేని

అ||వె|| నట్లు నిర్వహింతు శ్రీ మేళాగు మాలాగు

కరుణ సేయ వేని శ్రీ గదియలేని

మరుఁడు నిర్దయుండు శ్రీ మననిచ్చు నే యశో

దాకుమార యువతి శ్రీ ధైర్యచోర.

మ|| భవదాలోకసహసగీతజమాలై శ్రీ భాసిల్లుకామాగ్నులన్

భవదీయాధిరపల్లవామృతముచే శ్రీ బాపన్దగున్ బాపవే

నిని యోగాసలహేతినంహతులచే శ్రీ స్త్రై భవద్భింతలన్.

భవదంఘ్రిద్వయవీధిఁ బొందెదము నీ శ్రీ పాదంబులే యానగాన్.

అదిగో వేణుగాన మావంక వీనులవిందుగా వినుపించుచున్నది. వెదకి

గనుకొనియెద గాక (లోనికి బోవును.)

కృష్ణుడు (ప్రవేశించి) అదిగో నాశొరకై గోషికలు పలవించుచు వన

మంతయు దిరుగుచున్నారు. ఇక్కడనుండి గనుకొనియెదగాక.

(యిటు నటు దిరుగుచుండును.)

తెరలో రాధ

సిరికినుదారచిహ్నములు • సేయభవచ్చరణారవిందమున్

సరసిజనేత్ర నాతపము • సంపదఁ జేరితి నెట్టకేలకున్

మరలగ లేను నామగని • చూటలనొల్లను పద్మగంధమున్

మరిగిన తేటి యన్యకును • మంబులచెంతకుఁ జేస నేర్పునే||

హాకృష్ణా యిదీనురాలను రక్షింపుము.

కృ—అదిగో మారాధ నన్వేతకు కొనుచు యిట్లేవచ్చుచున్నది.

(రాధ ప్రవేశించి యిటునటు జూచి పామానందముతో) హాకృష్ణా యి

న్నాళ్ళకు నాతపము ఫలించినది. (కొగలించుకొన బోవును)

కృ—(దూరముగానరిగి) రాధా యేమిది.

పంచమాంశము.

శా॥ మేలా సీకు భయంబు • వృట్టడుగదా మేమందుకు స్పృహశా
 దూలానేక పముఖ్యము • ల్లింగడిన్ దూరంబు తోతెంతురే
 యేలా వచ్చితి వీనిశాస • మయమం దిచ్చోట్ల జర్తంతురే
 చాలుం జాలు లతాంగి వేగ • చనుమీ సంప్రీతితో ముదకునో॥

యిట్టికృత్యముల నెవ్వరైన హర్షింపవలదా.

రా—కృష్ణా అయినచో నిదియంతయు నీదోషమే

కృ—నాతప్పేమి.

రా—సీవిట్లుండ బట్టియేగదా మామనంబు లిట్లు మారిపోయినవి.

కృ—నేనెట్లుంటిని అందరివలెనే యుంటినిగదా?

రా—(నవ్వుచు) అందరివలెనే యున్నచో నీకడ కేలవత్తును.

కృ—అందరికడకన్న నావద్దనున్నవిశేష మేమి.

రా—విశేషములు వేరె కొని తేవలయునా. నీరూపమును నీహాసమును
 కారణములు.

కృ—అందరికన్న నే నందమయినవాడనా.

రా—చూచుకొనరాదా నాచేత చెప్పించుట యెందులకు

కృ—చూచుకొనుట యెట్లు?

రా—చూపెదను రమ్ము.

కృ—ఎట్లు?

రా—(దగ్గరగా వచ్చి సరసను నిలిచి) ఇప్పుడు చూడుము నాకన్న నంద
 ముగా ముఁటివా లేవా?

కృ—ఇంతమాత్రముచే నాకెట్లు దెలియగలదు.

రా—(ఇట్లు అని ముద్దు పెట్టుకొనును.)

కృ—ఇంతలోనే నేనందగాడ నని యెట్లు తెలిసినది.

రా—కృష్ణా నీవందగాడవు గాకున్నచో నేనేల ముద్దు పెట్టుకొందును.

కృ—ప్రేమచే పెట్టుకొన గూడదా.

రా—మృత్యురూపి గాకున్న మృత్యువుయెట్లు గలుగును.

కృ—కుహూపి యైన తమాత్రము తల్లిప్రేమ పోవునా.

రా—తల్లిప్రేమకును శాంతలప్రేమకును సంబంధము లేదు.

కృ—అర్థరాత్రమున వచ్చుట తప్పుగదా.

రా—తప్పే యును చో నీదేయని చెప్పలేదా.

కృ—

చం॥ ఇలు వశి నుక్క జేసి హృద • యేశునిసిగ్గును జంపి యత్తమా
మల నెరియింపి సోదరుల • మానము చూరలు వుచ్చి తల్లిదం
ఁగులరుచి మాన్పి బంధులకు • రోత యొక్కచు జారవాంఛలన్
వలనరి సత్కులాంగనలు • వత్తురే లోకులుచూచి మెత్తురే॥

రా—కృష్ణా నీవెరుంగని దేమిగలదు.

పశులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం శాటించు పే ధర్మస
ద్ధతి నీవంటివి దేహధారిణులకు స్థర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్రాధికనామమూర్తి వగుచున్ భాసిల్లు నీయందుడ
త్పతిపుత్రాధికవాంచలన్ నలిపి సంభావించు టన్యాయమే॥

అది గాక.

సీ॥ నీపాదకమలంబు శ నెమ్మి దగ్గరి గాని

తరలి పోవంగ బా శ దములు రావు

నీక రాజ్యంబులు శ నెఱి నంటినఁ గాని

తెక్కినవనికి హా శ స్తములు చొరవు

నీవాగమృతధార శ నిండఁ గోలగఁగాని

దెవు అన్యభాషలఁ శ జేరి వినవు

నీనుండరాకృతి శ నియతి జూడఁ గఁ గాని

చూడవన్యంబుల శ చూడ్కికవలు

సీ॥ నిన్నె క్కని పలుక శ నేరవు మాజిహ్వా

లోల్ల ననుచు బల్కు శ నోడ వీవు

పంచమోఽశ్కము.

మామనంబు లెల్ల శ మరలిందీ దొంగిలి

తేమి సేయువార శ మింక కృష్ణ.

కృ — (తనలో) ఆహా గొప్ప చిక్కే గలిగినది.

చం॥ పనితలు నన్ను గోరి యిటు శ వచ్చిరి యింత గొరంత సేదు మే
లొనరు నమస్తజాతువులు శ నోలిపియంబులు గావె నాకు నై
నను నిలువం గఁ బోలదు న శ నాతనధర్మము లాడువారికిఁ.

బెనిమిటులక భజించుటలు శ పెద్దలు చెప్పచు నుండు రెల్లెడన్.
(ఆలోచించి) బెను వీరలకు పూర్వభవమున నాచే వరం బీయఁ
బడెనుగదా. అందుచే ని దోషము వీరలకు లేదు.

రా—మనోవల్లభా యే మాలోచించు చుంటివి.

మ॥ అకటా నమ్మితి మేము క్రూరుడని వెనాశించి మాయొడ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపపసరోజాతంబు లర్చింపఁ జ
క్కక యే తెంచితిమిశుఁ డాధ్యుడు ముముక్షుసక్తులం గాంచుపో
లికఁ గావం దగు గాపవే విమవ మేలే కాంతలక భ్రాంతలక.

గోపాలబాలా స్త్రీహత్యాక తకమున కొడి గట్టకుము.

కృ—(తనలో) ఇ కను గొందరు వచ్చుచున్నారు. ఈమె నింతటి
తో సంశోషవరుష విలయును.

రా—కృష్ణా యిక తాళిజాల. ఒకరి నొకరు కాగలించుకొందురు.

తెరపడును.

(చంపక ప్రవేశించి)

ఉ॥ ఆంగజు నైనఁ జూడ హృద శ యంగముడై కరగించువాడు శ్రీ
రంగదురంబువాడు మధుర శ బగువేఱురవంబువాడు న
న్నంగజపువ్వుదూపులకు శ నగ్గము జేసి లవంగలుంగనా
రంగములార మీకడకు శ రాడు గదా కృపనుంచి చూడరే.

తేరనుండివచ్చి

మీరేల చూపుదురు యెవరియవస్థ వారే యానుభవంపవల
య్యను హా మనోహరా కృష్ణా యెందుబోయితివి.

ఉ॥ లక్కట బంధులు న్నగడు శ నన్నలు దమ్ములు పుత్రకాదులున్
నక్కొని రాత్రి పోకుఁ మన శ సీమృదుగీతరవంబు వీనులన్
వెక్కన మైన వచ్చితిని వేగమె మోహము నొంది నాధ నీ
వెక్కడ నుంటి ప్లా యెరుగ శ నీక్రియ నిర్దయు డెందుఁ నల్లనే.
(వెనుకనుండి కృష్ణుడు ప్రవేశించి తనలో) యీగోపికలకోరికలు దీర్తు
నని మున్ను వరము లిచ్చియుంటిని గావున తప్పదు.

చం—(వెనుక దిరిగి చూచి) నాథా మనోనాథా సీకోరికై యింత
వెదకుచు దిరుగుచుండ నింత నిర్దయ పహించుట న్యాయమా.

కృ—కాంతా యింతయర్థరాత్రమున నొంటి గా నిట్లు బయలుదేరి
వచ్చుట దగునా. దీనివలన నెన్నియాపదలు గలుగునో
యెరుగుదువా.

సీ॥ బ్రాణేశుఁ డెరిగిన శ బ్రాణంబునకు డెగు
దండించు నెరిగిన శ ధరణివిభును
మామ యెరిగిన శ మనువెల్ల జెడిపోవు
దలవరి వినినను శ దగులు సేయు
తలిదండ్రు లెరిగిన శ దలలెత్తకుండుదు
రేరా లెరిగిన శ నెత్తి పొడుచు
నాత్మజు లెరిగిన శ నాదరింపరు చూచి
బంధువులెరిగిన శ బహి యొనర్తు

అ॥వె॥ రితరు లొగిరేని శ నెంతయు చుల్కుగా
జ్ఞాతురెందు నందు శ సుఖము లేదు

యశము లేదు నిర్భయ యానందము ము లేదు

జారు చేరఁ జనదు శ చారుముఖికి.

గావున మీ వారలు వెతకుకొనుచుందురు. వేగ నింటికి జనుము సాహ
సము దగదు.

చం—కృష్ణా ఆమాత్యమాలోచన లేకుండ వచ్చితిని దలంచితివా?

కృ—ఆలోచించియే వచ్చినచో నీపాటికి వెనుక కరుగుము.

చం—ఎందులకు?

కృ—సుశీలత్వము గాపాడుకొనుటకు.

చం—వెనుక కరుగనిచో పతివ్రతనుగానా

కృ - పరపురుషుని గోరినచో జారి యనిపించుకొనవా?

చం—పరుషిగోరిన చో నట్లేయగుదు.

కృ—నేను పరుడను గానా

చం—కావు

కృ—ఎందువలన

చం—సర్వభూతాంతర్యామి వగుటవలన.

కృ—అయినంతమాత్రమున నేపరుడను గాకుండు టెట్లు

చం—పరుడవయినచో నామనంబు నీయందు దగులదు.

కృ—ఎందువలన

చం—ఇదివర కెన్నడైన నెంతమందిని గనినను నామనంబు చలించెనా?

కృ—ఇప్పుడేల చలించవలయును.

చం - నీవు నామనోనాధుడ వగుటవలన

కృ—నీమనంబునకు నచ్చిన సరి యగునా

చం—నామనం బన్యథా యెన్నడు ను చరింపదు, అందుచే నరియని
యెంచితిని.

కృ—పరులకు సరి యని దోషవలదా.

చం—ఇతరులకు తోచకున్న సప్తమేమి?

కృ—సప్తముగాదా, జారకాంతయని నింద బొందవలసివచ్చును.

చం—లోకులు కాకులువంటివారు. మంచిపని చేయుచున్నను చెడ్డగానే భావింతురు. అట్లని మానకుందురా.

కృ—సీకాంతుడు విన్నవో నేమనును.

చం—నాథా యేల నన్నీప్రశ్నార్థములతో వేవెదవు. సీవే న్నాదైవవనియు సీవే నా కిహపరసాధన మనియు నెంచియుంటిని. ఎంతో పీవృథావాగ్వాదము. నిన్ను గనకుండ సరనిముస మయిన నోర్చి యుండలేను. అదిగాక నాపతివిన్నమాత్ర మే మగును.

మ॥మగువ ల్చిక్కరె తొల్లి వల్లభులకున్ శ మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతులు తలంపరె తగులము శ ల్లాపాల నే పుట్టెకే
మగవా రాడెడుమాటలే తగవు నీ శ మాట ల్కనోజాగ్గిచే
బొగులం జాలను కాగిలింపుము ననుం శ బుణ్యంబు పుణ్యాత్మికా
(కాగిలింపునబోవును.)

కృ—(తొలగి) కాంతా.

కం॥ ధ్యానాకర్ణనదర్శన

గానంబున నాతలంపు • గల్గినఁ జాలున్

బూనెదరు గృతార్థత్వము

మానవతీ చనుము మరిలి • మందిరమునకున్॥

చం—ఇంతసేపాలోచన చేసి చెప్పినదియూ చాలు చాలు

ఉ॥ కుండలదీప్త గండమాను శ కుంచితికుంతలఫాలమున్ సుధా
మండితపల్లవాధరము శ మంజులహాసవిలొకనంబు నై
యురాడెడుగీముఖంబు గని శ యుండగ వచ్చునె మన్నధేక్షుకో
దండవిముక్త భాణముల శ దాసుల మయ్యెద మాదరింపవే॥

(అని కాగిలింపునబోవును.)

(తేర యిత్రగా గోషగోపికాసంఘము విద్రించుచుండును. చుట్టును దావాగ్ని ప్రజ్వలించుచుండును.)

1 గొ—(లేచి కన్నులునులుపుకొనుచు ముందునకు చూచి) అయ్య బాబో యిదంతా తగులజిహ్వాది. లేవండట్టో లేవండి ఒరే పుల్లన్నా ఒరే బసవన్నా, ఒరే సూరన్నా లెగండిరా లెగండిరా సచ్చిపోతా సచ్చిపోతా లేవండిరా మిరిదగ్గ తగలేయ్యో లెగండిరా లెగండిరా.

2 గొ—ఇంకొకప్రక్కకు దొర్లి యీశివలవరింతలు తగలెయ్యా కాస్తే పయినా కునుకోనివ్వడు.

1 గొ—ఓరి నీవిదగ్గ తగలమెట్టా యిదంతా ముడిపోతుందిరా ఒకగడియకు పెద్దనిదగ్గయి పోతుందిరా లేవండిరా.

2 గొ—(లేచి నలుదిక్కులు చూచి) అవునక్కోయి నిజమే నక్కోయి లేవండి కార్చి చ్చుంటుకుంది అప్పుడే మంటలు మీద కొత్తున్నాయి (వరసనుంచి అదిరను లేచును) అదిరను లేచి యిటు నటు పరుగెత్తుదురు.)

1 గొ—బాబోయి చుట్టూ అటుకుంది మనం పొయ్యేటందుకు చాళే గామట్టం లేదు రా బాబూ.

2 గొ—యీపక్క నుంచెళిచ్చునేమో సూత్రా నుండు (అటునడచి) అయ్యో దేవుడా యెంతగలోచ్చిందిరా.

(అందరును గోల పెట్టుచు నవ్వుచుందురు)

ఉ—(లేచి) ఓకష్టా ఆపద్బాంధవా రక్షింపుము.

మ|అదె వచ్చె స్తవవహ్ని ధూమకణికే ॥ లాభీలదుర్వారమై

యిదె కప్పేక్ మము నెల్లవారి నిట మీ ॥ దేలాగు రక్షింపు నీ

పదపద్మంబులె గాని యొం డెరుగ మో ॥ పద్మాక్ష యోకృష్ణమొ

క్కుదు మోరామ మహాపరాక్రమ దవా ॥ గ్ను లేగ వారింపవే.

కృష్ణ రీతి.

కంఠసీసాదంబులు నమ్మిన

నాపద లెక్కడివి జనుల కి కత్యుగ్రమహా

దీపిత దావ జ్వలనము

పైబడ కుండడివిధంబు కి భావింప గడే.

అన్మయ్యో బాబయ్యో (యేడ్చుచుందురు.)

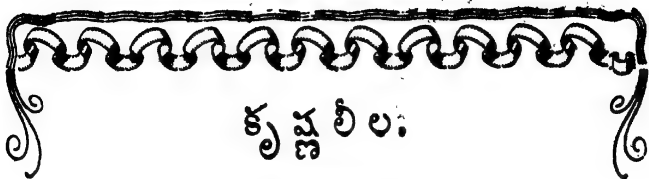
కృ—(ప్రవేశించి) గోపగోపికాజనంబులారా భయపడకుడు. నే నీ
దావానలంబు బో గొట్టెద నొక్కసారి యందరు ను గన్నులు
మూసికొనుడు.

(అందరు నట్లు చేయుచున్నారు) దావానలము చల్లారును.)

1 గా—(చూచి) కిట్టయ్యా మల్లీ మాయమ్మకడుపులో బుట్టినట్టే
ఉండి: నీమాత్రైం యో తుందయ్యా యిట్టే ఆరిపోయింది.
యింక రండిరా యింటికి బోదాం.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

కృష్ణ లీల:

పహాంకము.

రంగము మధురాపురము.

(కంసుడు విచారకోగ్రధములతో ప్యవేశించును.)

కం—(విచారముతో) అప్పుడు చంపకుండ విడిచిపెట్టినందులకు గదా యీవసుదేవుం డింతపని యొనర్చెను. ఆనారదుం డీసంగతి యంతయు నెరిగింపకయే యున్నచో నాకేమి తెలియగలదు. అశేమర్థార్థా వసుదేవా యెంతపనిచేసితివి. ఇంటనుండి ఇంటి వాసములను తెక్కపెట్టితివిగదరా. ఆనారదుండు యాడ్డపడక పోయినచో నీపాటికి యమనదనమున జేరి యుండువుగదా. ఛీ పాపీ విన్నేమిచేసినను పాతకము రానేరదు. ఎవడురా ద్వారము కడ నున్నవాడు.

భటుడు—చిత్తము మహాప్రభూ (యనుచు బ్రవేశించును.)

కం—నీవేగి ఛావారముష్టికులను నోడ్కొనిరమ్ము.

భ—(చిత్తము అనుచు నిష్క్రమించును)

కం—(అట్టహాసముతోలేచి) ఏమీ నారదుడు వదించినవాక్యములు చూడనారామకృష్ణులే నాతో విరోధమును బ్రకటించుచున్నారట ఏమీ.

శా॥ ఎందుకొ నన్నదిరించి పోరుటకు దే ౧ వేంద్రాదులుం జాలకీ

బృందారణ్యమునందు నిప్పుడు మదా ౧ భీరార్భకు ల్లామగో

విందు అర్థిలుచున్న వారట రణో శ్ రిన్ గంను నొప్పింతు మం
తుం దర్పంబులు వల్కు చుందురట యీ శ్ చోద్యంబులక వింటిరే
(చాణూరముష్టికులు సదర్పముగా ప్రవేశించుచున్నారు.)

చా—దేవా జయ మగుగాక.

ము—మహారాజా మమ్ముల బిలువ నంపికారణ మేమి.

కం—ప్రియ సేవకులారా చాణూరముష్టి లారా వినుండు బృందావన
మున మద్విరోధు లగురాక్షసులు పెరుగుచున్నారట వారల
నిటకు ధనుర్యాగమునకు రావలసినదిగా బిలిపించెద. అప్పుడు
మీప్రతాపములు చూపవలయు.

చా—(చేతులు చరచుచు) మహారాజా మాకు బిండివంటలతో భో
జన మొనరించినంతసంతోషము.

ము—మౌఖ్యజములతీట గొంచెము తీర్చుకొనునమయము వచ్చినది.

కం—సేవకులారా!

శా॥ విన్నాణంబుగ బోర నేర్తురు మహా శ్ వీర్యప్రతాపాదినం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమంతనమునన్ • బ్రహ్మాతులై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనకువం • మర్దించి మత్ప్రీతికా
సన్ను ల్గుడు పురీజనుల్ పొడగ నో • చాణూర యోముష్టికా॥

చాణూర ఇంతకన్న మాకుగావలసిన దేమి.

ము—మహాప్రభూ నల్లులను నలిపినట్లు నలిపినై చెదము.

చా—ఈబాలురా మోతో మల్లయుద్ధ మొనర్చువారు వారికి కాలమా
సన్నమయినది గాబోలు.

ము—ప్రభూ మాకు సెలవు దయచేయుదురా.

కం—జాగ్రత్తగా నుండుడు పొండు.

(చాణూరముష్టికులు బోవుదురు.)

కం—సేవకా.

సే—(ప్రవేశించును.)

కం—

కం॥ పశువిశసనములు సేయుడు

పశుపతికిం బియ్యము గాఁగ * భావించి చతు

ర్దశినాడు ధనుర్యాగము

విశదంబుగఁ జేయవలయు * విజ గుముకొఱకు॥

ఈప్రకారము పట్టణమంత చాట బంపుమని సేవకుల కాజ్ఞాపత్రము
లను బంపుము. మరియు మనయక్కూసు నిటకువోడ్కొని
రమ్మ పొమ్ము.

సేవకుడు తమ సెలవుప్రకార మొనరింతును [పోవును.]

[అకుంగుడుప్రవేశించి] రాజా! పిలువ నంపినకారణ మేమి?

కం—(లేచి) అక్కూరునిచేయి బట్టుకొని అక్రూరా నాకును నీకును గల
చిన్ననాటనుండి యున్నమిత్రత్వమునకు ఫలము జూపుకాల
మాసన్నమయినది వినుము.

గీ॥ నాకు వెరచి సురలు * నా రాయణుని వేడి

కొనిన సతఁడు వచ్చి * గోపకులము

నందుఁ గృష్ణమూర్తి * యానకడుండుభీ

కుదితుఁడయ్యె ననఁగ * నొకటి వింటి॥

గావున

శా॥ అక్రూరత్వముతోడ సీపు మన * నక్కూరనామంబు ని

ర్వక్రత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి సలుపఁ * వచ్చున్నినుం జేరి నీ

వక్రృధుండవు మందలోఁ బలకృ * ష్టా భీరు లన్నద్వినా

శక్రీడారతులై చరింతు రఁట యో * బం దెచ్చి యొప్పింపుమా॥

ఈయుపకారం బొనరించి ధనుర్వాగ మనుమిషఁ గల్పించి వారల నెట్ల
యిన దోడ్కొనిరమ్ము. ఎట్లయిన వారల జంపవలయు.

అ—వీయుపాయ మాటోదించితిరి.

కం — అక్రూరా వినుము.

శా॥ కొండల్లాలఁగ దొబ్బు కొమ్ములకుడిగ నోపించి కోరాడుచో
దంపిందట్టి నధఃకరించునొక వేదండంబు నాయెంట బృ
హ్మాండం బై నఁగదల్ప నోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలో
ఖండింపం దడ లెఁతదాని కదియుం గాదేనియక్రూరశా॥

అ—(తనలో) అమ్మ గూర్చి యెంతవన్నుగడలు పన్నుచున్నాడు.

కం—మనవద్ద నున్నచాణూరముష్టికుల నెరుంగుదువుగదా వారలను
జయించువారీజగమున లేరు. వారలప్రతాపంబు నేనెరుంగుదును
ఆమల్లు లిరువురు నారాశుకృష్ణుల నవలీల నధిపగలరు. అప్పుడు
మనశత్రుశత్రుము నశించును. అసంతరము ననుదేవాదు లందరిని
జగపి సుఖముగా మిత్రులతో రాజ్యపరిపాలన మాచరించుకొన
వచ్చును.

అ—(తనలో) వీనికి మృత్యుకాల మానన్న మగుటబట్టియే యీబుద్ధు
లుత్పన్నము లగుచున్నవి. కావుననది కాకమానదు (ప్రకాశ
ముగా) రాజా! అట్లనే తీసికొనివచ్చెదను.

కం — కొంతమనశ్శాంతి యయినది. పోదమురమ్ము.

యిరువురునిప్రకృతిమితురు.

రంగము బృందావనసమీపము.

అక్రూరుడు ప్రవేశించును.

అ—(తనలో) ఓకృష్ణా దేవకీనందనా నీదగ్గనాపేక్షచే బయలుదేరి
వచ్చుచుంటిని దురాత్ముం డయినకంసహతకుడు నీయన్నల
నార్జురం జ.పి యు నింక మిగిలియుండిరని నారదునివలన విని

మీయిరువురం జంప నిశ్చయించి మిమ్ముల దీనుకరమ్మని నన్ను
బుత్తెంచె నో దేవా, లోకరక్షకా నీచూయాజాలము నెరుంగ
నెవ్వరి తరము. (అలోచించి) ఇంతగా ప్రయాణమై యేగుచున్న
నన్ను జూచి యేమనునోగదా.

మ॥ ఇతఁ డాకంసునిచేతఁ బంపఁబడిన న * వ్హింసింప నేతెంచినాఁ
డదిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూ * తాంతర్భహిర్నధ్యసం
గతుఁ డౌటొ దలపోసి నన్ను నుజనుం * గా జూచునో యెట్టియు
న్నతిఁ గావించునో యేక్రిష్ణం బలుకునో * నాభాగ్యమెట్లున్నదో.
విరోధివద్దనుండి వచ్చినంతమాత్రమున నన్నేల మన్నింపకుండును.
సమస్తమునిజసమానసముల నెరింగినయాలకు నాచిత్త మెరుగ
కుండునా. భక్తుల రక్షింపకుండునా.

ఉ॥ మాపటివేళి కేను డని * మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండ నైన నతఁ * డాశుగకాలభుజంగవేగసం
తాపితభక్తలోకభయ * దారుణ మైకకరాబ్జ మాదల
నోగ్గి, హసించి నాకభయము * ల్దయతోడుత నీయకుండునే.
దేవునియందు గల విరోధమున నైన నాకేమువకారము కంసు జే
యెనరించినందులకు సంజోషము.

ఉ॥ సూరులు తొల్లి యేవిభుని * శోభితపాదసఖప్రభావభిన్
జేరి భవాంధకారములఁ * జక్క చాటుదు రట్టిదేవునిన్
వైరముతోడ నైన బిలు * వ న్నను బంచి శుభంబుఁ జేసె ని
ష్కారణప్రేమతోడ నిడె * కంసుని బోలు సఖుండు గల్గునే.

అదిగో నాకు శుభశకునములు గూడ గల్గుచున్నవి.

మ॥ అలకభ్రాజిత మై శుభాశునిభమై * హాసప్రభోద్ధామమై
జ జాక్షం బయి, కర్ణకుండలవిరా * జ ద్గండ మై యున్నయా

బలదాతాకుముఖంబుఁ జూడ గలుగున్ • సత్యంబునైన నాకు నా
వలది క్షేగుచు నున్న వీవన మృగ • వ్యాతంబు లీత్రోవలన్.
(ముందునకు నడచి) యిదిగో బృందావనము శ్రీకృష్ణునిచే తొక్క
బడినభూములు గన్నను గొంతపుణ్యము గలుగును.

ఉ॥ ఎన్నఁడు నైన యోగివిభు • తవ్వనిపాదపరాగ మెంతయున్
గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ • గాఁగిట జేర్చుచుఁ జెట్టఁబట్టుచున్
దన్నుచు గుర్తుచు న్నగుచు • దద్దము వైఁబడి కూడియాడుచున్
మన్నన సేయువల్లవకు • నూరుల భాగ్యము లింత యొప్పునే.
(ముందునకు నడచి) అదిగో ఆదెననుండి రామకృష్ణులే గాబోలు నిట
వచ్చుచున్నారు. అదిగో నీలమేఘశరీరము. అల్లదిగో హస్తమున
వేణుదండము. ధన్యుడను ధన్యుడను.

ఉ॥ ఎట్టితపంబు సేయఁబడె • నెట్టిచరిత్రము లభి మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లస్తులకు • నీబడె నో తొలిబామునందు నా
యట్టివివేకహీనునకు • నాదిముసీందులు యోగదృష్టులన్
బట్టఁగలేనియీశ్వరుని • బ్రహ్మచర్యున్ హరిఁ జూడ గల్గెడిన్.
(రామ కృష్ణులు పగవేళించుదురు.

రా—ఈత డెవ్వరో గదా.

కృ—పట్టణ వాసివలె నున్నాడు.

ల—కృష్ణా ఆపద్బాంధవా లోకరక్షకా భవద్దర్శనంబున ధన్యుడనయి
తిని. నీమహిమల నెరుంగ నెవ్వరితరము. మొన్న నారదుండు
చెప్పగావొంటి.

సీ॥ జగతీశ యోగీశ • సర్వభూతాధార

సకలసంపూర్ణయా • శ్వర మహాత్మ

కాష్ఠగతజ్యోతి • కైవడి నిఖిలభూ

తలమందు నొకఁడవై • తనరినీవు

సద్గూఢుడవు నుఖా • శయ్యుడవు సాక్షివి

సీయంతవాడవై • నీవు సూర్యుఁ

గూడి కల్పింతువు • గుణముల వానిచేఁ

బుట్టించి రక్షించి • పోలియఁజేయు

గీ॥ దీప్యపంచ మెల్ల శ నిట్టి నీ విష్ణుడు

తాజమూర్తు లైన శ రాక్షసులను

నంహరించి భూమి శ చక్కంబు రక్షింప

నవతరించి నాడ శ వయ్య కృష్ణ.

ఓరామశృష్టులారా నే నక్రూరనామధేయుడ. నాది మధురాపురము.

కంసునిపంపున ధనుర్యాగము చూచుటకు తీసికొని పోవవచ్చి

తిని. ఆ క్రూరరాక్షసుడు మిమ్ము నెట్లయిన వధింపవలయునని

యూలోచించుచున్నాడు. ఎట్లయిన నేమి. ఆదివిరాట్స్వరూపుల

రై నమిమ్ముగని ధన్యతముడ నై నిని.

బ—అక్రూరా సీవు మాబంధుసంతతిలోనివాడ వగుటచే మావారిం

గాంచినట్లే సంతోషముగానున్నది.

మ॥ శుభ మే నీకు పృథ్విమోక్షమే సఖులకున్ శ జట్టాలకు స్నేహమే

యథయంబే ప్రజకెల్ల గోత్రములు ని శ త్యా నందమే మామ ము

క్తభయండే వసుదేవదేవకులు డ శ త్కారాగృహంబందు మ

త్పృథవవ్యాజనిబద్ధులై బ్రతికిరే శ పృథానిలోపేతులై.

అ—దేవా అందరు ను గుళిలులై యున్నారు. దేవకీవసుదేవులను

మరల కారాగారమున నుంపించినాడు. వారిరువురి ట్లున్నంత

కాలము కంసుడు ముక్తభయ్యుడై యుండుట యెట్లు అందు

లకే గదా మిమ్ముల దోడ్కొని రమ్మని మమ్ము పంపినాడు.

శ్రీ—అక్రూరా మమ్ములను జంపుటకా మాయందు స్నేహము నెరపు

చున్నాడు. ఎంతయూలోచ నాలోచించినాడు. వెడక బోయిన

తీగ పదములకే దగిలినట్లు మేమును మాతాపితృ దర్శనమునకు
వేగిరపడుచు నగరప్రవేశము నాలోచించుచునే యున్నాము.
అందుచే మామామ మేలు చేసినవాడే యగును.

మరియు నింకొకటి యడుగ మరచితిని.

మ॥ నరి నే డిక్కడ నీవు రాగ వగతో నీతోడ నేమైన నా

కెరుగం జెప్పు మటంచు జెప్పుగు గదా యేమంద్రు నావార్త లే
తెరుగు లేవని డస్సిరో వగచిరో దీనత్వము జెందిరో
వెరతో నాతలిదండ్రు లెట్లు బడిరో విన్పింపు మక్యారణా.

అ—శ్రీకృష్ణా మీతలికందుగులు కారాగారబద్ధులై ఏమని చెప్పగలు
గుదురు కారాగారమోక్షము మాత్ర మాశించి యున్నారు.

బ—అక్బారా కుమారులు గలిగి యుండి యు వారిట్లు బాధ లనుభ
వించుచున్నారు మే ముండి యు నేమి యు చేయజాలనివార
మయితిమి.

కృ—(కోపముతో) ఏమీ మాతలిదండ్రులను బాధించుచున్నాడా
కంసుండు ఆమరాత్మినికి కాలమాసన్న మగుటబట్టియే యిట్టి
దుర్మార్గమున కొడిగట్టుచున్నాడు కానిమ్ము.

బ—అక్బారా మల్లరంగోత్సవ మెప్పుడు జరుగును.

అ—రామకృష్ణలారా రేపు చతుర్దశినాడు ధనుర్మాసము చేయుట
కును మల్లరంగోత్సవమునకును నిర్ణయింపబడినది.

కృ—అట్లయిన రేపే ప్రయాణమా సంతోషము.

అ—దేవా శ్రీకృష్ణా నీనిజరూప మొక్కసారి చూపి ధన్యంజేయుము.

కృ—అక్బారా అటు చూడుము (తెరవై ఆదిమూర్తి గనుపడును.)

అ—(చూచి కన్నులు మూసికొని) తెరచి దేవా భక్తచింతామణీ
సచ్చిదానందమూర్తీ ధన్యుడను నాజన్మ పాపన మయినది
యింక నాకేకోరికయు లేదు కృష్ణా.

నీవు యశోబిడ్డడవె నీరక్షనేత్రోపమ స్తవంతోచే
 శోబిదితాత్ము వీశుడవు తొల్లి విరించి దలంచి లోకర
 త్సోవిధ మాచరింపు మని సన్నతి నేయఁ గ సత్కులంబునగా
 భూలయంబు గావ నిటు పుట్టితి గాదె మహాహరాకృతిన్.
 కృ—అకూరా నాయంకాల మగుమన్నది గృహంబునకు పోవము
 రమ్మ.

అందరు పోవుదురు.

తెరపడును.

రంగము మధురానగరములోనివీధి.

గోపాలుడు, రజకుడు ప్రవేశము.

గో—ఒరే చాకలీ మారామకృష్ణయ్యలు మారాజుగారిని సూడ
 మోతున్నారు కనుక నీమూటలో మంచిబట్ట లారికి య్యాల తే
 ర—ఓరి యెవడవురా నువ్వు ఒల్లెరక్కుండా పేలుతుండావు
 గో—యేంటి నేనాకిట్టయ్యతో తిరిగే గొల్లాయన్ని తెలిసిందా.
 ర—ఓరి వెఱ్ఱిగొల్లొడా సాలు సాలు నీవడివిలో ఉడవలసిందే
 రాజబటు లొచ్చారంటే యేసుకుంటారు పో.

గో—ఏం జేస్తా రేంటి.

ర—వానాలు దీనేత్రారు.

గో—నేనేం తప్పుమాట లన్నానని వానాలు దీత్రారు బట్టలు మను
 న్గులు కట్టుకోక మోతే చూళ్లు గట్టుకుంటాయా యేంటి.

ర—ఏంటి యీబట్ట తెవరిపూ యెరుగువా మారాజులోరివి అడీ
 విలో ఆళ్ళు కట్టుకునేవి గావు.

గో—నాకక్క లేదులే మారామకృష్ణయ్యలు గట్టుకోగూడదా.

ర—అలాంటిఅడివిమనుసులకా యీబట్టలు ఆళ్ళని రమ్మను సెప్తాను.

గో—ఆయ నొచ్చాడంటే నీపని తీర్చేస్తాడు లే.

ర—ఏంటి పొగరెక్కున్నావు అతి చూడ్డాం రమ్మను.

రామకృష్ణులు ప్రవేశించుచున్నారు.

రా—కృష్ణా అదిగో మనగోపాలు డీచాకలితో దెబ్బలాడు చున్నాడు చూడు.

కృ—గోపాలా యేమి టది.

గో—కిట్టయ్యా నమయానికొచ్చావు యీపాకలోడు నీకు బట్ట లియ్య మంటే యీటంలేదు సూడు.

కృ—ఒరే చాకలి

ఉ॥ విందులమై నరేశ్వరుని * వీటికి నచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన * మంచిపటాబులు లేవు నీముడికొ
నుందరభారచేలములు * శోభిలుచున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెడి నిమ్ము రాజుడెన * నల్లర మోరజకాన్వయాగ్రణి.

ర—ఏం పేటి రాజుగారిబట్టలు మీకియ్యాలా మీరు గట్టుకుంటారా.
ఏంటి యింత సాలునాయూరుకో సచ్చిపగలవు ఏనాడైనా
గట్టేవా.

రా—తమ్ముడా ఊరకుంచువేల?

కృ—ఒక్కచరుపుచరచి నేలబడవైచి యీప్చి నీబాబు యెవడొస్తాడు
రా అన్నా మదిపటంబులధరింపుము (మూటలోనుండి తీసికొని
ధరింతురు).

గో—నేలివి తీసుకుంటా (ధరించును.)

రా—తమ్ముడా యీబట్టలకు దగినట్లు సుగంధద్రవ్యము లుండవలదా.

కృ—అన్నా మరము బయలుదేరినవేళనుబట్టియే అన్నియును సమకూ
డును.

[అంతట నొకమాలాకారుడు చనుదెంచి] మహాభాగులారా నే
వకుడు నమస్కరించుచున్నాడు.

చట్టములు.

రా—అమ్మ నీవు రాజుగారి సేవకుడవయ్యి మమ్ముల నారాధించితివి నం తోవము.

కృ - సుదామా నీకోరిక యేమి?

శూ—మీదర్శనభాగ్యము గలిగినది. వేరుకోరిక యేమిగలదు. మహా బాగులారా నాయుడతభక్తి నంగీకరింపుడు. [చెరియొక హాళము ను మెడయొందుచి యిరువురకు గంభ మలంకరించును.]

కృ—రాజుగారిని చూచుటకు మేమీ వేషములతో పోవుటయేమంచిది. తెరలోకలకలము.

శూ—(భయముతో) ఆయ్యలారా! ఇంకెట్లు ప్రతుకగలము. అదుగో కువలయాపీడమును మనవంక కే దోలుచున్నాడు. దానియెదుర నిలుచుటకైన శక్యమగునా.

కృ—(చూచి)

శా॥ ఓరీకుంజరచాల మాదెనకు నీ * యుద్యోగదే భేద్యమున్
 బేరేపం బవిలేదు ద్రిప్ప మరలా * బ్రేరేపిన న్నిన్ను గం
 భీరోగ్యాశనితుల్యముష్టి హతులన్ * భేరించి నేడంతకుం
 జేరం బుత్తు మహత్తర ద్విషముతో * సిద్ధంబు యద్ధంబునన్॥

రా—ఏమియు వినుపించుకొనకుండ సీవంక కే దోలుచున్నాడు.

కృ—(నడుముబిగించి) అన్నా మీరిట నుండుడు దానిమనమణిగించి వచ్చెద [పోవును]

రా—గోపాలా! చూచితివా మనకృష్ణు డాయేనుగు నొక్క దెబ్బతో చంపివచ్చుచున్నాడు.

గో—కిట్టయ్యా మరచిపసి జేసేవు.

(కృష్ణుడు పగవేళిప గా రాముడు కాగలించుకొని) తమ్ముడా మదద్వి పేదగ మితసులభము గా జచ్చు నని తలంప లేదు.

కృ—అన్నా దానికేమి గాని మన మింక మల్లరంగమునకు పోదము.

కృష్ణశతకం

రా—సరే నడువుము ఇంక ముందుకు నడవకు.

తెర యెత్త గా మల్లంగము గనుపడును నభ్యులు కూర్చుండి యుండ
గా చాణూరముష్టికులు ప్రవేశింతురు.

చా—టహా కష్టా వచ్చితివా.

సు॥ వనమార్గంబున గోప బాలకులతో శ్రీ వత్సంబులన్ మేపుచున్.

బెనగన్ మిక్కిలి నేర్పినా రనుచు నీ శ్రీ పృథ్వీజను లెప్పి మా
మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ము జిరఁ బనిచె శ్రీ నల్లహవక్రీడికున్
జనదే కొంత సరాకృమింప మనకున్ శ్రీ సభ్యుల్విడిచిపఁ గన్.

కృ—అహా అందుకు సందియ మేమి అట్లే వినోది ప వచ్చును గాని
ఉ॥ సానులు లేవు పిన్నలము * సత్వము గల్గు రాసు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ కులిశ * కర్కశ దేహులు మీరు మికడన్
ఏము చరించు లెల్లు ధర * తేతునివేడ్కలు నేయువానిముం
గాము వినోదముల్ సలుప * గాద వచ్చునె యొక్కనూటికన్.

చా—అయినచో మాయురుపువ్వుతో మాయుగువురుచు బోరెగరా?

రా—పోరుటయే మీయొద్ద నుంచుక మల్లయుద్ధ మభ్యసించెదము.

చా—అయినచో నెవరెవరిని గూడి పోరుదురో దెలుపును.

కృ—ముష్టికునితో మారాముండు బెసగును సీతో నేను బెసి మల్ల
యద్ధనై పుణ్య మెంగెద గాకి.

రా—అలస్య మేల ముష్టికా రమ్మ నడుచు బిగించును.

ము—(కోపముతో)

శా॥ నాతోఁ బోరఁ గ నెంతవాడ విసి రో * నావ టియే సీవు వి

భ్యాతుండం గులజుండ నద్దువాడ న * ల్కర్ణి భావు డ సీ

కేతాద్వీభవంబు లెల్ల గలనే * యీవీఁ బోరాడఁ గ

వ్రేలల్ సూడఁ గ కుప్పిగంతు లిడుటే * వీక్షించు గోపార్థకా.

రా. - అప్పుడే యీగర్వోక్తు లేల యి ల్లవికివంతనే యందుగ గాదు
సభలో నున్న కంసుడు తనమనంబున

కా॥ ద్రాక్ష మెచ్చడు బ్రహ్మ కైకొనడు విష్వక్సేను నవ్వు జగ
త్రామన్ రమ్మన ఎడికు గాదని మహానాహుబలప్రాడి న
క్షీణుం డాజకి నెల్లి నేడన పు నైచిత్రి నివినోదిగచు నా
చాణూరుం డొసగోపబాలకునికొశక్తుండు గా కుండు నే॥

నాకోరిక తప్పక నీరగిలము.

చా—కృష్ణా ఆలస్య మేల రమ్ము.

కృ - సిద్ధము. అదిగో అన్ని ముచ్చెకునితో తలపెట్టోపుచున్నాడు.

చా—కృష్ణా ఇంచుక యీతోచించుకొనుము

నీ॥ మహిమతో నుండగ * మధురామృతము గాని

పోలుచు వై కుంభపురము * గాదు

గర్వబుతో నుండి * కంసుచిసభ గాని

సాహసహింసల * సభయుగాదు

ప్రకటించి విడిగ నా * గాహునాము గాని

నామపేషస్వ * సంబు గాదు

చదురులాపిగ మల్ల * జువిగ్రహము గాని

రమతోష్ట్రగయవి * గ్రహము గాదు

గీ॥ వెలసి తిరుగంగి నేదాంత * పీఠి గాదు

మొరగి పోమునిమనముల * మూల గాదు

సాగి నడువంగ భక్తుల * జాడి గాదు

కౌరి నామోల సీ వెందు * జనియె దింక॥

కృ—చాణూరా బీరినులాడ నేల రమ్ము.

చా—(తనలో) మా కింసునిబుణ వింతకాలము నకు తీగుకాల మానే
న్నమయినది (ప్రకాశము గా) రమ్ము.

కృష్ణలీల.

(కృష్ణచాణూరులును రామముష్టికులును అనేకవిధములుగా మల్లయాధ మొనరింతురు.)

చా—(తనలో) అన్నయ్యా వీనిది : బ్రశరీరము గాని మానుషదేహ ము గాదు. వీనిముష్టిఘాతములు నాకేబాధ గలిగించుచున్నవి.

ము—ఈబాలుడు దైవముగాని మానుషమాత్రుడు గాడు. కొంతయు ధమునలిపి రామకృష్ణులు ముష్టికచాణూరులను సంహరింతురు.

కృ—(రాముని కాగలించుకొని) అన్నా యిక్కడికి వీరలపని యైనది.

కర—[సభామధ్యమునుండి లేచును.]

పభ్యులు—విజయులగు మిమ్ముల నభినందించుచున్నాము.

కం—(కోపముతో) సేనానాయకులారా! యేమి యాయల్లరి. వీరలను జూడగా నల్లరి కేతెంచినట్లున్నది. గావున నీ

ఉ॥ వల్లవబాలుర న్నగరి • వాణిటికి న్నెడలంగ ద్రొబ్బుడీ
గొల్లల ముట్టికో ల్కొనుడు • కూరుని నండుని గట్టుడుర్వికి
దెల్లముగాగ నేడువను • దేవుని జఘుడు తండ్రిగాడు వీ
డెల్లవిధంబుల స్పరుల కిష్టుడు • గావకుడుగ్ర సేనుని॥

(చిందులుద్రొక్కెను)

కృ—ఏమీ విజయులగు మమ్మభినందించుటకు మారిట్లు పలుకుచుంటి వాసీనాలుక చీలికలుచేసినను పాపములేదు.

కం—ఏమీ గ్రుడ్డవచ్చి పిల్లను వెక్కిరించుచున్నది. చూచుచు టిలేమి గెంటుడు.

చా—తమ్ముడా! యెంతి సేపువీనితో సరసము. వీని కించుకబుద్ధి చెప్పుదునా

కృ—వలదు నేనేచెప్పెదను. (సభామధ్యమున కరిగి) కంసుని జట్టు బట్టు కొని క్రిందికిడ్చి ఏమో ప్రేలుచుంటిని. మమ్ములను ధనుర్యాగ మునకు బిలచి గెంటుమనుచుంటివా యీపాటికి నోరుఘూయుము

కం—(భోవముతో లేచి కత్తి యుగించుచు) ఇదిగో చూడుము నీమన్న

కము భూమింబడుచున్నది. (పాణముల కాసిందితివేని పారిపోయి

కృ—ఇకని న్ను పేక్షించుట తగదు. (జుట్టుబట్టుకొని క్రిందబడదన్ని కంఠ
మునరికి చంపును.

తె ర లో

ఎవమరా మాయన్నను వధించినవాడు.

కృ—అరుగో కంససోదరు యి క్రోధముతో వచ్చుచున్నారు. వారలకు

గూడ కాలమాసన్న మయినదిగాబోలు.

రా—తమ్ముడా! నీవు శ్రమపడవలదు. వారలను నేను చక్కఁబెట్టివ
చ్చెదను.

(లోనికి బోవును.)

ఒకసభ్యుడు—సభ్యులారా! చూడుడు అదిగో రాము డందరను వధించి

రక్తాభిషిక్తుడై వచ్చుచున్నాడు.

కృ—(రామునికొగలించుకొని) అన్నా యింక నాలస్యమెందులకు మా

తాపితృసందర్శనము చేసి రాజ్యనురాజకము గాకుండ మాతామ

హనుగ్రసేనుని పట్టాభిషిక్తుం జేయుదము.

రా—అలాగే చేయుదము నడవుము.

సభ్యులు—సభ్యులారా! మనముచూడ నాయుత్సవమును గాంచి సంతో
షించుదము రఁడు.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

గీ॥ భాగవతుల్యాన్వయాభిశు • భ్రాంశుమూర్తు

లై నవేంకటరత్న శే • మాంబలకును

నల్లుడైనజగన్నాథు • డల్లె నిద్రి

దవరు గావుత నాచంద్ర • తారకముగ॥

కృష్ణలీల సమాప్తము.

సాంస్కృ.

దేవకి కీర్తన

- చంప బోకుమా | అన్న | అన్నయ్య అన్న || చ ||
- 1 చిన్ననాటి నుండినీవు | మన్నన | చేయుచునిపుడు
తెన్ననకాచాడుము | అన్నాయెత్తనా కేసీకు || చ ||
  - 2 నిన్నగాక మొన్న వెండ్లి | యెన్నగ నతి నైభవమున
కిన్నన జేసితివిగాదే | మన్నించుట తగదేనన్ || చ ||
  - 3 సీవే తల్లిదండ్రులనుచు | నెమ్మది నమ్మి నన్నిడు
గావకున్న లోకులు ని | న్లని నగరే యిదితగునా || చ ||
  - 4 చక్కవర్తి వైననిన్ను | చంపుకనుచు వచియుంచిన
నాకృమ మెగుగవలదే | యెవ్వరైన నమ్మునురే || చ ||

[౪. వాసుదేవుడు కీర్తన]

- 1 బావనా | మాట | వినుమా
యిదిఘనమా | యికజనుమా || బా ||
- 2 యెవ్వరో నచియించితిరని | దవ్వగ నాలొచింపక
జన్మనినిటు కృపాసిని | జంపదలప న్యాయమానే || బా ||
- 3 అష్టమగర్భమట | కష్టములను గూర్చునట
సప్తజాతకంబుగాదే | నమ్ముటెట్లు యిమాటల్ను || బావనా ||

(౩. కనుడు కీర్తన)

చాల్చాలూ దూరముండుమా | సీసద్బోధలనిక గట్టిపెట్టుమా ||
చాల్చాలూ దూరముండుమా ||
అక్షయమున పశరీరవాణి | మీయష్టమగర్భమునన్ జంపునన్ | దా

కావేయ । దీని ప్రణామం నీ పాపముగా విడిచి వేస్తా
స్నేతురా ॥ చాల్పా ॥

(4. దేవ కీర్తన)

అన్నన్నా దయన్ జూమమా । నీకన్న దిక్ష్మవ్వరీ భువి ॥ అన్న
యింతకాలము పేందినీవే । యింతకఠిన మూనియుండుట లేగునే ।
చెంతాజెరుదాన నెవ్వరి । నింతవేడుకొందు నకటా ॥ అన్న ॥

(5. వాసుదేవుడు కీర్తన)

శాంతినొందుమా బావా శాంతినొందుమా ॥
వీంతగా నశరీరవాణి । వెనుకజెప్పినదిగావున
పంతమూన నెల । నాదుపార్థసంచు విని తదుపరి ॥ శా ॥

(6. కందుడు కీర్తన)

చాల్చాల్ పో నీ సామవాక్యములకా
ఏలనాదుపార్థములకు । కాలసర్పమైనదీని । లీలగావధయింపగానే ।
బేల నేవిడువనారా ॥ చాల్ ॥

(7. వాసుదేవుడు కీర్తన)

కాదుకాదు బావా నీవుకరుణజూడుమయ్య ॥
అతివనుజంపగనేలా । అప్టమగర్భమునిత్తుకా
కుతుకములుతో నిన్నుగారు । కొనుచుంటిని నన్నుగనుపాల్ ॥
పడతిజంపనేలా । యీ పాపమందనెలా
బుడతలనీకిచ్చినచో । యిడుమలు నీకుండవుగదా ॥ కాదు ॥

(8. బ్రహ్మ శంకరుడు యింద్రుడు కలిసి పాడెడు కీర్తన)
శ్రీతిలోకా నాథా వంశనం । త్రిలోకమందము పూజకొంటిని
చరిత వందనం ॥

నీ—నా—థా—రా

హారజనక—కృరావిజతా—ఓంజభాషణా

దేవా—భ్యోవా—రావా—వేగన్ ||శ్రీ||

దుష్టలెల్ల సాధుజనుల | కష్టపెట్టుచుండిగా

నిష్టలెల్లమంటగలిసె | నీవుడయించవేలా

జాలా—మెలా—చాలూ—చాలూ ||శ్రీ||

(9. గోపికాస్త్రీలు కీర్తన)

వెమనిజెప్పుదుమమ్మ | మేమెటుల సైతుమమ్మా

నీకుమారుడు జెసెటి | కొంటిపనులనెల్ల ||నే||

యింటిలోననుండి | వంటజేసుకొనుచుండ

జూసివెన్నదింటు | భారిపోయె ||నే||

మాపిల్లన్నానమాడుచుండ | చొడ్డికడి కిగి కోకకటుకోమనిచ్చె ||నే||

(10. గోపాలురు కీర్తన)

కిట్టయ్యా—అడుకొందుమా—కిట్టయ్యా

ఉట్టిలోచుట్టాలబెట్టి | నట్టయడవికెగిమనము

గుట్టలెక్క పుట్టలెక్క | చెట్టుల కొతికొమ్మచ్చి

అవులను మేతకంపి | అందముగూడిమనము

శావకాశముగాను | మనముచల్లికూళ్లుదిన్ని ||కిట్ట||

(11. బ్రహ్మ కీర్తన)

శ్రిధరా శుభకరా | శ్రితజనమందారా

శ్రీకృత శ్రితధర సేవకుడగానా

నీహ—నినా—నాకు—గానా

నీమహిమలు నెరగకన్ | నిటుజేసితిదేవా

భ్యోవా—రావా—దేవా—గావా ||శ్రీధరా||

(12. గంధర్వము కీర్తన)

నిన్ను నెన్నమా తరమా ! నీరాజితాబిలోచనా
 యెన్నగా నీమహిమావళి ! నరగతరమె యెవ్వరికైనా !
 సన్నతిజేయగా నీభువి ! అన్నాక్రిష్ణ నన్ను కాంగ ॥
 శాపవిధముచెరనిట్లు ! భువతితుల మైతిమి
 పాపుగోరయుంటిమి ! మముగాపాడగా నీపుకావె ॥ని॥
 రాక్షసాళిదునిమి ॥ గోరక్షణంబుసేయగాను
 నాక్షద్విష్ణుడవీవె ! జగ్గి యిందిరియ్యిట్లు ॥ని॥

(13. రాధ క్రిష్ణుడు డైలాగ్)

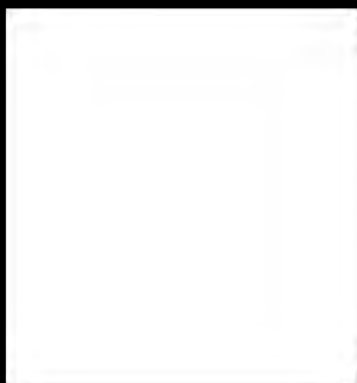
రాధ—గోపాలా బాలక్రిష్ణ నాపాల్నిదైవమా
 కోపమదేలా నాపై ! కోరికదీర్చుమా
 గనుగొనుమా—క్రిష్ణగనుమా—మనవినుమా—
 పాపమునుమ్మా ॥గొ॥

క్రిష్ణ—యింతి యోకులకాంత ! యిదనీకు తిగునటు
 కాంతుడు విన నెమో ! కాంతానోపాపామ్మ
 యిదిగనుమా—మడివినుమా—యిక జనుమా—దయ
 గనుమా ॥ఇం॥

రాధ—నిన్ను నామదిం ! నమ్మియ్యన్న దాననుగా
 నన్నుకరుణాబాడకున్న ! నిన్ను విడువజాల
 చలమేలా—గోపబాలా—తాళజాల—శ్రీలోకా

క్రిష్ణ—చాలుచాలుగోపకాంత ! సరసంబులాక్షణీ
 యాలీలను నెవ్వరు యిన్న ! యేమంతుడగుతారి
 యిదితగునా—నీకగునా—మాటవిననా—నుగ

(15. కృష్ణరాములు కీర్తన)

గోపాలబాలకా । నీపరకృమంబెటిదొకంచున్

యిదిగో । యీమల్లసభయందున్ ॥గో॥

కృష్ణుడు—మల్లరింగమన్న । యుల్లమొప్పంగెడువలె జూతురమ్మ ।

ముప్పికుడు బలరామునితో ॥గో॥

ముప్పికుండునా । ముప్పిజూడుమిది । సప్తను జూపునుమా

గావై నిష్ఠరిమెంచకుమా ॥మ॥

రాముడు—భీరములెలా—సూత్రమునదొ—స్థారంబు

ముపుచాలా—యిగురులొక్కలా ॥గో॥

(16. కంసుడు కృష్ణుడు పోరాటం)

కం—పట్టుడి కట్టుడి కొట్టుడి నెట్టుడి

కృరాత్పలు—భీరంబుల—తొరంబుగా బలకన్

ఘోరాసిని—వీరితలలు—దూరంబుగావడద్రుంతున్

కృ—కూరులుమా—దూరులుమా—భీరులుమా చీచీ

మూరడకు—నోరెత్తికు దూరముగాపోపో

యికసాగవు—తెగసాగక—మగతనము వీడిపోపోరా

14696

